

DE ONDERWIJSVISITATIE

Vroedkunde

Een evaluatie van de kwaliteit van de professioneel gerichte bachelor in de Vroedkunde aan de AP Hogeschool, de Karel de Grote Hogeschool, de Katholieke Hogeschool Leuven, Thomas More Kempen, de Katholieke Hogeschool Limburg en de PXL Hogeschool.

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Brussel - januari 2014

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
VROEDKUNDE**

Een gedrukte versie van dit rapport kan tegen betaling bekomen worden bij de Cel Kwaliteitszorg.

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32(0)2 211 41 99
kwaliteitszorg@vluhr.be

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2014/12.784/6

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN HET BESTUURSCOMITÉ KWALITEITSZORG

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie Vroedkunde. Deze visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar evaluatie van de professioneel gerichte bacheloropleidingen Vroedkunde aan de Vlaamse hogescholen. Daarbij geeft zij toelichting bij de oordelen en aanbevelingen die resulteren uit het kwaliteitsonderzoek dat zij heeft verricht bij de bezochte opleidingen. Dit initiatief kadert in de opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) betreffende de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen. Daarnaast wil het rapport aan de maatschappij objectieve informatie verschaffen over de kwaliteit van de geëvalueerde opleidingen. Daarom is het visitatierapport ook op de webstek van de VLUHR publiek gemaakt.

Dit visitatierapport geeft een momentopname weer van de betrokken opleidingen en vertegenwoordigt daarmee slechts één fase in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Immers, al na korte tijd kunnen de opleidingen gewijzigd zijn, al dan niet als reactie op de oordelen en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

Graag dank ik namens het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de bestede tijd alsook voor de deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd. De visitatie was ook enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de opleidingen betrokken waren. Ook hen willen wij daarvoor onze erkentelijkheid betuigen.

Hopelijk ervaart elk van de opleidingen dit rapport als een kritische weerspiegeling van hun inspanningen en als een bijkomende stimulans om de kwaliteit van het onderwijs in hun opleiding te verbeteren.

Nik Heerens

Voorzitter Bestuurscomité Kwaliteitszorg

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN DE VISITATIECOMMISSIE

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie over de opleidingen Vroedkunde in Vlaanderen. Het rapport is in opdracht van de VLUHR opgesteld om inzicht te verwerven en te bieden in de kwaliteit van de genoemde opleidingen.

Bevallingen zijn van alle tijden en daarmee ook het gebruik van deskundige hulp bij bevallingen. Dat maakt dat het beroep van vroedvrouw wellicht een van de oudste beroepen is. De deskundigen waren echter eeuwenlang, naast vooral familie en sinds de 17e eeuw chirurgijns en vroedmeesters, vooral vrouwen uit het dorp of de stad, die zich als zodanig in de praktijk hadden bewezen.

Op het einde van de middeleeuwen begonnen, n.a.v. geconstateerde misstanden, de stedelijke regeringen in te zien dat men met het stellen van bepaalde minimumeisen het peil kon verhogen. Dit resulteerde in 1424 te Brussel in de eerste verordening in de Nederlanden waarin stond aan welke bekwaamheidsvereisten de vroedvrouwen moesten voldoen. Andere steden volgden al snel.

Met name in de 19de eeuw vonden veel veranderingen plaats die de positie van vroedvrouw en hun praktijken grondig beïnvloedde. Zo werden de bevoegdheden van vroedvrouwen en het onderwijs wettelijk omkaderd. Bij Koninklijk Besluit van 30 december 1884 werd in de oprichting van vroedvrouwenscholen voorzien en werd de beroepsuitoefening grondig geregeld. In 1908 werd de mogelijkheid om een praktische opleiding bij een gevestigde vroedvrouw te volgen en daarna een examen af te leggen afgeschaft en werden alle kandidaat vroedvrouwen verplicht een opleiding te volgen in een vroedvrouwenschool.

Tot op de dag van vandaag starten jaarlijks veel studenten, gemotiveerd en vol idealisme, aan een vroedkundeopleiding om toegerust te worden tot een goede vroedvrouw. Om een wezenlijke bijdrage te willen leveren aan wat velen omschrijven als een van de mooiste momenten van het leven: de bevalling.

Het proces van zwangerschap, baring en kraambed is een dankbare metafoor om het visitatietraject van de vroedkundeopleidingen en het schrijven van het rapport te kunnen omschrijven. En gelukkig is het een overwegend ongecompliceerd, fysiologisch verlopen proces gebleken.

Maar ook een fysiologische zwangerschap en baring kent haar zwangerschapskwaaltjes en baringsongemakken. Zo omvat het rapport naast veel

waardering en lof uiteraard ook enkele kritische noten. Wij hopen echter dat dit geen afbreuk doet aan de opbouwende intentie van dit rapport. Als commissie kijken wij in ieder geval unaniem terug op een zeer leerzame periode, die zowel intern als extern werd gekenmerkt door uitstekende samenwerking. Wij hopen dat deze positieve ervaring weerklinkt in ons rapport en dat mede daardoor het vroedkunde onderwijs in Vlaanderen zich verder kan ontwikkelen in eenzelfde geest van leergierigheid en samenwerking.

Onze dank als commissie gaat vooral uit naar al die betrokken opleidingsmedewerkers, studenten en alumni, die bereid waren ons een kijkje in hun keuken te bieden. Zij hebben hun trots en zorgen in alle openheid met ons gedeeld en daarmee zicht gegeven op wat hen beweegt binnen de contouren van de betrokken opleiding.

Daarnaast wil ik de commissieleden danken voor hun inzet, hun constructieve bijdragen en de plezierige samenwerking. Kortom, ik dank allen die eraan bijgedragen hebben dat de commissie haar werk waarheidsgetrouw en zorgvuldig kon verrichten.

Namens de visitatiecommissie,
Drs. Peter J.J.M. Evers, MSc voorzitter
MEM voorzitter van commissie 2

Voorwoord van de voorzitter van het Bestuurscomité Kwaliteitszorg	3
--	---

Voorwoord van de voorzitter van de visitatiecommissie	4
--	---

DEEL 1 ALGEMEEN DEEL

Hoofdstuk I	De onderwijsvisitatie Vroedkunde	13
Hoofdstuk II	Algemene beschouwingen	19
Hoofdstuk III	De opleidingen Vroedkunde in vergelijkend perspectief	27
Hoofdstuk IV	Tabel met scores	37

DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORT EN SAMENVATTING

I	Katholieke Hogeschool Leuven	43
	- Bachelor in de Vroedkunde	
II.	Karel De Grote-Hogeschool	67
	- Bachelor in de Vroedkunde	
III.	Thomas More Kempen	91
	- Bachelor in de Vroedkunde	
IV.	Katholieke Hogeschool Limburg en Hogeschool PXL	115
	- Bachelor in de Vroedkunde	
V.	AP Hogeschool	137
	- Bachelor in de Vroedkunde	

BIJLAGE

Bijlage 1	Personalia van de leden van de visitatiecommissie	165
Bijlage 2	Reactie AP Hogeschool	171

VERIFIEERBARE FEITEN¹

Algemeen

Hoofdstuk I Bezoekschema

Per instelling

Hoofdstuk II Bijlagen bij opleidingsrapport Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Leuven

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

Hoofdstuk III Bijlagen bij opleidingsrapport Vroedkunde van de Karel De Grote-Hogeschool

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling

---

¹ De verifieerbare feiten voor de visitatie vroedkunde zijn terug te vinden op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

Hoofdstuk IV Bijlagen bij opleidingsrapport Vroedkunde van Thomas More Kempen

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

Hoofdstuk V Bijlagen bij opleidingsrapport Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Limburg en de Hogeschool PXL

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur

- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

Hoofdstuk VI Bijlagen bij opleidingsrapport Voedkunde van de AP Hogeschool

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK I

De onderwijsvisitatie Vroedkunde

1 INLEIDING

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Vroedkunde verslag uit van haar bevindingen over de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde die zij in het voorjaar 2013, in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR), heeft bezocht.

Dit initiatief kadert, conform de decretale opdracht, in de werkzaamheden van de VLUHR met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de externe beoordelingen van het onderwijs aan de Vlaamse universiteiten, hogescholen en andere ambtshalve geregistreerde instellingen.

2 DE BETROKKEN OPLEIDINGEN

De opleiding Vroedkunde wordt door 11 instellingen aangeboden. Bij de visitatie van de opleidingen werden twee parallelle commissies betrokken. Dit visitatierapport geeft de bevindingen weer van een parallelle commissie.

Ingevolge haar opdracht heeft deze parallelle commissie de opleiding Vroedkunde van de volgende instellingen bezocht:

- Katholieke Hogeschool Leuven van 5-6 maart 2013
- Karel De Grote-Hogeschool van 20-21 maart 2013

- Thomas More Kempen van 16-17 april 2013
- Katholieke Hogeschool Limburg en Hogeschool PXL (voorheen Provinciale Hogeschool Limburg) van 24-25 april 2013
- AP Hogeschool (voorheen Artesis Hogeschool) van 27-28 mei 2013

3 DE VISITATIECOMMISSIE

3.1 Samenstelling

De samenstelling van de commissie Vroedkunde werd bekrachtigd door de het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van 23 november 2012, 18 januari 2013, 8 februari 2013 en 15 maart 2013. De samenstelling van de visitatiecommissie kreeg op 29 januari 2013, 19 februari 2013 en 19 maart 2013 een positief advies van de NVAO. De commissie werd vervolgens door het Bestuurscomité van de VLUHR ingesteld bij besluit van 6 mei 2013.

De visitatiecommissie heeft de volgende samenstelling:

- Tot voorzitter, tevens lid van de visitatiecommissie, werd benoemd:
  - dhr. **Peter Evers**, hoofd van de bacheloropleiding Verloskunde aan de Academie Verloskunde Maastricht (Zuyd Hogeschool).
- Tot leden van de commissie werden benoemd:
  - Domeindeskundige leden
    - mevr. **Annemie Van De Vyver**, vroedvrouw in Algemeen Ziekenhuis Jan Portaels te Vilvoorde (voor de bezoeken aan Thomas More Kempen, Katholieke Hogeschool Limburg/Hogeschool PXL en AP Hogeschool).
    - mevr. **Sabine Van de Vyver**, hoofdvroedvrouw in het Sint-Vincenziusziekenhuis te Deinze (voor de bezoeken aan de Katholieke Hogeschool Leuven en de Karel de Grote-Hogeschool).
    - mevr. **Margriet Pluymaekers**, vroedvrouw bij vroedvrouwenpraktijk 'Zwanger in Brussel' en lid van de wetenschappelijke commissie van de Vlaamse Organisatie van Vroedvrouwen (VLOV).
      - Mevr. Pluymaekers is lid van de resonantiecommissie van de opleiding Vroedkunde aan de Erasmus Hogeschool Brussel en komt daarom niet in aanmerking voor de beoordeling van en het bezoek aan deze hogeschool.
  - Onderwijsdeskundige lid
    - dhr. **Ivan D'haese**, sinds 1997 verbonden aan de Hogeschool Gent als stafmedewerker onderwijsontwikkeling en -vernieuwing.

- Student-leden
  - mevr. **Sara Christiaen**, Bachelor in de Vroedkunde, afgestudeerd in 2011-2012 aan de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (voor de bezoeken aan de Katholieke Hogeschool Leuven, Thomas More Kempen en Katholieke Hogeschool Limburg/Provinciale Hogeschool Limburg).
  - mevr. **Do Dockers**, Bachelor in de Vroedkunde, afgestudeerd in 2011-2012 aan Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (voor de bezoeken aan de AP Hogeschool en de Karel de Grote-Hogeschool).

Dhr. **Joeri Deryckere**, stafmedewerker kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad, trad op als projectbegeleider en secretaris van deze visitatie.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

3.2 Taakomschrijving

Van de visitatiecommissie wordt verwacht dat zij:

- gemotiveerde en onderbouwde oordelen geeft over de opleiding aan de hand van het beoordelingskader,
- aanbevelingen formuleert om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering,
- wanneer van toepassing haar bevindingen over de verschillende opleidingen binnen eenzelfde cluster vergelijkenderwijs weergeeft,
- de bredere samenleving informeert over haar bevindingen.

3.3 Werkwijze

3.3.1 Voorbereiding

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de instelling gevraagd een uitgebreid zelfevaluatierapport op te stellen. De Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR heeft hiervoor een visitatieprotocol ter beschikking gesteld, waarin de verwachtingen ten aanzien van de inhoud van het zelfevaluatierapport uitgebreid zijn beschreven. Het zelfevaluatierapport volgt de opbouw van het accreditatiekader.

De commissie ontving het zelfevaluatierapport enkele maanden voor het eigenlijke bezoek, waardoor zij de gelegenheid kreeg dit document vooraf

zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden. De commissieleden werden bovendien verzocht om elk een tweetal bachelorproeven/eindwerken grondig door te nemen vooraleer het bezoek plaatsvond.

De commissie hield haar installatievergadering op 4 februari 2013. Op dat ogenblik hadden de commissieleden het visitatieprotocol en het zelfevaluatierapport reeds in hun bezit. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op het af te leggen bezoek. Bijzondere aandacht is besteed aan een eenduidige toepassing van het beoordelingskader en het visitatieprotocol. Verder werd het programma van het bezoek overlopen (*zie bezoekschema*) en werd een eerste bespreking gewijd aan het zelfevaluatierapport.

3.3.2 Bezoek aan de instelling

Tijdens het in situ bezoek aan de instelling heeft de commissie gesprekken kunnen voeren met de verschillende betrokkenen bij de opleiding. Het bezoekschema voorzag gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de docenten, de alumni, het werkveld en de opleidingsgebonden ondersteuners. De gesprekken die de commissie heeft gevoerd, waren openhartig en verhelderend en vormden een goede aanvulling bij de leetuur van het zelfevaluatierapport.

Daarnaast werd een bezoek aan de faciliteiten (inclusief mediatheek, leslokalen en vaardigheidslokalen) ingepland. Ten slotte was er een spreekuur waarop de commissie bijkomend leden van de opleiding kon uitnodigen of waarop personen op een vertrouwelijke wijze door de commissie konden worden gehoord.

Ook werd aan de instelling gevraagd – als een derde bron van informatie – om een aantal documenten ter inzage te leggen ten behoeve van de commissie. De documenten die ter inzage van de commissie werden gelegd, waren onder andere: verslagen van overleg in relevante commissies/organen, een representatieve selectie van handboeken/studiemateriaal, indicaties van de competenties van het personeel, de toets- en evaluatieopgaven waarvan de commissie heeft aangegeven dat zij die tijdens het bezoek wenst in te kijken en een bijkomend aantal afstudeerwerken. Daar waar de commissie het noodzakelijk achtte heeft zij bijkomende informatie opgevraagd tijdens het bezoek om haar oordeel goed te kunnen onderbouwen.

Aan het einde van het bezoek werden, na intern beraad van de commissie, de voorlopige bevindingen mondeling aan de gevisiteerde opleiding meegedeeld.

3.3.3 Rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de visitatiecommissie per generieke kwaliteitswaarborg haar bevindingen, overwegingen, het oordeel en verbeteruggesties geformuleerd. Een overzicht van de verbeteruggesties die de commissie doet ten aanzien van de opleiding is achteraan bij het rapport opgenomen.

De opleidingsverantwoordelijken van de betrokken opleiding werden in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren alvorens de tekst ervan definitief werd vastgelegd.

3.3.4. Overleg tussen de parallelle commissies

In verschillende fasen van de samenstelling en de uitvoering van hun opdracht hebben de voorzitters van de parallelle commissies overleg gepleegd over de aard en wijze van uitvoering van de evaluaties. Tijdens de fase van de voorbereiding van de bezoeken, alsook tijdens de redactiefase zijn op ankermomenten in het proces overlegvergaderingen gehouden tussen de twee voorzitters en de projectbegeleiders, teneinde de consistentie en gelijkaardige beoordeling van de opleidingen binnen de twee parallelle commissies te bespreken en op elkaar af te stemmen. De voorzitters van beide parallelle commissies opteerden ervoor om gemeenschappelijke algemene beschouwingen op te stellen. Dit neemt niet weg dat finaal, de parallelle commissies, onder aansturing van hun respectievelijke voorzitter, een eigenstandig oordeel hebben uitgesproken over de kwaliteit van de door hen beoordeelde opleidingen, omdat ook slechts de betreffende parallelle commissie zich een volledig beeld heeft gevormd over alle aspecten die meegenomen worden bij de beoordeling van de individuele opleiding.

3.3.5. Afstemming binnen de (parallelle) commissie

Om de aansluiting en aanpak van beide domeindeskundigen Sabine Van de Vyver en Annemie Van De Vyver te waarborgen, zijn de commissieleden voor, tijdens en na de bezoeken waaraan zij deelnamen, gebriefd. Bij de redactievergadering na de bezoeken, waren beide commissieleden aanwezig. Zo konden de aandachtspunten van beide commissieleden op elkaar worden afgestemd, om de gelijkaardige beoordeling van de vijf gevisiteerde opleidingen te waarborgen.

HOOFDSTUK II

Algemene beschouwingen van de commissie

In dit algemene deel willen de commissies die de opleidingen gevisiteerd hebben een aantal aspecten eruit lichten die voor alle opleidingen gelden. Het betreft hier meer overkoepelende opmerkingen.

Focus op vroedkunde

Alle opleidingen Vroedkunde worden georganiseerd in hogescholen/departementen waaraan ook een opleiding Verpleegkunde verbonden is. De beide visitatiecommissies die gezamenlijk de 10 Vlaamse Vroedkunde opleidingen hebben bezocht kunnen tevreden constateren dat alle opleidingen zich als een volwaardige bachelor Vroedkunde profileren.

Kijkend naar de aanbevelingen die gedaan zijn in die visitatieronde zijn beide commissies van mening dat er sindsdien veel werk is verzet door de opleidingen. De aanbevelingen van vorige commissies zijn over het algemeen goed opgevolgd, door sommige opleidingen weliswaar iets voortvander en ingrijpender dan door andere, maar geconstateerd kan worden dat de opleidingen Vroedkunde de afgelopen jaren een grote kwaliteitsstap voorwaarts gemaakt hebben.

In het voorgaande visitatierapport van februari 2007 betrof een constatering van de visitatiecommissie “Steunend op de Europese regelgeving meent zij dat het verpleegkundig aspect van de opleiding moet beperkt blijven tot de van de verpleegkunde met als doelgroep de verpleging van vrouwen met gynaecologische en obstetrische pathologie. Op deze manier

ontstaat meer ruimte om vroedkundige aspecten grondiger aan bod te laten komen.”

Tevreden stellen beide commissies vast dat alle opleidingen aan de slag zijn gegaan met een uitgesproken focus op de vroedkunde, waarmee ze de nauwe band met het verpleegkundig verleden afgeschud hebben en expliciet rekening hebben gehouden met de opmerkingen van de vorige visitatiecommissie. De banden met de opleiding Verpleegkunde zijn uiteraard zinvol daar waar er een overlap in kennis is en dus in gezamenlijk onderwijs kan worden voorzien.

De commissies hebben over de hele lijn verbeteringen gezien, en stellen dat nu de focus verlegd dient te worden naar meer aandacht voor de eerstelijns, de fysiologie en de zelfstandige vroedkunde. De ‘risico selectie’, weliswaar expliciet opgenomen in het domeinspecifieke leerresultatenkader dat de Vlaamse opleidingen Vroedkunde gezamenlijk hebben geformuleerd, wordt in alle opleidingen te weinig geëxpliciteerd en geconcretiseerd naar de mening van beide commissies.

De commissies zijn van oordeel dat indien opleidingen een bepaalde keuze maken m.b.t. de fysiologische verloskunde en zich daarmee willen profileren, dit ook zichtbaar dient te zijn in het eindniveau. De commissie Evers stelt vast dat een aantal opleidingen fysiologie vaak beperken tot de eerstelijnszorg en de thuiszorg. Fysiologie is weliswaar vaak het vertrekpunt, maar in het tweede en derde jaar komt het vervolgens steeds minder aan bod. De commissie Van Harn stelt vast dat risicoselectie vaak te weinig aan bod komt bij de opleidingen. Het ontbreken van voldoende risicoselectie en –detectie, evidence based midwifery e.d. kan gehanteerd worden om te opteren voor een verlenging van de opleidingsduur naar vier jaar, in de veronderstelling dat het behalen van die doelstellingen niet haalbaar is in de huidige opleidingsduur.

De huidige opleiding Vroedkunde balanceert uiteraard tussen een verantwoordelijkheid om de studenten op te leiden voor de huidige situatie in Vlaanderen en de verantwoordelijkheid om de studenten op te leiden conform de recente EU-richtlijnen (2005/36/EC). De huidige situatie in Vlaanderen plaatst de vroedvrouw voornamelijk in het ziekenhuis (materniteit, verloskamer, neonatologie, consultatie, dienst fertiliteit, gynaecologie) waarbij ze vaak afhankelijk is van orders van de gynaecoloog. Slechts in weinig ziekenhuizen in Vlaanderen kunnen vroedvrouwen de normale bevallingen autonoom begeleiden. Uit gesprekken met alumni blijkt ook dat

veel afgestudeerden geen werk vinden als vroedvrouw maar als verpleegkundige op bijvoorbeeld de dienst chirurgie.

Nieuwe wetgeving die op komst lijkt te zijn, die niet langer toelaat dat vroedvrouwen verpleegkundige handelingen mogen stellen behalve binnen de vroedkundige context, kan zorgen voor een probleem in de toekomst.

Als tegelijkertijd de omvang van de instroom van nieuwe studenten binnen de opleidingen Vroedkunde geen beperking mogen kennen, zoals nu het geval is, zal dit leiden tot (grotere) werkloosheid onder de afgestudeerden van Vroedkunde. Ook met de huidige instroom en studentenaantallen kampen sommige opleidingen al met stage problemen en alumni die geen werk binnen de vroedkunde vinden. De commissies zijn van mening dat enerzijds de opleidingen zelf verantwoordelijk zijn voor het goed informeren van hun (kandidaat) studenten over de aantallen stageplaatsen, maar dat tegelijkertijd de overheid een verplichting heeft de voorwaarden te scheppen waaronder de opleidingen kwaliteitsvol onderwijs kunnen bieden. Bij de meeste opleidingen hebben de commissies de wens gehoord de instroom van kandidaat-studenten te mogen beperken tot een op de arbeidsmarktbehoefte gerichte uitstroom en in verhouding tot de beschikbare stagecapaciteit. Beide commissies ondersteunen deze wens van harte.

Een beperking van de instroom geeft de opleidingen tevens de mogelijkheid kwaliteitseisen te kunnen stellen aan studenten, stageplaatsen en een meer efficiënte benutting van de beschikbare onderwijsmiddelen. De commissies adviseren te komen tot een regulering van de instroom, gezien de arbeidsmarktsituatie.

Domeinspecifiek Leerresultatenkader (DLR)

Positief volgens beide visitatiecommissies is de gezamenlijke formulering van het Domeinspecifiek Leerresultatenkader. De formulering uit dit kader was ten tijde van de visitatiebezoeken echter nog niet aan competenties en gedragscriteria verbonden waardoor de koppeling met de diverse gehanteerde profielen in het onderwijs en de toetsing niet altijd duidelijk was. Alle opleidingen hebben zich ingespannen een matrix toe te voegen waaruit de relatie tussen DLR en de gehanteerde competenties blijkt, maar in de toetsing en met name in het niveau daarvan is dit de commissies niet altijd helder gebleken. Wanneer voor de leerresultaten de formulering

van gedragsindicatoren zal zijn afgerond en deze worden geformuleerd op verschillende niveaus van autonomie, zelfsturing, enz..., kan dit volgens de commissies al leiden tot meer inzicht en duidelijkheid.

Aandachtspunt voor de gezamenlijke opleidingen ten aanzien van het DLR is tevens de mate waarin de leerresultaten gekoppeld worden aan de Dublin Descriptoren en niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Een document waarin de opleidingen aangeven dat elk leerresultaat alle descriptoren vertegenwoordigt op niveau 6, wordt door beide commissies als niet geheel realistisch beschouwd. Het is ook niet nodig dat elk leerresultaat alle descriptoren omvat. Het is dan ook een algemene aanbeveling van beide commissies dit gegeven nog eens scherp te herdenken en dit realistisch bij te stellen.

Internationalisering

De opleidingen besteden over het algemeen veel aandacht aan internationalisering, maar het is niet altijd duidelijk welke doelen hiermee worden beoogd. Er zijn veel internationale contacten, maar het doel van internationalisering en de samenhang van de diverse activiteiten in de opleiding is niet altijd helder. Ook is niet altijd duidelijk welke activiteiten door studenten zelf gekozen kunnen worden en hoeveel credits studenten minimaal dienen te besteden aan internationalisering. Dit kan door de opleidingen explicieter omschreven worden.

Door de opleidingen worden vele internationale activiteiten ondernomen en elke opleiding heeft zijn eigen internationale netwerk. De commissies bevelen aan de krachten meer te bundelen door onderlinge samenwerking en/of uitwisseling van elkaars expertise, best practises en contacten op het vlak van internationalisering te benutten.

Bachelorproeven

De commissies werden tijdens het visitatiebezoek soms geconfronteerd met (gedeeltelijke) vrijstellingen en delibereerbare tekorten voor en in sommige gevallen het ontbreken van een bachelorproef. Het is voor de commissies niet altijd duidelijk wat de opleidingen beogen met hun bachelorproef. Een bachelorproef wordt soms geïnterpreteerd als een integratie van opgedane kennis, dan wel als een bijkomende proef bovenop die

opgedane kennis. Het inrichten van een bachelorproef vergt een duidelijk plan en een geëxpliciteerde visie.

De bachelorproef fungeert volgens de commissies voornamelijk als een afsluiting van de wetenschappelijke lijn. Een aantal competenties dienen hierbij afgedekt worden, waardoor het moeilijk accepteerbaar is dat er gedelibereerd wordt. De commissies zijn er zich wel van bewust dat het beleid van de hogeschool hierin vaak leidend is en dat de opleidingen hier zelf niet omheen kunnen. Desalniettemin vinden de commissies dit problematisch, in het bijzonder gezien de waarde die de opleidingen er zelf aan hechten.

De wetenschapslijn

De focus van de opleidingen ligt voornamelijk op zoekstrategieën en hoe studenten artikelen kunnen zoeken en gebruiken, zonder daarbij volgens de commissies voldoende aandacht te besteden aan een kritische reflectie. Dit gebeurt niet enkel in de bachelorproef, maar ook in andere onderdelen van de opleiding. Papers worden op die manier herleid tot syntheses van wetenschappelijke artikelen aangezien er geen (nieuwe) inzichten gegenereerd worden. Ze blijven zeer beschrijvend.

De commissies hebben daarin vaak een visie en reflectie van de studenten gemist, een kritische noot of een blik op de toekomst.

Studenten krijgen regelmatig tijdens stage de opmerking dat ze kritisch zijn en een onderzoekende ingesteldheid hebben, maar de commissie ziet dit niet terug in de papers. Kritische reflectie is belangrijk en wordt tevens als belangrijk onderdeel van de learning outcomes benoemd, reden voor de commissies de opleidingen te vragen de kritische reflectie in de wetenschappelijke leerlijn nadrukkelijker een rol te geven.

Concluderend

Er is de afgelopen jaren hard gewerkt aan de kwaliteit van de opleidingen Vroedkunde in Vlaanderen. Hierbij heeft de focus vooral gelegen op de opbouw van het programma en de vroedkundige inhoud. In bovenstaande algemene opmerkingen en in de opmerkingen en aanbevelingen per opleiding is zichtbaar dat er nog puntjes op de i kunnen worden gezet.

Naast inhoudelijke opmerkingen willen de commissies tot slot nog aangeven dat zij met grote waardering terug kijken op de goed verlopen visitatiebezoeken, de openhartigheid die zij tijdens de gesprekken van de medewerkers van de opleidingen hebben ervaren, het enthousiasme en de bevologenheid van de teams en hun hartelijke en gastvrije optreden.

Dank hiervoor.

Peter Evers en Marion van Harn

Voorzitters van de commissies

HOOFDSTUK III

De opleidingen in vergelijkend perspectief

In dit hoofdstuk geeft de commissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de vijf door deze visitatiecommissie bezochte professionele bacheloropleidingen Vroedkunde in Vlaanderen. Zij besteedt hierbij aandacht aan elementen die haar het meest in het oog zijn gesprongen of die zij belangrijk acht, en aan opvallende overeenkomsten dan wel verschillen tussen de instellingen. Per generieke kwaliteitswaarborg geeft de visitatiecommissie haar bevindingen weer en verwijst hierbij naar de toestand binnen de verschillende opleidingen. De wijze van voorstellen geeft de opleidingen de mogelijkheid zich, althans voor wat betreft de aangehaalde punten, ten opzichte van elkaar te positioneren. Het is geenszins de bedoeling van de commissie om de individuele deelrapporten van de opleidingen aan de verschillende instellingen te herhalen. Voor een volledige onderbouwing van de oordelen en de scores van de commissie, verwijst de commissie naar de deelrapporten.

Alle in dit vergelijkend deel betrokken opleidingen worden aangeboden door vijf Vlaamse hogescholen: de Katholieke Hogeschool Leuven (verder KH Leuven genoemd), de Karel de Grote-Hogeschool (verder KdG genoemd), Thomas More Kempen, de Katholieke Hogeschool Limburg & Hogeschool PXL (verder KHLim-PXL genoemd) en tenslotte AP Hogeschool.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 1 - BEOOGD EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau voor de professioneel gerichte bachelor in de Vroedkunde aan KH Leuven als goed. De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau voor de professioneel gerichte bachelor in de Vroedkunde aan AP Hogeschool als voldoende, aan KHLim-PXL als voldoende, aan Thomas More Kempen als voldoende en aan KDG als voldoende, voor de dagopleiding en het verkort traject.

De vijf opleidingen volgen allemaal het domeinspecifieke leerresultatenkader Vroedkunde (DLR) en hebben telkens de vertaling gemaakt naar meer specifieke opleidingsresultaten. De KH Leuven, KHLim-PXL en Thomas More Kempen vertrekken van het competentieprofiel dat binnen de Associatie KU Leuven gemaakt is, maar maken daar telkens ook hun eigen vertaling van naar een opleidingsspecifiek competentieprofiel.

De commissie stelt vast dat er een veelheid aan profielen in omloop is in Vlaanderen en waardeert het als de opleidingen dit distilleren tot één helder document.

Alle opleidingen die de commissie visiteerde hebben werk gemaakt van een bepaalde profilering en een visie op vroedkunde, al verschilt de intensiteit van opleiding tot opleiding. De KH Leuven heeft volgens de commissie een weldoordacht, helder en samenhangende visie ontwikkeld die in 9 punten te vatten is en door de stakeholders goed gekend is. Bij KdG en KHLim-PXL stelt de commissie ook een degelijk uitgewerkte visie vast, maar stelt dat deze visie explicieter uitgewerkt kan worden op papier. De visie van AP Hogeschool zit vervat in haar beroepsbeeld, wat een mooi uitgangspunt is, maar de commissie stelt dat de opleiding haar inhoudelijke focus bij personeel en studenten kan scherpstellen. Thomas More Kempen heeft zich toegelegd op het samensmelten van twee opleidingen en heeft via een bottom-up aanpak haar opleiding opgebouwd. De visie is echter vrij impliciet, en de opleiding maakt geen helder onderscheid tussen een opleidingseigen visie op vroedkunde en een visie op het opleiden zelf.

Alle opleidingen hebben een zekere internationale benchmarking uitgevoerd.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 2 - ONDERWIJSPROCES

De commissie beoordeelt het onderwijsproces voor de professioneel gerichte bachelor in de Vroedkunde aan KHLim-PXL als goed en de dagopleiding aan KdG als goed. De commissie beoordeelt het onderwijsproces voor de professioneel gerichte bachelor in de Vroedkunde aan KH Leuven als voldoende, aan AP Hogeschool als voldoende, aan Thomas More Kempen als voldoende en aan KdG als voldoende voor het verkort traject.

De opleiding stelde bij de vijf bezochte opleidingen vast dat zij er in slagen om een zwaar maar studeerbaar programma te ontwikkelen, wat hen in staat stelt om binnen de marge van 180 studiepunten het beoogde eindniveau te behalen. De opleidingen hebben deze 180 studiepunten gespreid over drie opleidingsjaren, die volgens de terminologie van de opleiding kunnen verschillen, van deeltrajecten tot opleidingsfasen en semesters. De programma's van de verschillende opleidingen zijn over het algemeen samenhangend en degelijk opgebouwd, met voldoende aandacht voor een toename van de complexiteit.

De commissie heeft doorheen de visitatie het belang van de fysiologie steeds benadrukt. In een aantal opleidingen wordt fysiologie te vaak vereenzelvd met de eerstelijns- en met thuiszorg, terwijl dit volgens de commissie geen exclusieve relatie betreft. Opleidingen dekken met hun curriculum de nodige competenties af en zijn in staat om vroedvrouwen af te leveren die voldoen aan het beoogde eindniveau. De commissie waardeert in het bijzonder de opbouw van de programma's aan KdG en KHLim-PXL. KdG kiest voor een thematisch curriculum, waarin de fysiologie duidelijk centraal staat en waarin een volgtijdelijke logische opbouw gegarandeerd is. Het 'Onderwijs op maat' principe van de opleiding zorgt voor een goede omkadering. KHLim-PXL heeft met haar opbouw van opdrachtgestuurd onderwijs (OGO) naar probleemgestuurd onderwijs (PGO) een helder en weldoordacht programma opgesteld dat sterk studentgecentreerd is. Door te werken in kleine groepen kan de opleiding inspelen op de noden van de studenten en hen laten evolueren van gestuurd worden naar zelfsturing. De commissie stelde diverse vormen van samenwerkend leren, inclusief peerfeedback vast en is van oordeel dat de opleidingen verschillende werkvormen hanteren en een gevarieerde mix aanbieden.

Internationalisering is een onderwerp waar alle opleidingen mee begaan zijn. Alle studenten hebben de mogelijkheid om in het kader van hun opleiding op internationale uitwisseling te gaan, zowel binnen Europa als

daarbuiten. Opleidingen hebben vaak langlopende partnerschappen met verschillende instellingen in het buitenland. De aandacht voor internationalisering wordt in een aantal opleidingen echter te sterk verward met interculturele bewustwording, wat volgens de commissie maar een onderdeel is van internationalisering. De studenten ervaren internationalisering vaak als iets perifeer aan de opleiding, terwijl het gerust sterker geïntegreerd mag worden. De commissie waardeert de realistische visie van AP Hogeschool op internationalisering, dat sterk vertrekt vanuit de persoonlijke ontwikkeling van de student. Internationalisation@Home is aanwezig bij de opleidingen, maar de internationale dimensie kan in een aantal opleidingen opgedreven worden. Het organiseren van een internationale Week zoals aan de KH Leuven of een Cultural Awareness Week aan KHLim-PXL zijn interessante initiatieven in het curriculum. De commissie zag ook mooie initiatieven in de vorm van inleefstages en observatiestages, waardoor studenten kunnen proeven van internationalisering. De commissie moedigt de opleidingen aan om nog dat stapje verder te gaan met internationalisering en internationale zorgmodellen actiever te gebruiken in het curriculum.

De opleidingen zijn de voorbije jaren de positie en de inhoud van de bachelorproef aan het heroverwegen en hebben verschillende aanpassingen doorgevoerd. De commissie kon vaststellen dat de opleidingen grotendeels afgestapt zijn van de bachelorproef die louter als literatuurstudie bestaat. Er is een evolutie richting meer geïntegreerd en competentiegericht toetsen met de bachelorproef. De commissie stelt echter vast dat dit met wisselend succes gebeurd is. KH Leuven en AP Hogeschool kiezen allebei voor een bachelorproef als afronding van verschillende opleidingsonderdelen. In AP Hogeschool bestaat de bachelorproef uit de eindproducten van vier opleidingsonderdelen, in KH Leuven zijn het er drie. Bij beide opleidingen zijn de individuele componenten waardevol, maar de commissie mist in de bachelorproefconcepten een overkoepelende integratie. KHLim-PXL kiest voor een werk met twee personen, met een literatuurcomponent en een praktijkgedeelte. Het is een interessant concept dat het potentieel heeft om interessante discussies tussen studenten te stimuleren, maar de commissie kon dit niet voldoende terugvinden en stelt dat het concept dient bijgestuurd te worden. De kwaliteit van de huidige bachelorproeven aan Thomas More Kempen is voldoende, maar de commissie stelt dat de afstemming ervan op het klinisch onderwijs te beperkt is. Het nieuwe bachelorproefconcept, waarin de studenten een fictieve casus van begin tot eind begeleiden en zo de evolutie zien van een zwangerschap, is volgens de commissie origineel uitgedacht. Gezien het tijdstip van invoering kan

ze het resultaat echter nog niet valideren. KdG kiest als enige voor de traditionele literatuurstudie, maar de commissie stelt vast dat er meer aandacht besteed wordt aan zoekstrategieën en refereren door de studenten dan aan kritische reflectie, wat ze graag anders ziet. De kwaliteit van de bachelorproeven die de commissie ingekeken heeft is voldoende, maar van een wisselend niveau: de opleidingen mogen volgens de commissie meer aandacht besteden aan het opnemen van kritische beschouwingen in de bachelorproef. Evidence based midwifery kan volgens de commissie meer dienen als rode draad voor deze eindwerken.

De commissie vraagt tenslotte dat de opleidingen de studielast van de bachelorproef goed in de gaten en binnen balans houden. Studenten halen vaak aan dat de effectieve werkdruk niet altijd overeenkomt met de weging van de bachelorproef in het programma.

Het klinisch onderwijs van de opleidingen Vroedkunde bestaat grotendeels uit stages, die over de opleidingsjaren heen georganiseerd worden. Studenten worden overal goed voorbereid via het vaardigheidsonderwijs. De opvolging van studenten doorheen de opleiding gebeurt overal, maar de commissie wil het vaardigheidsportfolio van Thomas More Kempen en de competentiegroeikaart van AP Hogeschool als waardevolle instrumenten aanstippen. De PIM-sessies (Praktijk Integratie Momenten) van Thomas More Kempen zijn waardevolle casusmomenten waarop studenten verbanden leren leggen tussen de theorie, denkproces en handelingen.

Het hoge aantal studenten en het beperkte aantal bevellingen in Vlaanderen zorgen ervoor dat de studenten, de opleiding en de verloskundige dienst flexibel dienen op te treden. De studenten halen overal hun leermomenten, maar de commissie stelt over het algemeen dat de opleidingen voldoende dienen te waken over het garanderen van leermomenten in de fysiologie, ook in de periferie. De opleidingen bieden ruime omkadering, begeleiding en opvolging aan voor de studenten, maar rekenen voor de begeleiding tijdens de stage grotendeels op de stagementoren. De overgrote meerderheid van de studenten loopt stage op een dienst met een mentor, maar de commissie vraagt dat dit blijvend gegarandeerd wordt voor alle stageplaatsen. AP Hogeschool en KdG vullen dit aan met werkbegeleiding op stage, waarin docenten een tijd meedraaien op een dienst die als stageplek aangeboden wordt, wat de commissie een mooie aanvulling vindt. AP Hogeschool en KdG hebben samen ook de 'leerwerkplek' ontwikkeld, een stage waarin studenten 'een afdeling overnemen', in die zin dat zij onder supervisie van een vroedvrouw verantwoordelijk zijn voor een aan-

tal kamers. Studenten zijn daarbij verantwoordelijk voor het contact met artsen, opstellen van het rooster en het communiceren met de cliënten. Dit is een zeer waardevol concept dat studenten goed voorbereidt op het werkveld. De leerwerkplek is een good practice, die voor elke student een nuttige ervaring kan bieden. De schaal mag wat de commissie betreft zeker uitgebreid worden.

De opleidingen voorzien voldoende begeleiding van hun studenten, en kiezen voor een studentgecentreerde en persoonlijke aanpak. De opleidingen hebben allen een trajectbegeleider als eerste aanspreekpunt en voorzien in studiebegeleiding indien er problemen optreden op vlak van studiemethode en dergelijke meer. Klachten worden overal behandeld door een ombudspersoon, maar zijn erg beperkt. De commissie waardeert de intensieve begeleiding die ze terugvond bij KdG en AP Hogeschool, die beiden kiezen voor een intensieve en persoonlijke begeleiding, op hun eigen manier. In KdG worden studenten intensief gecoacht door een leertrajectbegeleider aan het begin van de opleiding en wordt er een elektronisch portfolio opgesteld. In AP Hogeschool ligt de nadruk op de persoonlijke ontwikkeling, wat zich vertaalt in de studieloopbaancoaching, de SWOT-analyse die de studenten opstellen en het bijhorende Persoonlijk Actieplan en Persoonlijk Ontwikkelingsplan. Beide modellen resulteren in een grotere zelfstandigheid bij studenten in het derde jaar, wat de commissie waardeert. KdG en Thomas More Kempen werken ook met coachingsprojecten, waarin oude-rejaarsstudenten eerstejaars begeleiden, wat een mooie aanvulling is op het geheel.

De commissie kon vaststellen dat de materiële voorzieningen aan alle opleidingen voldoende zijn en trof skillslabs aan die voldoende uitgerust zijn. Thomas More Kempen blinkt uit door haar moderne, goed uitgeruste skillslabs, inclusief moderne fantomen. De studenten komen er terecht in een bijzonder moderne leeromgeving, in het bijzonder in het openleercentrum te Turnhout. De commissie trof in KH Leuven ook mooie skillslabs en werkkruimtes aan, maar stelde vast dat deze door het hoge aantal studenten onder druk dreigen te staan. In KHLim-PXL springen de docenten erg creatief om met de voorzieningen en kon de commissie een skillslab zien dat heel goed gericht is op de eerstelijnszorg. AP Hogeschool pakt uit met het geboortehuis Novo Vida, een uniek huis naast de campus waar studenten onder begeleiding van docenten met echte cliënten aan de slag kunnen.

Tenslotte wil de commissie haar waardering uitspreken voor de docententeams die ze tijdens de visitatiebezoeken ontmoet heeft. Elke opleiding

beschikt over een enthousiast en dynamisch team dat over alle nodige competenties beschikt, betrokken is bij de opleiding en zich laagdrempelig opstelt naar de studenten. De persoonlijke benadering van studenten is een zekere meerwaarde. De commissie wil tegelijkertijd de opleidingen en de instellingen waarschuwen over de hoge werkdruk bij het personeel, en vraagt om het enthousiasme van de docenten te borgen.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 3 - GEREALISEERDE EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het gerealiseerd voor de bacheloropleiding Vroedkunde als voldoende aan de KH Leuven, aan Thomas More Kempen, aan AP Hogeschool, aan KHLim-PXL en voor de dagopleiding van de KdG. De commissie beoordeelt het gerealiseerd eindniveau als onvoldoende voor het verkort traject van KdG.

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen het hebben van een toetsbeleid belangrijk vinden, maar niet alle gevisiteerde opleidingen hebben reeds een volledig ontwikkeld beleid. De commissie heeft tijdens haar visitatiebezoeken aandacht besteed aan de garanties die geboden worden omtrent transparantie, betrouwbaarheid en validiteit van de toetsing. De commissie stelt dat alle opleidingen aan de minimumvereisten voldoen, maar stelt toch een aantal verschillen vast tussen de opleidingen.

Op vlak van transparantie kon de commissie vaststellen dat alle opleidingen hun studenten voldoende informeren over de toetsing. Dit gebeurt via de (elektronische) studiewijzers, maar studenten worden ook op de hoogte gehouden via de elektronische leeromgeving en via de lessen, al dan niet via het bespreken van voorbeeldexamenvragen.

Op een aantal plaatsen was een toetsbeleid in volle ontwikkeling. De commissie stelde vast dat KHLim-PXL recent een toetscoördinator aangesteld heeft, die samen met docenten matrixen ontwikkelt en navormingen organiseert. Ondanks de recente aanstelling is de impact reeds voelbaar. Thomas More Kempen gebruikt een peer review om de kwaliteit van de toetsing te beoordelen en heeft een handleiding voor toetsing ontwikkeld. In KH Leuven is het toetsplan van de opleiding ingebed in het toetsbeleid van de instelling en staan er heel wat aanpassingen op til, maar momenteel is er meer nood aan systematiek, waar de opleiding werk van maakt.

In AP Hogeschool trof de opleiding een toetsbeleid aan en gebruikt ze toetsmatrijzen per opleidingsonderdeel om de validiteit en betrouwbaarheid te garanderen. Er vindt intensief overleg plaats, en er is een analyse nadien. Ook KdG werkt met toetsmatrijzen per opleidingsonderdeel, maar dit is niet helder gekaderd in een breder toetsbeleidsplan, wat nog in ontwikkeling is.

De commissie was verheugd vast te stellen dat alle opleidingen zich goed bewust zijn van de belangrijke plaats dat het toetsbeleid moet innemen, al staat men daar nog niet even ver mee in alle opleidingen. De opleidingen kiezen evenwel nog te vaak voor kennisgerichte toetsen en minder voor gericht en geïntegreerd (competentiegericht) toetsen. De commissie moedigt de opleidingen aan om hier duidelijk de kaart van het competentiegericht toetsen te trekken. Verder moedigt de commissie de opleidingen aan om nog meer het werkveld te betrekken bij het evaluatiegebeuren.

De commissie stelt verder vast dat de opleidingen van de Associatie KU Leuven (KH Leuven, Thomas More Kempen en KHLim-PXL) gebruik maken van de voortgangstoets, die ontwikkeld werd door de verschillende opleidingen en verpleegkunde van de associatie KU Leuven. De voortgangstoets peilt naar de mate waarin de beklijvende kennis die opgedaan wordt bij de studenten blijft hangen. Momenteel wordt de voortgangstoets formatief gebruikt, als benchmarking en reflectiemiddel voor de studenten. De vragen komen uit een lijst van 5000 vragen, die in een werkgroep van de associatie opgesteld zijn en naast kennisvragen ook toepassingsvragen bevat. De commissie is echter niet helemaal overtuigd van de waarde van een aantal vragen, en uit deze bezorgdheid in het kader van de intentie van de opleidingen om de voortgangstoets summatief te gebruiken. Het organiseren van de voortgangstoets als extra middel om de eindtoetsing te valideren wekt volgens de commissie de indruk dat er een wantrouwen is ten opzichte van de huidige manier van toetsen.

Studenten die afstuderen aan de gevisiteerde opleidingen zijn volgens het werkveld en de commissie klaar voor de werkvloer. De vertegenwoordigers van het werkveld stellen dat studenten na het afstuderen nog moeten bijleren, maar dat dit onvermijdelijk is en ook enkel op de werkvloer kan gebeuren. De studenten zijn na het afstuderen voldoende toegerust om als vroedvrouw aan de slag te gaan. De commissie kon vaststellen dat het werkveld bij de afgestudeerden een goede theoretische bagage herkent, maar dat een aantal praktische vaardigheden (zoals hechten) nog beter geoefend kunnen worden. De opleidingen leveren vroedvrouwen af die

gekenmerkt zijn door de sterke punten van de opleiding. De commissie heeft voor het verkort traject van KdG onvoldoende informatie over de uitstroom om hier de score voldoende aan toe te kennen.

De commissie wil tot slot haar bezorgdheid uiten over het hoge aantal studenten en de relatief hoge drop-out in de opleidingen. De opleidingen kennen geen toelatingsexamens, maar hebben over het algemeen een uitgewerkt instroombeleid. De commissie vraagt dat de opleidingen gezamenlijk inspanningen leveren om studenten zo vroeg mogelijk op de hoogte te brengen over wat de opleiding en het beroep inhouden. Daarnaast moeten ze voornamelijk inzetten op een goede oriëntatie van de student nog voor deze aan de opleiding begint. Een aantal opleidingen organiseren beginassessments en gesprekken, die volgens de commissie beter voor het inschrijven gebeuren in plaats van na het inschrijven.

HOOFDSTUK IV

Tabel met scores

In de hierna volgende tabel wordt het oordeel van de commissie op de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het accreditatiekader weergegeven. De oordelen gelden voor, waar relevant, zowel het reguliere traject als de opleidingsvariant (traject voor werkstudenten).

Per generieke kwaliteitswaarborg (GKW) wordt in de tabel aangegeven of de opleiding hier volgens de commissie onvoldoende, voldoende, goed of excellent scoort. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal.

In de opleidingsrapporten is inzichtelijk gemaakt hoe de commissie tot haar oordeel is gekomen. Het is dan ook duidelijk dat de scores in onderstaande tabel gelezen en geïnterpreteerd moeten worden in samenhang met de onderbouwing ervan in de opleidingsrapporten.

Verklaring van de scores op de generieke kwaliteitswaarborgen:

- Voldoende (V)** de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.
- Goed (G)** de opleiding overstijgt systematisch de basiskwaliteit.
- Excellent (E)** de opleiding steekt ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.
- Onvoldoende (O)** de generieke kwaliteitswaarborg is onvoldoende aanwezig.

Regels voor het bepalen van de scores voor het eindoordeel:

- Voldoende (V)** het eindoordeel over een opleiding is 'voldoende' indien de opleiding aan alle generieke kwaliteitswaarborgen voldoet.
- Goed (G)** het eindoordeel over een opleiding is 'goed' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'goed' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
- Excellent (E)** het eindoordeel over een opleiding is 'excellent' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
- Onvoldoende (O)** het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'onvoldoende' indien alle generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.
- Voldoende met beperkte geldigheidsduur (V*)** het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'voldoende met beperkte geldigheidsduur', d.w.z. beperkter dan de accreditatietermijn, indien bij een eerste visitatie één of twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld..

	GKW 1 beoogd eindniveau	GKW 2 Onderwijs- proces	GKW 3 Gerealiseerd eindniveau	Eindoordeel
Katholieke Hogeschool Leuven	G	V	V	V*
Karel De Grote- Hogeschool (score voor verkort traject tussen haakjes)	V (V)	G (V)	V (O)	V (V*)
Thomas More Kempen	V	V	V	V
Katholieke Hogeschool Limburg en Hogeschool PXL	V	G	V	V
AP Hogeschool	V	V	V	V

DEEL 2

Opleidingsrapporten

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 5 en 6 maart 2013 werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Leuven in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opge-lijst.

Profilering

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aan de Katholieke Hogeschool Leuven (KH Leuven) aangeboden in het Departement Gezondheidszorg en Technologie (G&T).

De opleiding hanteert een competentieprofiel dat bestaat uit 22 competenties die verdeeld worden over zes rollen: de vroedvrouw als persoon in de samenleving, als coach/begeleider, als zorgverlener, professional, teamlid en organisator. Het competentieprofiel van de opleiding is in overeenstemming met de domeinspecifieke leerresultaten en voldoet aan de vereisten van het Vlaams kwalificatieraamwerk. Het competentieprofiel van de opleiding is een referentiepunt in Vlaanderen, is weldoordacht en werd ook intensief afgetoetst aan internationale opleidings- en competentieprofielen.

De opleiding heeft de intentie om hoogopgeleide vroedvrouwen af te leveren, met een affiniteit voor klinische observaties en een kritisch en analytisch denkvermogen. De vroedvrouw die afstudeert aan KH Leuven is autonoom, is verantwoordelijk bij het begeleiden van het fysiologisch proces en doet dit op een evidence based manier. Deze visie is uitgewerkt in 9 punten, die actief uitgedragen wordt door de opleiding en gekend is door het werkveld, de studenten en de alumni.

De opleiding 'Bachelor in de Vroedkunde' omvatte in het academiejaar 2012-2013 230 studenten.

Programma

Het opleidingsprogramma bestaat uit 180 studiepunten, dat in het modeltraject 3 jaar omvat en verdeeld is over zes semesters.

Opbouw van het programma

De opleiding heeft een samenhangend programma dat uit vier leergebieden bestaat: het kernleergebied verloskunde en de functionele leergebieden biomedische wetenschappen, humane wetenschappen en professionele ontwikkeling. Het kernleergebied bevat de essentie van de opleiding Vroedkunde, terwijl de functionele leergebieden noodzakelijke ondersteunende competenties aanleren aan de studenten. De zorgsituaties worden steeds complexer doorheen de opleiding

De uitgesproken ambities van de opleiding rond de autonomie van de vroedvrouw en fysiologie zijn minder zichtbaar in het programma en dienen een prominentere plaats te krijgen in het geheel. De opleiding is er in geslaagd haar uitgesproken aandacht voor wetenschappelijk onderzoek te vertalen naar het programma. De kritische reflex en het wetenschappelijk onderzoek zit sterk verweven in de verschillende opleidingsonderdelen.

De studenten hebben een druk les- en stageschema en geven aan dat het programma zwaar maar studeerbaar is. Van de studenten en lectoren wordt een grote mate van flexibiliteit verwacht, in het bijzonder wat wijzigingen in het lessenrooster betreft.

Keuzeopleidingsonderdelen

De opleiding kiest voor een programma met ruimte voor keuzemogelijkheden, in lijn met de onderwijsvisie van de hogeschool. Er zijn keuzeopleidingsonderdelen om te verbreden of te verdiepen, een keuzestage en een

flexibele planning voor de stages.

Bachelorproef en begeleiding

De bachelorproef van de opleiding bestaat uit verschillende componenten, die op elkaar aansluiten en waarmee de opleiding wil peilen naar de mate van integratie. De praktische vaardigheden worden getoetst aan de hand van een deel van de verloskamerstage, en de studenten werken doorheen de opleiding ook aan een portfolio, dat als onderdeel van de bachelorproef wordt ingediend. Studenten werken verder aan een project, zowel individueel als in groep, rond een vroedkundig thema. Tenslotte leggen de studenten ook nog een overalltoets af, die peilt naar de kennis en vaardigheden van de studenten via een casus. De onderdelen van de bachelorproef zijn zeer waardevol, maar een geïntegreerd geheel vormt de bachelorproef niet.

Klinisch onderwijs

Het klinisch onderwijs in de vorm van een stage wordt aangeboden in zeven opleidingsonderdelen, verspreid over zes semesters en bedraagt een totaal van 38 weken. Studenten kunnen stage lopen over heel Vlaanderen in verschillende ziekenhuizen en in diverse afdelingen; van verloskamer tot kraamafdeling, gynaecologische afdeling, neonatologie en enkele keuzestages.

Internationalisering

Studenten hebben de kans om een stage in het buitenland te volgen. Daarbij kunnen ze kiezen tussen een lange uitwisseling van 12 weken, zowel binnen als buiten Europa, of een korte uitwisseling van 6 weken in Brussel of Nederland. Beide uitwisselingstrajecten hebben een duidelijke meerwaarde, maar de nadruk in deze korte uitwisseling ligt voornamelijk op interculturele bewustwording, wat door de opleiding gelijkgesteld wordt met internationalisering. De opleiding biedt studenten ook Internationalisation@Home activiteiten aan, waarvan de 'Internationale Week' het ankerpunt is.

Gehanteerde werkvormen en kwaliteit cursusmateriaal

De opleiding zet in op verschillende gevarieerde werkvormen, waaronder projectmatig werk en simulatie-onderwijs.

Beoordeling en toetsing

De studenten krijgen via de studiewijzers alle nodige informatie over de examens. Tijdens de lessen worden ook reeds oude examenvragen bespro-

ken en wordt overlopen wat verwacht wordt van de student omtrent de lessenreeks. De opleiding organiseert voor de bachelorproef ook een specifiek informatiemoment om alles helder uit te leggen aan de studenten. De examenvormen variëren voldoende.

Evaluatieactiviteiten

De examens zijn in de eerste twee semesters nog sterk traditioneel kennisgericht, maar evolueren in de latere semesters richting meer casusgestuurd en competentiegericht. De opleiding levert ook inspanningen om het examenrooster van de studenten zodanig te organiseren dat er geen overlap is, op basis van de jaarprogramma's.

Studenten krijgen voldoende feedbackmogelijkheden, zowel tijdens de stage als tijdens de examens.

Begeleiding en ondersteuning

Materiële voorzieningen

De opleiding beschikt over mooie voorzieningen, waar het goed uitgebouwde skillslab en de degelijke mediatheek de centrale pijlers zijn. Het gebouw is mooi en functioneel ingericht en er is voldoende ruimte en materiaal om te oefenen in de vroedkunde. Het hoge aantal studenten in het departement en het feit dat verschillende opleidingen gebruik moeten maken van de faciliteiten zorgt ervoor dat er een hoge druk ligt op deze lokalen. Daarnaast zorgt het drukke les- en stageschema ervoor dat studenten niet altijd kunnen oefenen in het skillslab, dat sluit om 18u.

Begeleiding

Studenten kunnen doorheen hun opleiding beroep doen op STAB, het studieadviesbureau. Vanaf het eerste jaar krijgen de studenten een trajectbegeleider toegewezen, die optreedt als coach en studenten wegwijs maakt. De trajectbegeleider ondersteunt de student, maar de opleiding rekent op de verantwoordelijkheid van de student om zelf de eerste stap te zetten. In het geval van klachten kunnen de studenten terecht bij de ombudspersoon, maar die klachten zijn eerder beperkt. De opleiding bestaat verder uit een enthousiaste en diverse groep lectoren

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Slaagkansen

De opleiding heeft een groot aantal studenten en kent een relatief hoge uitval. De opleiding investeert veel tijd en moeite in het informeren van abiturienten, maar kan dit nog vroeger doen in het keuzeproces van de

studenten. In 2011-2012 was de gemiddelde studieduur 3,4 jaar.

Uitstroom in het werkveld

De opleiding is duidelijk verankerd in het regionale werkveld en speelt in op de eisen van het beroepenveld. Studenten uit de KH Leuven hebben over het algemeen wat meer koudwatervrees ten aanzien van de arbeidsmarkt en er stromen meer studenten door naar de master Vroedkunde dan de andere opleidingen. Het werkveld herkent bij studenten uit KH Leuven een sterke theoretische bagage, een kritische reflex en de drang om bij te leren.

Een groot aantal studenten begint na de opleiding aan een vervolgopleiding in de vorm van een bachelor-na-bachelor of aan een masteropleiding via een schakelprogramma. Studenten vertonen een hoog studierendement in deze vervolgopleidingen.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.
www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bacheloropleiding Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Leuven.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Leuven. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 5 en 6 maart 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg.

Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basis-kwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie-rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings-specifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter-suggesties.

Situering van de opleiding

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Leuven (KH Leuven) in het Departement Gezondheidszorg en Technologie (G&T). Het departement biedt 6 professionele bacheloropleidingen aan in drie studiegebieden, met name 'gezondheidszorg', 'handelswetenschappen en bedrijfskunde' en 'industriële wetenschappen, technologie en nautische wetenschappen'.

Het opleidingsprogramma bestaat uit 180 studiepunten, dat in het modeltraject 3 jaar omvat en verdeeld is over zes semesters. De opleiding 'Bachelor in de Vroedkunde' omvatte in het academiejaar 2012-2013 230 studenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de opleiding als goed.

De opleiding is er volgens de commissie in geslaagd om de algemene domeinspecifieke leerresultaten adequaat te vertalen naar de eigen leerresultaten. Daartoe hanteert de opleiding een competentieprofiel dat bestaat uit 22 competenties die verdeeld worden over zes rollen: de vroedvrouw als persoon in de samenleving, als coach/begeleider, als zorgverlener, professional, teamlid en organisator. De 22 competenties zijn vertaald naar gedragsindicatoren met drie niveaus binnen de opleiding, met name het verkennend, verdiepend en integrerend niveau. Het competentieprofiel van de opleiding is via een concordantiematrix afgetoetst aan de domeinspecifieke leerresultaten en voldoet aan de vereisten van het Vlaams kwalificatieraamwerk. De opleiding geeft zelf aan dat de 'autonomie van de vroedvrouw' een grotere plaats krijgt in de DLR, en dit vertaald diende te worden naar het competentieprofiel.

Het competentieprofiel van de opleiding is een duidelijk referentiepunt. De commissie trof een opleiding aan die uitgebreid nagedacht heeft over welke visie ze hanteert en dit helder vertaald heeft naar competenties en gedragsindicatoren. De studenten herkennen zich in de 6 rollen die de opleiding hanteert en worden hier via de studiewijzers en de onderwijsleeractiviteiten regelmatig opnieuw op gewezen. De lectoren identificeren zich eveneens met het werkveld, net als de alumni.

De commissie kan vaststellen dat de opleiding met haar competentieprofiel een actieve en leidende rol speelt in Vlaanderen. De opleiding overlegt veelvuldig met de andere opleidingen in Vlaanderen, in het bijzonder met de partnerhogescholen uit de Associatie KU Leuven. In 2007 heeft de opleiding samen met de associatiepartners een competentieprofiel uitgewerkt, dat in 2008 door de opleidingscommissie van het VLOR-competentieprofiel afgetoetst werd. Het VLOR-profiel wordt door diverse beroepsorganisaties uit zowel Vlaanderen als Wallonië erkend, en toont sterke inhoudelijke gelijkenissen met het profiel van de associatie. Gezien het feit dat

het competentieprofiel van de associatie reeds ingeburgerd is bij de opleidingen en het werkveld en de inhoud overeenstemt, blijft de opleiding het associatieprofiel hanteren. Het competentieprofiel is dan ook de basis voor het stagebeoordelingsformulier dat de verschillende opleidingen uit de associatie hanteren.

De opleiding heeft haar competentieprofiel intensief gebenchmarked in een internationale context. Door te vergelijken met opleidings- en competentieprofielen uit Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Scandinavië en haar profiel af te toetsen aan het profiel van de International Confederation of Midwives hanteert de opleiding expliciet een internationaal perspectief en houdt ze rekening met de eisen van het internationale vakgebied. De opleiding houdt aansluitend daarbij ook rekening met de opmerkingen uit het rapport Cammu omtrent kansarme groepen.

Het competentieprofiel is niet enkel op internationaal vlak afgetoetst, uit de gesprekken met het werkveld kon de commissie afleiden dat de opleiding veelvuldig overleg pleegt met het werkveld, dat zich betrokken voelt en stelt dat de opleiding rekening houdt met haar input. De opleiding heeft in het bijzonder een nauwe band met het UZ Leuven, waar het een campus mee deelt en intensief mee samenwerkt. De opleiding is volgens de commissie duidelijk verankerd in het regionale werkveld, en speelt daarmee ook in op de eisen van het beroepenveld. De commissie stelt vast dat de band met het UZ een grote impact heeft op de opleiding en vraagt de opleiding daarbij hun eigen profiel niet te verliezen.

De (praktijk)lectoren van de opleiding hebben in 2011 hun visie op de vroedkunde uitgeschreven, een visie die samen met de onderwijsvisie van de KHLeuven de opleiding vormgeeft. De opleiding heeft, rekening houdend met de eisen van het werkveld, de intentie om hoogopgeleide vroedvrouwen af te leveren. Deze vroedvrouwen hebben een affiniteit voor klinische observaties en een kritisch en analytisch denkvermogen, waardoor zij een duidelijk onderscheid kunnen maken tussen fysiologische en pathologische processen. De opleiding stelt in haar visie de autonomie van de vroedvrouw centraal, stelt dat ze verantwoordelijk moet zijn bij het begeleiden van het fysiologisch proces en dat dit op een evidence based manier dient te gebeuren. Het vroedkundig handelen moet volgens de opleiding dan ook telkens gepaard gaan met reflectie en evidentie. Deze visie is uitgewerkt in 9 punten, wordt door de opleiding actief uitgedragen en is door het werkveld, de studenten en de alumni gekend.

De regionale verankering in een klinische en academische context verhindert de opleiding niet om een duidelijke en ambitieuze visie op de professionele bachelor Vroedkunde te hanteren. De uitgesproken aandacht voor autonomie en fysiologie is een duidelijke keuze in een eerder typisch klinische en hiërarchische context. Door de kruisbestuiving met het UZ Leuven kiest de opleiding er ook voor om binnen de marge van de professionele bachelor actief te kiezen voor kritische reflectie en wetenschappelijk onderzoek en wil ze de studenten stimuleren tot verbredend en verdiepend nadenken over de vroedkunde.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding als voldoende.

De opleiding kiest voor een competentiegericht, actueel en flexibel programma dat steunt op wetenschappelijke inzichten en internationale ontwikkelingen. Het programma bestaat verticaal, over de zes semesters heen, uit vier leergebieden: het kernleergebied verloskunde en de functionele leergebieden biomedische wetenschappen, humane wetenschappen en professionele ontwikkeling. Het kernleergebied bevat het klinisch en theoretisch vroedkundig luik en bevat de essentie van de opleiding Vroedkunde. In de functionele leergebieden worden noodzakelijke ondersteunende competenties aangeleerd aan de studenten, om hen in staat te stellen vroedkundig te redeneren en handelen. De opleiding streeft naar een gebalanceerd programma, waar zowel theoretisch als klinisch onderwijs evenwichtig aan bod komen, iets wat bevestigd wordt door de studenten en het werkveld. De leergebieden worden gekenmerkt door een toenemende complexiteit van de zorgsituatie en een toename van de moeilijkheidsgraad van het vroedkundig handelen. Daartoe worden de studenten in het eerste en tweede semester van de opleiding ondergedompeld in de fysiologie (eutocie) binnen de verloskunde en wordt in het derde en vierde semester de matige pathologie (dystocie) binnen de verloskunde belicht, terwijl in het vijfde en zesde semester de studenten geconfronteerd worden met de meer complexe en gespecialiseerde problemen en zorg binnen het verloskundig vakgebied.. Het sluitstuk van elk academiejaar is een integratieweek waarin studenten de leerinhouden uit verschillende leergebieden met elkaar verbinden. De opleiding wordt uiteindelijk afgesloten met een bachelorproef, dat een verzameling is van drie complementaire opleidingsonderdelen. De opleiding heeft een uitvoerige concordantiematrix

waarin de opleidings specifieke leerresultaten en de bijhorende niveaus telkens expliciet gekoppeld worden aan bepaalde opleidingsonderdelen.

De commissie is van oordeel dat de inhoud en de vormgeving van het programma aan de maat is. De leergebieden fungeren als leerlijnen doorheen het programma en de commissie waardeert de opbouw van het programma rond het geïntegreerd kernleergebied verloskunde. De opleiding lijkt echter moeite te hebben om haar ambitieuze doelstellingen volledig te vertalen naar het programma, zowel op vakinhoudelijk vlak wat de fysiologie betreft, als wat de ambitie rond blended learning betreft op onderwijskundig vlak. De fundamentele elementen om op te leiden voor de Vlaamse context zijn aanwezig, maar de uitgesproken nadruk op fysiologie en autonomie uit de doelstellingen en de visie is volgens de commissie minder zichtbaar in het programma.

De opleiding legt binnen het eerste en tweede semester duidelijk en terecht de klemtoon op de fysiologische arbeid en bevalling maar de commissie stelt vast dat naarmate de student vordert binnen het programma die fysiologie steeds vaker op de achtergrond komt of, zelfs te weinig nog aan bod komt binnen de verschillende opleidingsonderdelen vanaf het derde semester. De commissie erkent het belang dat de opleiding hecht aan het opleiden van vroedvrouwen die pathologie binnen hun vakdomein herkennen maar benadrukt dat grondige kennis van de fysiologie daaromtrent onontbeerlijk is en als een rode draad doorheen en gedurende alle semesters van de opleiding zou moeten lopen.

De opleiding geeft aan dat ze zich binnen de 180 ECTS die ze heeft in de professionele bachelor in staat acht om een competente vroedvrouw af te leveren die voldoet aan het beroepsprofiel en de vereisten van het werkveld. De opleiding verkent de piste van studieduurverlenging opdat haar toekomstige afgestudeerden bekkenbodembreëducatie en functionele (geen morfologische) echografieën kunnen uitvoeren en geneesmiddelen kunnen voorschrijven. De commissie begrijpt dat de opleiding deze piste wil verkennen, maar stelt dat het belangrijk is dat de fysiologie in het huidige programma beter geïntegreerd wordt, waar het leergebied geïntegreerde verloskunde zich goed voor leent. De commissie begrijpt de limieten waarop de opleiding stoot, maar de fysiologie kan zelfs in het huidige programma beter geïntegreerd worden doorheen het leergebied geïntegreerde verloskunde. De commissie acht dit in het bijzonder van belang gezien de waarde die de opleiding er zelf aan hecht in haar visie, doelstellingen en de intentie om via het Midwifery Led Care project de haalbaarheid van vroed-

vrouwgeleide zorg in Vlaanderen te achterhalen. Het gebrek aan aandacht voor het autonoom handelen van de vroedvrouw binnen de fysiologie is volgens de commissie niet enkel merkbaar in het programma, maar ook de studenten halen meerdere malen aan dat de autonomie en het contact met fysiologie op stage vaak te beperkt is.

De commissie herkent in het programma de duidelijk uitgesproken aandacht voor het wetenschappelijk onderzoek waar in de visie aandacht aan besteed wordt. De kritische reflex zit sterk verweven in het programma en de studenten worden doorheen de verschillende fasen in de opleiding in contact gebracht met wetenschappelijk onderzoek met als doel hen op te leiden tot reflectieve evidence based practitioners. De opleiding wil de studenten informatiecompetent en onderzoekscompetent maken door verschillende opleidingsonderdelen aan te bieden waarin de verschillende aspecten van het wetenschappelijk onderzoek aan bod komen. De commissie waardeert deze hoge mate van integratie van het onderzoek in de verschillende opleidingsonderdelen, tot zelfs in de stage toe. De opleiding wil ook het onderzoek dat ze zelf voert integreren in het programma, zoals de projecten rond Midwifery Led Care en het Mamababbel project. De commissie stelt vast dat de ambitie van de opleiding om studenten sterk onderzoekscompetent te maken weegt op de ruimte in het programma om meer fundamentele aspecten van de vroedkunde aan te bieden aan de studenten, in het bijzonder rond de fysiologie. De opleiding heeft ook onderzoekers die deelnemen aan verschillende wetenschappelijke projecten en diverse congressen, zowel regionaal als internationaal.

Het klinisch onderwijs in de vorm van een stage omvat zeven opleidingsonderdelen over de zes semesters heen en bedraagt een totaal van 38 weken, waarin studenten flexibel ingeschakeld worden in de verschillende shifts op de diensten. De opleiding heeft stageplaatsen over heel Vlaanderen, en geeft aan deze plaatsen intensief te screenen en te kiezen voor plaatsen die aansluiten bij de visie op vroedkunde van de opleiding. De opleiding stelt de kwaliteit van de leermomenten die de studenten hebben centraal, en elke student moet in staat zijn om op de stageplaats in kwestie alle doelstellingen te bereiken. De stagecoördinator tekent in overleg met elke student een individueel traject uit, waarin zij stage lopen in verschillende stage-instellingen, en binnen verschillende afdelingen: de kraamafdeling, verloskamer, gynaecologische afdeling, de neonatologie, en enkele keuzestages. Deze verschillende stages worden over de verschillende semesters verdeeld. Het stageproces wordt begeleid door een praktijklector van de opleiding, de werkbegeleiding gebeurt door een vroedvrouw op dienst, die als mentor optreedt.

De opleiding richt een niet-verplichte mentorenopleiding in samen met het UZ Leuven en organiseert ook jaarlijkse mentorendagen, waarop een aantal voor de mentoren relevante thema's besproken worden. De opleiding krijgt ook regelmatig feedback over de stage via de adviesraad. Deze omkadering van de studenten en de grondige screening op voorhand zorgt ervoor dat elke student voldoende leermomenten heeft, maar de opleiding erkent dat de autonomie van de vroedvrouw niet op alle stageplaatsen evenveel aan bod komt. De opleiding stelt wel dat de studenten overal voldoende met autonomie in aanraking komen, en dat er een aantal instellingen zijn waar de mentoren ook de rollen omdraaien en de studenten het voortouw laten nemen. De verantwoordelijkheid van de student neemt hiermee volgens de opleiding toe en wordt het zelfstandig werken onder begeleiding en verantwoordelijkheid van een gediplomeerde vroedvrouw (mentor). De commissie stelt dat dit streven naar zelfstandig werken belangrijk is en iets is dat op alle stageplaatsen gegarandeerd dient te worden. De commissie wil de opleiding vragen meer aandacht te besteden aan het autonoom nemen van een medische beslissing zonder orders van de arts, wat een belangrijke kerntaak is van de vroedvrouw. De studenten hebben via de bevraging die de opleiding georganiseerd heeft aangegeven dat er voldoende leermomenten zijn, maar vulden tijdens de gesprekken met de commissie aan dat de intensiteit van de leermomenten vaak verschilt van stageplaats tot stageplaats. De opleiding geeft aan dat de overheid niet toelaat een instroombeperking in te voeren, waardoor het aantal studenten zodanig hoog is dat de stageplaatsen niet kunnen worden geselecteerd op basis van de aard van geboortes, de verschillende verloskundige context en de grootte van de stageplaats. De studenten bevestigen wel dat indien er problemen zijn met leermomenten op stage de opleiding meteen ingrijpt en remedieert waar mogelijk, eventueel via gesprekken dan wel via het veranderen van stageplaats voor de student. De commissie stelt dat de studenten ook zelf voldoende assertief dienen te zijn om voldoende leermomenten te krijgen. Dit ontslaat de opleiding echter niet van haar verantwoordelijkheid om aan haar studenten voldoende leermomenten te garanderen. Het leerproces van de student wordt aangestuurd via het stagebegeleidingsdossier, dat naast de leerdoelen van de student ook de dagelijkse reflectie van de student en de tussentijdse evaluatie van de praktijklector bevat. De studenten maken ook telkens een stageverslag, met als doel na te gaan of de theoretische inzichten voldoende verankerd zijn in de praktijk. De commissie was van oordeel dat de reflectie in de stageverslagen eerder beperkt was en te vaak een beschrijving van de feiten waren, wat in schril contrast staat met de dagelijkse reflectie die de studenten moeten maken tijdens de stage zelf. De commissie vraagt de opleiding om hier meer aandacht aan te besteden.

De opleiding geeft studenten de kans om hun stage ook in het buitenland te volgen. De studenten kunnen met hun vragen terecht bij twee coördinatoren: een overkoepelende coördinator die de algemene vragen van de studenten beantwoordt, terwijl de andere coördinator zowel de vragen betreffende de zogenaamde 'noord-stages', i.e. stages in Europa, als de 'zuid-stages' behandelt. De studentenmobiliteit naar het buitenland verloopt via twee trajecten, een 'lange uitwisseling' en een 'korte ervaring'. De 'lange internationale uitwisseling' betreft studentenstages van 12 weken in Europa, Wallonië of het Zuiden. De studenten worden reeds in het eerste jaar gepolst naar hun motivatie, wat ze willen bereiken en welke voorkeur ze hebben qua stageplaats. Er zijn verschillende infodagen doorheen het academiejaar waarop de studenten alle nodige informatie ontvangen, van vaccinaties tot info over mogelijke beurzen. De studenten die een lange uitwisseling willen doen worden op voorhand geselecteerd en dienen voor alle opleidingsonderdelen geslaagd te zijn voor het vertrek. De opleiding organiseert ook een 'kortlopende internationale ervaring', waarin studenten 6 weken stage lopen in Brussel of Nederland. De stage in Brussel wordt ook als een internationale stage beschouwd omdat Brussel een culturele melting pot is en het internationaal besef van de studenten volgens de opleiding gestimuleerd wordt. De commissie stelt dat de stage in Brussel zeker een meerwaarde biedt, maar dat de opleiding interculturele bewustwording lijkt gelijk te stellen aan internationalisering, eerder dan het als een doelstelling van internationalisering te beschouwen. De uitwisselingen vallen onder het eerste niveau van de opleiding wat de internationale gerichtheid van haar programma betreft, met name de studentenmobiliteit. De opleiding biedt aan haar studenten ook alternatieven aan in de vorm van Internationalisation@Home, waarvan vooral de 'Internationale Week' het ankerpunt is. De commissie is van oordeel dat de opleiding veel tijd en aandacht besteedt aan internationalisering, en dat dit duidelijk zichtbaar is.

De instromende populatie is eerder beperkt, ook al bestaat de mogelijkheid wel voor studenten die uit een aantal partnerhogescholen uit Europa komen. De opleiding geeft aan dat het voornamelijk de stage is, die volledig in het Nederlands loopt, waar studenten uit het buitenland moeite mee hebben.

De opleiding heeft de intentie om bij studenten een internationale competentie te ontwikkelen, met als doel de studenten te leren leven in een 'global village'. De student moet niet enkel in staat zijn om te kunnen werken in het buitenland, ze dient na de opleiding ook een zeker internationaal

besef te hebben ontwikkeld. Naast de internationale studentemobiliteit wil de opleiding op het tweede niveau van internationalisering inzetten op stafmobiliteit. Lectoren worden gestimuleerd om deel te nemen aan internationale congressen, internationale projecten en werkveldstages in het buitenland, terwijl inkomende lectoren in het kader van de 'Internationale Week' presentaties geven aan studenten. Tenslotte is er ook een derde niveau van internationalisering, met name het samenwerken in projecten met een aantal internationale stageplaatsen, in samenwerking met verschillende organisaties, waaronder LUMOS en de KU Leuven. Om de ontwikkeling van de internationale competentie bij de studenten te stimuleren kiest de opleiding echter voornamelijk voor een verwevenheid van internationalisering in het programma via het aanreiken van andere zorgmodellen dan het standaard Vlaamse model. De commissie stelt dat dit de juiste aanpak is, maar ziet nog ruimte voor verdieping en verruiming door het internationale aspect meer te benadrukken en te verweven in het programma, door initieel de doelstellingen rond internationalisering op opleidingsniveau scherp te stellen en door intensiever aan de slag te gaan met deze internationale zorgmodellen doorheen het curriculum.

De opleiding wordt afgesloten met de bachelorproef, die in haar huidige vorm bestaat uit een verzameling van drie opleidingsonderdelen die op elkaar aansluiten en waarmee bij de studenten gepeild wordt naar de mogelijkheid om de leergebieden geïntegreerd in te zetten. De studenten leggen een deel van de verloskamerstage 3 af als deel van de bachelorproef, werken aan een project en leggen de overalltoets af. De studenten werken doorheen de stage ook aan een portfolio, dat ze als een onderdeel van de bachelorproef indienen. Voor het project gaan de studenten een jaar lang zowel individueel als in groep met een procesbegeleider en copromotor op een projectmatige wijze werken aan een vroedkundig thema. De overalltoets peilt aan de hand van een casus naar de kennis en vaardigheden van de studenten. Aanvullend daarbij dienen de studenten ook hun portfolio in, waarin de eindevaluaties van de stages en de reacties van praktijklectoren, mentoren en de student zelf gebundeld worden. De commissie is van oordeel dat het vernieuwde concept van eindevaluatie in het vijfde en zesde semester een verbetering is ten opzichte van het vorig gehanteerde concept, dat enkel bestond uit de overalltoets en het portfolio. Tot 2011-2012 bestond de overalltoets uit een beperkte literatuurstudie, wat volgens de commissie weinig ambitieus was in opzet. Met de huidige opleidingsonderdelen dekt de opleiding zeker de nodige competenties af die nodig zijn om een adequate eindevaluatie te garanderen. Tegelijkertijd wil de commissie haar bedenkingen uiten bij het hanteren van een gefrag-

menteerde bachelorproef. De commissie is van oordeel dat de elementen op zich hun meerwaarde hebben, maar het optellen en samenvoegen ervan tot een bachelorproef biedt volgens de commissie geen meerwaarde indien het geen geïntegreerd opleidingsonderdeel vormt.

De opleiding heeft volgens de commissie een samenhangend programma opgesteld en waardeert de grote mate van flexibiliteit die ze hanteert, onder meer via de keuzeopleidingsonderdelen en de keuzestage. De commissie is echter van mening dat de opleiding haar opleidingsonderdelen nog meer kan integreren. Nog steeds zijn een aantal opleidingsonderdelen opgesplitst in kleinere (deel)opleidingsonderdelen van soms 1 studiepunten, een versnippering waar reeds tijdens het vorig visitatiebezoek op gewezen werd. De opleiding argumenteert dat de opsplitsing er is in het kader van de flexibiliteit en de onderwijsvisie van de KHLeuven, om studenten de kans te geven EVC's of EVK's te verwerven voor een aantal (deel)opleidingsonderdelen. De opleiding stelt een evenwicht tussen flexibiliteit en coherentie te willen nastreven, onder andere door de opleidingsonderdelen inhoudelijk voldoende op elkaar af te stemmen. Door structureel overleg binnen de opleidingscommissie en tussen opleidingsonderdeelverantwoordelijken en studie adviseurs bewaakt de opleiding de eenheid en probeert ze versnippering binnen het curriculum tegen te gaan. De commissie stelt vast dat de opleiding voor sommige (deel)opleidingsonderdelen reeds geëvolueerd is naar een geïntegreerd examen, terwijl er voor sommigen per deelopleidingsonderdeel geëvalueerd wordt. De commissie acht het wenselijk dat, gezien het feit dat de opleiding in haar ZER stelt een geïntegreerd curriculum na te streven, de opleiding de integratie van haar opleidingsonderdelen dan ook verder doorvoert. Aansluitend daarbij heeft de commissie dezelfde bedenking bij de bachelorproef. De opleiding is in staat om met de drie complementaire opleidingsonderdelen alle competenties te toetsen, maar doet dit op deze manier niet op een geïntegreerde manier. De commissie vraagt dat de opleiding haar curriculum dan ook vanuit dit oogpunt herbekijkt en in overeenstemming brengt met haar eigen intenties.

De werkvormen die de opleiding hanteert zijn volgens de commissie voldoende gevarieerd, van de instructie- en interactievormen tot het projectmatig werk en het simulatie-onderwijs. De commissie waardeert de eerste stappen die de opleiding gezet heeft rond blended learning, maar vraagt dat de opleiding haar potentieel op dit vlak beter benut. De commissie stelt dat het studiemateriaal van een degelijke kwaliteit is en dat studenten actief gebruik maken van Toledo. Tot op heden beperkt het leerplat-

form zich te veel tot een distributieplatform, en de commissie hoopt dan ook dat de opleiding dit intensiever zal benutten in de toekomst, gekoppeld aan haar plannen rond blended learning. De opleiding heeft een duidelijk beleidsplan 2012-2015 desbetreffend, waarin ze een aantal belangrijke keuzes maakt die de commissie graag vervuld wil zien. De intentie tot verder implementeren van blended learning zit duidelijk verankerd in het beleidsplan.

De opleidingsspecifieke voorzieningen zijn volgens de commissie aan de maat, met een erg goed uitgebouwd skillslab en een goede mediatheek als centrale pijlers. De commissie trof een mooi en functioneel ingericht gebouw aan, waar de domeinspecifieke aspecten uitgebreid aan bod kunnen komen. De commissie heeft echter de indruk dat de faciliteiten door het hoge aantal studenten en het gezamenlijk gebruik met andere opleidingen onder druk komt te staan. De studenten geven ook aan dat ze gezien hun druk les- en stageschema vaak niet de kans hebben om lang te oefenen in het skillslab, gezien het sluit om 18u. De commissie vraagt om hiermee rekening te houden bij het opstellen van de lesschema's. De studenten hebben over het algemeen de indruk dat het programma zwaar is, maar geven tevens aan dat het studeerbaar is, wat in overeenstemming is met de studietijdmetingen die de opleiding in 2010-2011 georganiseerd heeft. De commissie heeft echter wel haar bedenkingen bij de erg grote mate van flexibiliteit die van studenten en lectoren verwacht wordt in het kader van de lessenroosters. Wijzigingen in dat rooster worden soms de avond voordien pas meedeeld aan de studenten.

De commissie stelt vast dat de opleiding worstelt met het grote aantal studenten, ondanks de inschrijvingsstop die een tijd terug ingelast werd. Ondanks de inspanningen die de opleiding reeds geleverd heeft, blijft de uitval nog vrij hoog. De commissie acht het wenselijk dat de studenten voor ze aan de opleiding beginnen, eventueel in augustus, op gesprek komen om te polsen naar hun intenties en motivaties. De opleiding investeert reeds veel tijd en moeite in het informeren van abiturienten, onder andere via de infodagen. Deze informatie is duidelijk, maar de commissie vraagt de opleiding om deze informatie zo vroeg mogelijk te verspreiden. De opleiding levert ook tijdens de opleiding zelf inspanningen om de studenten voldoende te begeleiden. Er is een volledig netwerk ontwikkeld in de vorm van STAB, het studieadviesbureau. Vanaf het eerste jaar krijgen de studenten een trajectbegeleider toegewezen, die optreedt als coach en onder andere een risicoanalyse doet, studenten op hulplijnen wijst en hen stimuleert om er gebruik van te maken. Indien studenten het minder goed

doen volgt een uitgebreid gesprek, maar de opleiding wil de verantwoordelijkheid voornamelijk bij de student laten. Ook in de latere semesters van de opleiding blijft de trajectbegeleider gekoppeld aan de student en heeft de persoon in kwestie ook inzage in het portfolio van de student. De studieadviseurs in de opleiding zijn tegelijkertijd de instroombegeleiders. De adviseurs en begeleiders worden steeds ondersteund door centrale stafmedewerkers. In het geval van klachten kunnen de studenten terecht bij de ombudspersoon, maar de klachten zijn eerder beperkt en gaan voornamelijk over afwezigheid door overmacht. Bij interne klachten wordt steeds een remediërend gesprek georganiseerd.

De commissie trof een enthousiaste groep lectoren aan, gestimuleerd door het werkveld en de verschillende internationale contacten die ze onderhouden. Het team bestaat uit een gebalanceerde mix van zowel masters als bachelors, verschillende achtergronden en vooropleidingen. Deze diverse groep draagt de visie duidelijk uit als hun eigen visie op vroedkunde, en heeft daarmee de vroeger sterk aanwezige link met de verpleegkunde doorgeknipt. De (praktijk)lectoren zijn ook in staat om verschillende navormingen aan te vragen, zowel op inhoudelijk als op onderwijskundig vlak, via ERNA, de Elektronische Registratie van Navormingsactiviteiten. Sinds 2011 is professionalisering van medewerkers ook een vast onderdeel van het KHLeuven functioneringsbeleid en maakt het onderdeel van de gesprekken tussen opleidingshoofd en personeelslid. De lectoren dragen bij aan een duidelijke verbetercultuur in de opleiding, getuige daarvan de talrijke grondige wijzigingen die de opleiding onderging sinds het vorig visitatiebezoek. De commissie waardeert daarbij de doelgerichte aanpak via concrete acties, maar vraagt dat de opleiding ook durft te prioriteren in de komende verbeterplannen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding als voldoende.

De commissie sprak reeds haar waardering uit voor de ambities die de opleiding nastreeft met haar doelstellingen. Het competentieprofiel van de opleiding bevat een evenwichtige mix van kennisgerichte, vaardigheidsgerichte en waardegerichte competenties, die ook over het algemeen goed meetbaar zijn. De commissie wil wel in het bijzonder de aandacht vestigen op de waardegerichte competenties als 'Het evenwichtig denken en voelen

als 'vroedvrouw' en het 'Onvoorwaardelijk respect'. De commissie erkent deze competenties als waardevol om na te streven, maar stelt zich vragen bij de exacte meetbaarheid van deze competenties en stelt dat het moeilijk is om deze objectief te beoordelen.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding een toetsplan ontwikkeld heeft dat ingebed zit in het in 2007 ontwikkelde toetsbeleid van de KHLeuven en de organisatie van het departement. Het toetsplan is voornamelijk een verzameling van acties en is volgens de opleiding momenteel afgesteld op de minimumeisen uit het beleid. Dit toetsplan is tot stand gekomen na een grondige screening bij studenten en lectoren, waarna de vastgestelde tekorten aangepakt werden met een aantal acties, waarvan de laatste in 2012 afgewerkt zijn. De opleiding erkent dat er momenteel nog te weinig systematiek zit in het toetsplan, maar heeft op korte tijd heel wat workshops aangeboden en instrumenten ontwikkeld zoals een vademecum, betrouwbaarheidsanalyses en een checklist voor kwaliteitsvol toetsen. De impact op het toetsen is reeds merkbaar, in die zin dat de toetsen rond borstvoeding en eerstelijnszorg na een betrouwbaarheidsanalyse reeds aangepast werden. De commissie stelt verder ook vast dat de toetsmatrix die de opleiding hanteert tot op heden weinig ontwikkeld is, hoewel deze gebaseerd is op de betrouwbaarheidsanalyses. De opleiding stelt dat het huidige toetsplan afloopt in 2012 en dat er vanaf 2013 een toetsadviesbureau opgericht wordt, en dat daar de taken nog verdeeld moeten worden. De opleiding maakt momenteel ook werk van een screeningstool voor lectoren, waar lectoren hun eigen toetsen aan kunnen onderwerpen.

De commissie stelt dat de opleiding reeds een belangrijke stap gezet heeft in het ontwikkelen van een toetsbeleid, maar dat ze nog heel wat te doen heeft. Op vlak van transparantie neemt de opleiding reeds voldoende maatregelen. Via de studiewijzers krijgen de studenten alle nodige informatie betreffende examens en ook tijdens de lessen krijgen de studenten informatie via het bespreken van examenvragen tijdens de les en het overlopen van wat verwacht wordt van de student op het einde van de lessenreeks. Voor de bachelorproef organiseert de opleiding een informatiemoment, om het concept voldoende uit te leggen aan de studenten. Op vlak van betrouwbaarheid en validiteit dient de opleiding nog verdere inspanningen te nemen om de toetskwaliteit verder te verhogen. De commissie stelt dat het plan van de opleiding alvast de juiste elementen bevat en vraagt dat de opleiding zoals beloofd ook werk maakt van de implementatie ervan in 2013. De opleiding hanteert verschillende toetsvormen. Terwijl in de eerste twee semesters van de opleiding voornamelijk nog sterk kennisgericht

getoetst wordt, kiest de opleiding in de latere semesters voornamelijk voor casusgerichte vragen en opdrachten en een meer competentiegerichte aanpak, in het bijzonder rond de bachelorproef.

De opleiding hanteert het concept van de bachelorproef als een geïntegreerd geheel van stage, project, overall-toets en portfolio zoals aangehaald in GKW 2. Van dit vernieuwde concept heeft de commissie echter geen resultaten kunnen inkijken, waardoor ze zich enkel kan baseren op de overalltoets en de portfolio's van de voorbije jaren. De commissie is van oordeel dat de studenten in de gelezen scripties er niet altijd in slagen om wat ze lezen in de literatuur voldoende te koppelen aan de realiteit. De teksten beperken zich te vaak tot een literatuurstudie met weinig praktische implicaties, iets wat de alumni en het werkveld ook bevestigd hebben. Aangezien de bachelorproef, waar deze overall-toets deel van uitmaakt, als sluitstuk van de opleiding beschouwd wordt, wil de commissie dat de integratie van theoretisch inzicht en praktische vaardigheden opgedreven wordt in de komende bachelorproeven. De commissie stelde verder ook vast dat een aantal projecten ver van de praktijk staan, iets wat ook het werkveld bevestigt. De commissie waardeert het dat de opleiding de studenten de keuze geeft om onder andere op basis van eigen ervaring een projectonderwerp aan te leveren, maar vraagt dat de studenten in hun bachelorproeven ook expliciet aangeven wat de relevantie van het onderwerp is voor het beroepenveld, en dat de opleiding dit meer stimuleert. link met de praktijk iets explicieter gemaakt wordt. De commissie stelt vast dat de bachelorproef ondanks de intentie van de opleiding niet fungeert als een geïntegreerde eindproef. De onderdelen hebben elk hun waarde, maar door de ambitie van de opleiding om alle competenties af te dekken met de bachelorproef is er geen geïntegreerd geheel tot stand gekomen. De commissie vraagt de opleiding dan ook om wat de bachelorproef betreft een duidelijkere keuze te maken.

Het stagebegeleidingsdossier waarvan sprake in GKW 2 stuurt niet enkel het leerproces, maar dient ook als beoordeling van de stage. Het gehanteerde beoordelingsformulier voor de stage is uitgewerkt in het kader van de Associatie KU Leuven en samen met het werkveld. Het beoordelingsformulier is gekend bij het werkveld, en het feit dat diverse instellingen het hanteren maakt het makkelijk herkenbaar en werkbaar. Het portfolio, dat onder de bachelorproef valt, geeft de studenten volgens de commissie de kans om uitgebreid te reflecteren over wat ze tijdens de stage meegemaakt hebben en welke doelstellingen ze voor zichzelf nog voorop willen stellen. De commissie waardeert het stimuleren van die kritische reflectie, maar merkt op dat de stageverslagen zelf eerder beschrijvend van aard zijn.

De commissie vraagt de opleiding dan ook om deze kritische zelfreflectie meer te stimuleren bij het schrijven van de stageverslagen.

De voortgangstoets die de opleiding hanteert is ontwikkeld binnen de Associatie KU Leuven en is volgens de commissie moeilijk te hanteren binnen een competentiegericht curriculum indien het louter kennisgericht is. Het is op basis van de ECTS-fiches voor de commissie niet duidelijk welke rol de voortgangstoets momenteel in de opleiding speelt, maar de commissie is van oordeel dat de voortgangstoets interessant is als benchmarktool en als feedbackmiddel naar de studenten toe. De commissie stelt verder dat de voortgangstoets vooral interessant kan zijn als beleidsinstrument voor het bijsturen van kennishiaten in het opleidingsprogramma en in het kader van formatieve evaluatie.

De commissie stelde vast dat de studenten en alumni over het algemeen koudwatervrees lijken te hebben ten aanzien van de arbeidsmarkt. De studenten van de KH Leuven lijken meer dan in andere opleidingen door te willen stromen naar een master in de vroedkunde. Het werkveld erkent dit, en stelt dat studenten uit de KH Leuven een sterke kritische reflex hebben en vaak de neiging hebben om meer kennis te willen verwerven. Tijdens de gesprekken gaf het werkveld zelfs aan dat ze vanuit de KH Leuven meer vroedvrouwen op stage krijgen die later de master willen volgen. De studenten stellen dat ze na de opleiding geprikkeld zijn om nog verder te verdiepen, en beschouwen een masterdiploma als een kans om later meer opties te hebben in het werkveld, door aan de slag te kunnen als docent, als onderzoeker maar ook als vroedvrouw. De uitgesproken aandacht voor wetenschappelijk onderzoek in een klinische en academische setting lijkt studenten makkelijker naar de master te drijven. De commissie stelt vast dat de opleiding in eerste instantie opleidt tot competente professionele bachelors in de vroedkunde en geen voorportaal is naar de master, maar dat ze de studenten, via infosessies prikkelt om een aanvullende master te volgen. De opleiding stelt dat de reden waarom studenten makkelijker doorstromen naar de masteropleiding ook te wijten is aan het feit dat ze een sterke instroom hebben uit het ASO, de KU Leuven nabij is en er ook wel voldoende informatie gegeven wordt over de mogelijkheden om verder te studeren. Ondanks de koudwatervrees die de studenten lijken te hebben stellen zowel het werkveld als de commissie vast dat de studenten voldoende toegerust zijn om als vroedvrouw aan de slag te gaan. De commissie stelt dat de opleiding de schrik die studenten hebben om te starten kan remediëren door de opleiding beter te laten aansluiten op de realiteit van het werkveld, door assertiviteit bij de studenten meer te stimuleren.

Ondanks de relatief grote uitval in de opleiding behaalt het merendeel van de studenten per uitstromende cohorte het diploma. De commissie is van oordeel dat hoewel er veel studenten per cohorte een individueel traject hebben de flexibilisering geen noemenswaardige impact heeft op de verlenging van de studieduur. De commissie vraagt de opleiding om wel blijvend te waken over de flexibilisering en er voor te zorgen dat het voor zichzelf organisatorisch haalbaar blijft.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde Katholieke Hogeschool Leuven conform de beslisregels, voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- De opleiding zet haar intenties rond blended learning om in de praktijk.
- De opleiding geeft gedurende de hele opleiding voldoende aandacht aan de fysiologie binnen de verloskunde en zorgt voor een toename van het aantal leermomenten op het gebied van fysiologie en autonomie.
- De opleiding maakt duidelijke keuzes rond de bachelorproef en verbetert de link van de bachelorproef met de praktijk en de rest van de opleiding en vermindert de fragmentatie ervan.
- De helder uitgewerkte visie dient explicieter vertaald te worden naar het curriculum.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- De opleiding houdt haar belofte en werkt het toetsbeleid concreter uit.
- De voortgangstoets die de opleiding hanteert mag niet louter kennisgericht zijn, en moet een goed inzicht geven over het afstudeerniveau.
- De opleiding geeft de studenten meer leerkansen rond autonomie en informeert hen over hun inzetbaarheid in de arbeidsmarkt.

KAREL DE GROTE-HOGESCHOOL

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 20 en 21 maart 2013 werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de Karel De Grote-Hogeschool in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aan de Karel De Grote-Hogeschool aangeboden in het departement Gezondheidszorg, waar het samen met de opleiding Verpleegkunde aangeboden wordt. De opleiding heeft naast de basisopleiding ook een verkort traject dat specifiek gericht is op studenten die reeds een bachelordiploma in de verpleegkunde hebben.

De opleiding vertrekt vanuit 5 kerncompetenties, met name het 'autonoom zorg verlenen en coördineren binnen de fysiologische perinatale context', 'in samenwerking met de arts zorg verlenen en coördineren binnen de pathologische perinatale context', 'begeleiden van de doelgroep, individueel en/of collectief, vanuit een contextuele holistische mensvisie', 'het opnemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid' en tenslotte

het 'bevorderen van de professionele deskundigheid om de kwaliteit van de vroedkundige zorg te bewaken'. Het opleidingsprofiel met de kerncompetenties vertrekt van het competentieprofiel van de VLOR en is een mooie vertaling van de domeinspecifieke leerresultaten.

De opleiding heeft de ambitie om vroedvrouwen af te leveren die door-drongen zijn van de fysiologie. De aandacht voor fysiologie en autonomie is sterk aanwezig bij de studenten, lectoren en alumni en alle stakeholders worden actief betrokken bij de opleiding.

De opleiding 'Bachelor in de vroedkunde' omvatte in het academiejaar 2012-2013 220 ingeschreven studenten.

Programma

Het opleidingsprogramma bestaat uit 180 studiepunten, dat in het modeltraject 3 jaar omvat en verdeeld is over drie 'deeltrajecten'.

Opbouw van het programma

De kerncompetenties van de opleiding zijn vertaald naar een 'thematisch curriculum'. De opleidingsonderdelen vallen samen met thema's, zoals 'de Gezonde Mens' en 'Functioneren als vroedvrouw'. In de studiegids staat helder verwoord hoe de opleidingsonderdelen opgebouwd zijn.

De opleiding vertrekt van de onderwijsvisie 'Onderwijs op Maat' en heeft de ambitie om via de thema's de beroepssituatie vorm te geven in het onderwijs. De opleiding wil studenten stimuleren om te redeneren en na te denken over welke rol ze dienen te spelen tijdens de casusmomenten. In het programma staan de fysiologie en de autonomie centraal, heeft een volgtijdelijk programma en stelt studenten in staat om de beoogde doelstellingen te bereiken.

Keuzeopleidingsonderdelen

De opleiding werkt aan een gedifferentieerd aanbod op maat van de student. De studenten hebben keuzemogelijkheden in de stage, de coachopdracht, op vlak van internationalisering, de bachelorproef en de keuzetrajecten. Deze keuzetrajecten omvatten een aantal keuzethema's, voor een totaal van 7 studiepunten, binnen het opleidingsonderdeel 'Ziekenhuisvroedvrouw' of 'Zelfstandige vroedvrouw' voor 5 studiepunten en voor 2 studiepunten in het deelopleidingsonderdeel 'Interprofessionele Samenwerking' of 'Internationale trends in de verloskunde'.

Bachelorproef en begeleiding

De bachelorproef is een literatuurstudie en voor de opleiding het sluitstuk van de leerlijn rond wetenschappelijk onderzoek. Studenten worden in elk deeltraject geconfronteerd met wetenschappelijk onderzoek en sluiten dit in het derde deeltraject af met een literatuurstudie waarin een antwoord geformuleerd wordt op een vooraf gestelde onderzoeksvraag, ondersteund met de methodologie die ze de voorbije deeltrajecten aangeleerd heeft. Deze literatuurstudies leggen sterk de nadruk op het opzoeken in databanken en correct verwijzen naar de literatuur, maar het formuleren van een kritische beschouwing is momenteel eerder beperkt.

Klinisch onderwijs

Het klinisch onderwijs in de opleiding bestaat voornamelijk uit stage en wordt aangevuld met ondersteuning in het skillslab om de praktische vaardigheden van de studenten bij te spijkeren. Doorheen de stage werken de studenten met een stagebundel, die gebaseerd is op de kritische zelfreflectie van de studenten, die ze schrijven op basis van de feedback die ze krijgen op stage. Studenten moeten flexibel zijn wat de stage betreft, maar de opleiding is in staat om voor alle studenten voldoende leermomenten te garanderen.

Een sterk punt van de opleiding is de 'leerwerkplek', dat samen met de AP Hogeschool georganiseerd wordt. In dit project nemen studenten als het ware een afdeling over en zijn studenten onder supervisie verantwoordelijke voor een geheel van 8 kamers. De student verzorgt het contact met de artsen, stellen het rooster op en houden de cliënten op de hoogte. Hoewel het idee bij het begin intimiderend lijkt zijn alle partners – studenten, werkveld en opleiding – bijzonder enthousiast over dit project. Studenten leren heel vlug autonoom werken en leren een grotere verantwoordelijkheid dragen.

Internationalisering

De opleiding heeft de ambitie om internationalisering steviger te verankeren in het programma. Momenteel bestaan de activiteiten hieromtrent voornamelijk uit de uitwisseling van docenten en studenten. De activiteiten rond Internationalisation@Home zijn eerder beperkt en kan nog uitgebreid worden. De opleiding heeft samenwerkingsprojecten met Marokko, Suriname en diverse partners in Europa.

Gehanteerde werkvormen en kwaliteit cursusmateriaal

De kwaliteit van het cursusmateriaal is voldoende volgens de commissie en ze kon vaststellen dat er verschillende werkvormen gehanteerd worden.

Beoordeling en toetsing

De opleiding houdt de studenten op de hoogte via de elektronisch beschikbare studiegids, via informatie tijdens de lessen en via voorbeeldvragen en voorbeeldexamens. Studenten geven aan voldoende geïnformeerd te zijn.

Evaluatieactiviteiten

De opleiding gebruik verschillende toetsvormen, die ze strategisch inplant in het programma. Na elk examen hebben de studenten recht op feedback en stage, en studenten kunnen met klachten terecht bij de ombuds.

Begeleiding en ondersteuning

Materiële voorzieningen

De materiële voorzieningen van de opleiding zijn toereikend, ook al voelt het gebouw wat verouderd aan. Alles is goed onderhouden, en de studenten kunnen gebruik maken van een goed uitgerust skillslab, waar al het materiaal voor handen is. Studenten kunnen zelfstandig oefenen in het skillslab, ook al geven de studenten aan dat ze door het drukke schema soms weinig tijd hebben om te oefenen. De elektronische leeromgeving, Blackboard, wordt voornamelijk gebruikt als distributieplatform en advies. Op Blackboard zijn ook verschillende filmpjes uit het skillslab beschikbaar, samen met de demo's.

Begeleiding

Studenten kunnen in KdG rekenen op een erg intensieve vorm van ondersteuning, waarbij de opleiding de ambitie heeft om studenten te laten evolueren van externen sturing naar zelfsturing, en dit op verschillende vlakken. Docenten zijn vlot bereikbaar voor de studenten en voor andere zaken kunnen ze terecht bij een leertrajectbegeleider. Elke student krijgt een leertrajectbegeleider, die hen niet enkel individueel begeleidt, maar vaak ook in groep. Studenten houden een elektronisch portfolio bij.

Studenten uit het derde traject kunnen trainen via het Educator@Healthcare-project hun coachingsvaardigheden, door studenten uit het eerste traject te ondersteunen via peer tutoring in verschillende domeinen.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Slaagkansen

De opleiding heeft een groot aantal studenten en kent een relatief hoge uitval. Studenten doen gemiddeld 3,3 academiejaren over de opleiding. De opleiding probeert via het 'instroomteam' en de SID-IN's studenten voor de opleidning voldoende te informeren en geeft studenten de kans om vrijwillige een snuffelstage te volgen.

Uitstroom in het werkveld

Studenten aan KdG studeren af met een groot gevoel van zelfstandigheid en zelfzekerheid. Ze voelen zich klaar voor het werkveld, en de vertegenwoordigers van het werkveld geven aan dat vroedvrouwen die afstuderen aan KdG voldoende toegerust zijn om in het werkveld te starten.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.
www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bachelor Vroedkunde van de Karel De Grote-Hogeschool.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan de Karel De Grote-Hogeschool. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 20 en 21 maart 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatierapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteits-

zorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde werd samen met de Karel De Grote-Hogeschool autonoom in 1995. De opleiding maakt deel uit van het departement Gezondheidszorg, waar het naast de opleiding verpleegkunde aangeboden wordt.

Het programma van de opleiding is thematisch opgebouwd en bestaat uit 180 studiepunten, verdeeld over drie jaar die door de opleiding 'deeltrajecten' genoemd worden. Naast de basisopleiding biedt de opleiding sinds het academiejaar 2012-2013 ook een aangepast programma aan: van Verpleegkunde naar Vroedkunde via studieduurverkorting.

In het academiejaar 2012-2013 telt de opleiding 220 studenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van zowel de voltijdse opleiding als de verkorte opleiding als voldoende.

Het referentiepunt voor de beoogde doelstellingen van de opleiding was het competentieprofiel van de VLOR uit 1998. Het competentieprofiel van de opleiding is ook verder afgestemd op de EU-richtlijn 2005/36/EG en op het aangepaste competentieprofiel van de VLOR uit 2008. De opleiding heeft de DLR, de diverse profielen en richtlijnen adequaat vertaald naar de vijf kerncompetenties. Deze competenties zijn het 'autonoom zorg verlenen en coördineren binnen de fysiologische perinatale context', 'in samenwerking met de arts zorg verlenen en coördineren binnen de pathologische perinatale context', 'begeleiden van de doelgroep, individueel en/

of collectief, vanuit een contextuele holistische mensvisie', 'het opnemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid' en tenslotte het 'bevorderen van de professionele deskundigheid om de kwaliteit van de vroedkundige zorg te bewaken'. Deze kerncompetenties zijn samen met de thematische opbouw vanuit de fysiologie de basis en het uitgangspunt voor het curriculum. De opleiding heeft met deze visie de intentie om vroedvrouwen af te leveren die doordrongen zijn van de fysiologie en kunnen functioneren in een hoogtechnologische omgeving. De commissie kon vaststellen dat de aandacht voor fysiologie en autonomie erg sterk aanwezig is bij zowel studenten, alumni als lectoren, in het bijzonder dankzij het samenhangende opleidingskader dat de opleiding uitgewerkt heeft. De commissie stelt vast dat de opleiding haar stakeholders actief betreft bij de opstelling van het curriculum en de doelstellingen. De studenten worden betrokken via bevestigingen en persoonlijke begeleidingsgesprekken, de lectoren via het jaarlijks curriculumoverleg en de mentoren en praktijklectoren via de jaarlijkse evaluatie- en planningsvergadering per stageplaats.

De opleiding heeft volgens de commissie zoals eerder aangehaald de DLR adequaat vertaald naar de eigen opleidingsresultaten. De commissie stelt echter vast dat hoewel studenten, docenten en werkveld doordrongen zijn van het belang van fysiologie en autonomie, de visie vooral impliciet uitgedragen wordt eerder dan expliciet gekend te zijn. De opleiding is zelfbewust en weet op basis van haar instroom en uitstroom dat ze zich kan profileren als een sterke opleiding in Vlaanderen, maar haar perspectief op middellange termijn is voornamelijk pragmatisch georiënteerd. De commissie heeft de indruk dat de formulering van de toekomstvisie van de opleiding erg impliciet, ad hoc en persoonsgedreven is en dat door het ontbreken van een duidelijk toekomstplan de garantie op continuïteit niet gewaarborgd wordt. De prioriteiten van de opleiding lagen de voorbije jaren voornamelijk bij het uitwerken en optimaliseren van het thematisch curriculum, wat de commissie waardeert, maar net om deze ontwikkeling te waarborgen vraagt de commissie om de visie op vroedkunde explicieter te formuleren.

Het werkveld waarmee de opleiding samenwerkt is een betrokken en geëngageerd werkveld, dat via mentoredagen, studiedagen, feedbackmomenten, opleidingen en jaarlijkse evaluatiemomenten hun input kan geven. De opleiding houdt expliciet rekening met de opmerkingen van het werkveld betreffende noodzakelijke wijzigingen in het curriculum. De opleiding Vroedkunde van KdG is sterk ingebed in de Antwerpse context, wat blijkt uit het feit dat ze niet enkel samenwerkt met de ziekenhuizen uit de streek, maar ook met de opleiding Vroedkunde van de AP Hogeschool.

De commissie sprak met een opleiding die de ambitie en intentie heeft om actie te ondernemen rond internationalisering, maar de commissie kon tot op heden nog weinig andere concrete initiatieven vaststellen, buiten de reeds aanwezige uitgaande studenten- en docentmobilititeit. De opleiding heeft de voorbije jaren initiatieven genomen om zich te benchmarken met programma's in Vlaanderen en daarbuiten, onder andere via het deelnemen aan congressen van EMA, de European Midwives Association. De opleiding heeft ook de intentie om verder te werken met diverse preferentiële en toonaangevende partners, waar de opleiding stageplaatsen aanbiedt en docenten ook op uitwisseling stuurt. De commissie kon echter vaststellen dat de opleiding op heel wat vlakken nog in de prospectiefase zit, en dat dit nog niet vertaald is naar de visie op vroedkunde of het curriculum. Doordat internationalisering voornamelijk vanuit het departement aangestuurd wordt heeft de opleiding zich nog geen eigen internationaal perspectief aangemeten, waardoor de doelstellingen rond internationalisering in relatie met het onderwijsprogramma voor de commissie niet duidelijk zijn.

De opleiding maakt geen onderscheid tussen de voltijdse opleiding en de verkorte opleiding wat de beoogde eindcompetenties betreft. De verpleegkundigen die aan de opleiding beginnen bezitten reeds een aantal competenties, maar dienen de specifiek vroedkundige competenties nog steeds te verwerven. De commissie heeft haar bedenkingen bij de macrodoelmatigheid van de verkorte opleiding, zeker gezien de grote instroom van studenten vroedkunde binnen het normale traject en de moeilijkheden die de uitstroom reeds ondervindt in het werkveld.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding als goed en het verkort traject als voldoende.

De commissie stelt vast dat de opleiding het opleidingsprofiel van de VLOR samen met de vijf kerncompetenties adequaat vertaald heeft naar het curriculum, en dit in een thematisch curriculum. In dit onderwijs heeft de opleiding er voor gekozen om de opleidingsonderdelen te laten samenvallen met thema's zoals 'De gezonde mens', 'Functioneren als vroedvrouw' en dergelijke meer. Dit heeft als gevolg dat er geen 1-op-1 relatie is tussen een competentie en een OLOD. Thema's kunnen meerdere deelopleidingsonderdelen of DOLOD's bevatten en in de studiegids geeft de opleiding ook

duidelijk aan welke leerdoelen in welk opleidingsonderdeel aan bod komen.

Het programma van de opleiding is dat van een professionele bachelor van 180 studiepunten. De voltijdse opleiding is verspreid over drie jaar, waarin elk jaar een 'deeltraject' genoemd wordt en 60 studiepunten bedraagt. Studenten hebben ook de mogelijkheid om een alternatief, persoonlijk deeltraject of PDT te volgen, dat meer aangepast is aan de specifieke noden van de student. In het eerste deeltraject krijgen de studenten thema's die gerelateerd zijn aan de fysiologische menselijke voortplanting. De opleiding voorziet binnen het pakket 16 studiepunten klinisch onderwijs, onderverdeeld in oefenen in het skillslab en stage op de werkvloer. Het theoretisch onderwijs in het eerste deeltraject omvat voornamelijk de basis van de verloskunde en leert de studenten basiscompetenties aan rond de gezonde mens, het functioneren als vroedvrouw, de normale zwangerschap, de normale baring en het normale kraambed. In het tweede deeltraject worden studenten in het theoretisch onderwijs geconfronteerd met de pathologische menselijke voortplanting. Er wordt aandacht gespendeerd aan de zieke mens, de bedreigde zwangerschap, de baring met verwickelingen, het kraambed met verwickelingen en de zorgende vroedvrouw. Het klinisch onderwijs in het tweede deeltraject bestaat uit een gewone stage en een stage op de verloskamer, maar in het thema 'Verloskundig denken en doen' worden de praktische vaardigheden van de studenten verder uitgediept via demonstratielessen en projectwerk. In het derde deeltraject tenslotte leren de studenten over de bijzondere verloskunde en specialiseren zij zich. In dit traject beslaat het klinisch onderwijs 30 ECTS, waaronder opnieuw een 'niet-verloskamerstage' en een 'verloskamerstage'. Studenten krijgen de kans om zich in dit deeltraject te specialiseren via een aantal keuzethema's, in totaal 7 ECTS. Voor 5 ECTS kunnen studenten zich specialiseren via het opleidingsonderdeel 'Ziekenhuisvroedvrouw' of 'Zelfstandige vroedvrouw', en binnen het thema 'De professionele vroedvrouw' kunnen studenten zich voor 2 ECTS specialiseren in het deelopleidingsonderdeel 'Interprofessionele samenwerking' of 'Internationale trends in de verloskunde'. De thema's in de deeltrajecten worden ook door de titularissen aangevuld met onderzoeksthema's waar ze zelf actief rond zijn.

De opleiding hanteert een onderwijsvisie op basis van het 'Onderwijs op maat'. Het curriculum is thematisch opgebouwd omdat het op die manier de beroepssituatie vorm geeft in het onderwijs, en dit op een zo authentiek mogelijke manier. De opleiding wil studenten stimuleren om te redeneren en na te denken over welke rol ze kunnen spelen tijdens de casusmomen-

ten in de thema's. De opleiding wil dit niet enkel stimuleren in het onderwijs, maar ook in de stage en in de reflecties die de studenten over de stage schrijven.

De commissie stelt dat de opleiding er in geslaagd is om via de thematische aanpak een degelijk programma uit te bouwen dat het belang van autonomie en fysiologie centraal stelt. De volgtijdelijke opbouw van het curriculum is logisch en samenhangend en zorgt ervoor dat studenten die afstuderen de nodige competenties behaald hebben voor het werkveld. De samenhang in het curriculum wordt bewaakt door de deeltrajectverantwoordelijken en de opleidingscommissie. Via een commissie met het medisch werkveld, een uitgebreide opleidingscommissie en de feedback van de studenten via de studentenraad en de leergroepen probeert de opleiding haar programma bij te sturen waar dat nodig is en betreft ze de verschillende stakeholders actief bij het curriculum, wat de commissie waardeert. De commissie had initieel vragen bij de opsplitsing die de opleiding in het derde deeltraject maakt tussen de 'Zelfstandige vroedvrouw' en de 'Ziekenhuisvroedvrouw', gezien het feit dat voor beide functies dezelfde competenties nodig zijn. De opleiding geeft aan dat het onderscheid voornamelijk een verschil in context met zich meebrengt. In beide keuzethema's worden de studenten verwacht een geïntegreerde toets af te leggen. De zelfstandige vroedvrouwen krijgen een contextgebonden casus aangeboden, de ziekenhuisvroedvrouwen doen een oefening in het skillslab, worden permanent geëvalueerd en krijgen ook een geïntegreerde bevraging. De opleiding stelt dat door dit onderscheid in keuze te maken studenten in staat zijn een beter beeld te krijgen van de context in het werkveld, zonder daarbij leerstof te missen die voor beide settings essentieel is. De keuze die de studenten maken in het derde deeltraject hoeft dan ook helemaal geen definitieve keuze te zijn voor het werkveld, gezien het feit dat de nodige competenties in beide thema's aangeleerd worden.

De literatuurstudie of bachelorproef is voor de opleiding de afsluiting van een leerlijn wetenschappelijk onderzoek, die doorheen de deeltrajecten in verschillende thema's aan bod komt. In het eerste deeltraject worden de studenten in het thema 'De vroedvrouw als wetenschapper' voornamelijk geconfronteerd met theoretische onderbouwing en het opzoeken in databanken, terwijl in het tweede deeltraject de studenten in het deelopleidingsonderdeel Evidence Based Midwifery een kleine literatuurstudie in groep dienen uit te voeren. In het derde deeltraject volgt uiteindelijk de literatuurstudie. De studenten kiezen zelf hun onderwerp en krijgen een promotor toegewezen, meestal de leertrajectbegeleider. In de litera-

tuurstudie dienen de studenten een evidence based antwoord te geven op een vooraf gestelde onderzoeksvraag, met de methoden die ze in de vorige deeltrajecten geleerd hebben. De opleiding stelt de leesbaarheid en de relevantie voor het werkveld centraal, en beoordeelt niet enkel de kwaliteit van de gelezen publicaties, maar ook het proces van totstandkoming. De commissie acht de literatuurstudie in haar huidige vorm werkbaar, maar stelt dat mede door de opbouw van de leerlijn wetenschappelijk onderzoek het doel van de literatuurstudie meer op het opzoeken ligt dan op het formuleren van een kritische beschouwing. Het correct opzoeken in databanken en adequaat refereren hebben uiteraard hun meerwaarde, maar de commissie stelt dat de opleiding met haar ambitie om de literatuurstudies evidence based te maken de nadruk meer mag leggen op het kritisch beschouwen van de verworven informatie.

Het klinisch onderwijs van de opleiding bestaat zoals reeds aangehaald voor een groot stuk uit stage, aangevuld met ondersteuning in het skillslab om de praktische vaardigheden van de studenten te trainen. De opleiding is in staat om voldoende stageplaatsen aan te bieden aan de studenten, zowel in binnen- als in buitenland. De opleiding heeft de intentie om studenten af te leveren die autonoom, flexibel inzetbaar en contextgebonden kunnen functioneren, ongeacht de regio waarin ze aan de slag gaan.

De vijf kerncompetenties die de opleiding hanteert komen ook terug in de stagebundel die als evaluatiedocument gehanteerd wordt. De kerncompetenties zijn gekend bij het werkveld, en de evaluatiefiches zijn in samenwerking met AP Hogeschool uitgewerkt. De stagebundel is gebaseerd op de zelfreflectie die studenten schrijven op basis van feedback die ze ontvangen tijdens de stage. Deze reflecties vertonen een sterke casuïstiek, aangezien ze gebaseerd zijn op de ervaringen die de studenten tijdens hun stage opgedaan hebben. De studenten krijgen feedback – zowel mondeling als schriftelijk – van de praktijklector en krijgen ook een aantal praktijkgerichte werkpunten als bijsturingen. De studenten ontvangen daarbij ook een (voorlopige) score. De opleiding hanteert een aantal 'breekpunten', kritische fouten waarvoor studenten onmiddellijk terug moeten naar het skillslab om dit verder te oefenen. De commissie spreekt haar waardering uit voor deze aanpak en stelt dat het een sterk signaal is. Het voorbereid zijn op de stage is voor een groot stuk de eigen verantwoordelijkheid van de student, maar de commissie gaat akkoord met de recente beslissing van de opleiding om de casusmomenten verplicht te maken. De commissie stelt vast dat de opleiding haar studenten flexibel laat optreden om de nodige bevallingen en leermomenten te halen. In sommige ziekenhuizen

hebben studenten soms moeite om voldoende leermomenten te halen, maar de opleiding houdt er bij de organisatie van de stages wel rekening mee dat studenten die minder leermomenten hadden dit kunnen ophalen tijdens andere stages. Het werkveld geeft aan dat ze goede afspraken maken met de opleiding en maximum één student per shift toelaten om het werkbaar te houden. De kwaliteit van de stagebegeleiding bij buitenlandse stages wordt gewaarborgd door de praktijklector, via Skype-gesprekken en via de stagebundel. De opleiding verkiest te werken met praktijklectoren die kennis van zaken hebben en op prospectie gaan om de kwaliteit te garanderen. Momenteel lopen er reeds samenwerkingsprojecten met Marokko en Suriname. Ook binnen Europa wordt er aan contingent gewerkt met diverse partners.

De commissie stelt vast dat de opleiding wel ambitie heeft om een meer internationaal perspectief te hanteren, maar dat het voornamelijk vorm krijgt in de uitgaande studentenmobiliteit. De docenten proberen zich internationaal sterker te ontwikkelen door aan stafmobiliteit te doen, op basis van thematische affiniteit en interesse en in overleg met de docentengroep. De commissie stelt vast dat Internationalisation@Home activiteiten erg beperkt zijn, maar dat de opleiding wel in totaal 23,3 studiepunten internationalisering geïntegreerd heeft in het curriculum, onder andere door het gebruik van internationale literatuur. De commissie stelt dat het evident is dat internationale literatuur gehanteerd wordt, maar waardeert de oefening van de opleiding om internationalisering te kwantificeren.

De opleiding stelt dat ze er voorlopig niet in slaagt om, behalve uit Nederland, buitenlandse studenten aan te trekken. Voor de potentieel instromende studenten is de taal vaak een onoverwinnelijke barrière, waardoor de opleiding dan ook weinig tot geen aanvragen krijgt.

In het concept van de stage als leerwerkplek, dat samen met de AP Hogeschool georganiseerd wordt, nemen de studenten 'een afdeling over' in die zin dat 8 kamers door de studenten gedaan worden onder supervisie van de vroedvrouw. De student is daarbij verantwoordelijk voor het contact met artsen, het opstellen van het rooster en het op de hoogte houden van de patiënten. Om dit te faciliteren hebben de studenten een eigen bureau, een eigen computer en toegang tot kasten en programma's. De partners uit het werkveld geven aan dat de leerwerkplek ook voor hen verfrissend is door de nieuwe inzichten van de studenten en de nieuwe technieken die ze binnen de hogeschool geleerd hebben. De studenten zelf geven aan dat hoewel het idee intimiderend lijkt, ze vonden dat ze er klaar voor waren.

Alles verloopt nog steeds onder toezicht van de vroedvrouw, en de studenten worden ook regelmatig bezocht op dienst door de stagebegeleider om eventueel werkpunten aan te halen. Door het veelvuldig oefenen in het skillslab en de intensieve begeleiding voelen de studenten zich voldoende toegerust om aan de leerwerkplek te beginnen. De commissie vraagt de opleiding toch na te gaan of de combinatie van een buitenlandse stage en een ervaring op een leerwerkplek echt niet mogelijk zou zijn. Het ene zou het andere niet mogen uitsluiten aangezien beide ervaringen deels gemeenschappelijke maar ook deels andere competenties vergen. De commissie is van oordeel dat de leerwerkplek een zeer waardevol concept is dat studenten een goed beeld geeft van wat het werkveld inhoudt. Het feit dat studenten in deze stages grotere verantwoordelijkheid dragen, meer autonomie krijgen en beslissingen dienen te nemen over zaken waar ze in de 'gewone stage' vaak niet aan komen (opstellen van roosters, de gesprekken met de arts voeren e.d.m.) is volgens de commissie een erg sterk punt van de leerwerkplek en van deze opleiding.

De commissie kon vaststellen dat de voorzieningen toereikend zijn, ook al is ze van oordeel dat het gebouw verouderd is en de akoestiek in sommige lokalen verbeterd kan worden. Het gebouw is goed onderhouden en in het goed uitgeruste skillslab is al het nodige materiaal voor handen. De commissie waardeert het dat de studenten zelfstandig kunnen oefenen in het lab, maar merkt dat de studenten aangeven dat ze soms weinig tijd hebben om te oefenen. De opleiding bevestigt dit, maar stelt dat de problemen hieromtrent volgend academiejaar van de baan moeten zijn en dat het oefenen ook verplicht zal worden. De bibliotheek van de opleiding is goed uitgerust en bevat voldoende actuele literatuur volgens de commissie. Het elektronisch leerplatform van de opleiding, Blackboard, wordt voornamelijk gebruikt als distributieplatform en advalvas. Leerstofverwerking gebeurt voor een aantal vakken zoals medisch rekenen en het consulteren van de filmpjes uit het skillslab en de demo's. De commissie vindt dit waardevolle initiatieven en vraagt de opleiding om het leerplatform nog actiever te gebruiken op deze manier.

Het 'Onderwijs op maat'-principe van de opleiding wordt duidelijk in de omkadering die de opleiding voorziet voor haar studenten. Aan het begin van de opleiding organiseert de opleiding via 'Voorsprong' een beginsessment, een leer- en motivatietest waarmee de trajectbegeleiders een goed beeld krijgen en beter kan ondersteunen. Indien de leertrajectbegeleiding niet voldoende is organiseert de opleiding ook studiebegeleiding, om studenten verder te ondersteunen. De commissie kon vaststellen dat

de opleiding reeds heel wat initiatieven neemt om de verwachtingen van de studenten vooraf te verduidelijken, maar dat ze geen assessment maakt voor de studenten aan de opleiding beginnen. Via het 'instroomteam' en de SID-IN's wil de opleiding duidelijk stellen wat de opleiding precies inhoudt, en de studenten krijgen ook de kans om op een vrijwillige 'snuffelstage' in het eerste semester kennis te maken met het werkveld. Een groot aantal studenten haakt af na het eerste deeltraject, maar in de latere deeltrajecten vallen studenten soms ook af na de verloskamerstage.

De opleiding heeft volgens de commissie een erg intensieve vorm van ondersteuning ontwikkeld voor haar studenten. Steunend op de onderwijsvisie van de KdG evolueert de begeleiding van de studenten van externe sturing naar zelfsturing, en dit op verschillende vlakken. Wat vakinhoudelijke vragen betreft kon de commissie vaststellen dat de studenten vlot contact kunnen leggen met de docenten, terwijl ze voor andere zaken terecht kunnen bij hun leertrajectbegeleider. Elke student krijgt een leertrajectbegeleider toegewezen, die hen niet enkel individueel begeleidt, maar ook vaak in groep. De intensiteit van de begeleiding verschilt van deeltraject tot deeltraject en neemt af naar het derde deeltraject toe. De commissie vindt het elektronisch portfolio dat de studenten van bij het begin van de opleiding bijhouden een interessant concept, aangezien het de studenten een goed overzicht geeft van hun ontwikkeling en ook voor de leertrajectbegeleiders een interessant instrument is om de studenten op te volgen. Recent heeft de opleiding ook het Educator@Healthcare project gestart, waarbij studenten uit het derde deeltraject getraind worden op hun coachingsvaardigheden. Dit doen ze door studenten uit het eerste deeltraject te helpen en ondersteunen via verschillende vormen van peer tutoring in verschillende domeinen, waar de studenten die de commissie kon spreken voornamelijk Medisch Rekenen en Wetenschappelijk Onderzoek belangrijke onderwerpen vonden. De Educators@Healthcare gaan op vraag van de opleiding ook af en toe spreken in middelbare scholen om meer informatie te geven over wat abituriënten kunnen verwachten van een opleiding Vroedkunde. De studenten hebben inspraak bij de toewijzing van de opdrachten. De begeleiding in groep en het inschakelen van studenten uit het derde deeltraject als Educator@Healthcare zorgt er volgens de commissie voor dat de opleiding uitgegroeid is tot een hechte, samenhangende groep, waar amper drempels zijn. Deze studentgerichte aanpak en het feit dat de opleiding zo dicht bij de student staat zorgt ervoor dat niet enkel sterke studenten makkelijk doorgroeien, maar ook dat kwetsbare studenten makkelijker starten aan de KdG. De commissie stelt dat deze intensieve begeleiding op maat niet voor elke student noodzakelijk is, maar een

meerwaarde betekent voor de studenten die er gebruik van willen maken.

De commissie waardeert de 'dienstverleningscontracten' die de opleiding afgesloten heeft met enkele instellingen voor het uitvoeren van de stagebegeleiding. Deze werkbegeleiding van studenten door docenten op de stageplek en het 'partnerschap in stage' zorgt voor een weldoordachte omkadering voor stagebegeleiding, wat de studenten ten goede komt.

Zowel voor de leerwerkplek als bij de andere stages kunnen de studenten bij problemen terecht bij de leertrajectbegeleider of de stagebegeleider, of bij de ombudspersoon voor klachten.

De commissie stelt vast dat het personeel in de opleiding diverse achtergronden heeft en betrokken is en een duidelijke link heeft met het werkveld. De kwaliteit en kwantiteit zijn voldoende, maar de commissie merkt wel op dat de werkdruk hoog ligt, zeker gezien het takenpakket dat de docenten opnemen en de intensieve begeleiding die ze geven aan studenten. De vorige visitatiecommissie merkte op dat het personeel van de opleiding overwegend ouder was, maar de opleiding heeft inspanningen geleverd om meer jonge vroedvrouwen aan te trekken, wat geleid heeft tot een opleiding in evenwicht. De commissie stelt dat ook inhoudelijk de opleiding in balans is, gezien het evenwicht tussen vroedvrouwen met een masterdiploma, vroedvrouwen met klinische expertise en vroedvrouwen met praktijkervaring. De opleiding kiest er expliciet voor om de nadruk te leggen op het masterdiploma, gezien de inhaalbeweging die de opleiding moest maken op vlak van maatschappelijke dienstverlening en praktijkgericht onderzoek. De commissie stelt dat bij het aanwerven van vroedvrouwen een masterdiploma niet de enige voorwaarde kan zijn, maar gekoppeld dient te zijn aan voldoende praktijkervaring. De commissie stelt vast dat de opleiding afspraken gemaakt heeft rond professionalisering, maar dat die eerder ad hoc en individueel gericht zijn, zonder overkoepelend beleid. Het professionaliseringsplan van de opleiding moet volgens de commissie niet enkel gekoppeld worden aan het individu, maar ook overkoepelend een rol spelen in de ontwikkeling van de opleiding. De commissie vraagt de opleiding dan ook om een duidelijk professionaliseringsplan voor de hele opleiding te ontwikkelen. De docenten uit de opleiding dragen bij aan een verbetercultuur aan de opleiding, onder andere door hun ontvankelijkheid voor feedback uit het werkveld en via de studenten, zoals eerder aangehaald. De commissie stelt echter vast dat de opvolging van de verbeteracties beter kan. De opleiding neemt reeds veel verbetermaatregelen, maar het is niet altijd duidelijk in welke richting de opleiding wil evolueren en

welke punten ze prioritair wil aanpakken. De commissie acht het wenselijk dat de opleiding een realistisch en haalbaar tijdspad voor de verbeterplannen opzet en dit tijdspad ook bewaakt en opvolgt.

Het verkort traject van de opleiding richt zich specifiek op verpleegkundigen die zich via een avondprogramma willen omscholen tot vroedkundigen. Dit verkort traject duurt twee jaar, waarbij de opleiding een vast pakket aan vrijstellingen toekent aan de studenten op basis van reeds behaalde competenties in de opleiding verpleegkunde. Het aantal studenten dat gebruik maakt is voorlopig beperkt, gezien het feit dat het programma gestart is in 2012-2013. Het traject trekt volgens de opleiding voornamelijk gemotiveerde studenten aan, die weliswaar wel extra oefeningen in het skillslab nodig hebben en een sterke casusgerichte aanpak vergen.

Het curriculum bevat dezelfde thema's als dat van de voltijdse opleiding, maar de studenten hebben reeds heel wat vrijstellingen, voornamelijk wat de basiskennis rond de gezonde en de zieke mens betreft. Ook voor het wetenschappelijk onderzoek zijn studenten vrijgesteld en werden de lessen niet opgenomen in het studieprogramma. De opleiding stelt dat dit gecompenseerd wordt door het behalen van het diploma bachelor in de verpleegkunde en door het feit dat zowel wetenschappelijk onderzoek als evidence based practice binnen het verkorte traject verweven zit in de thema's. De commissie erkent dat studenten reeds generieke onderzoeksvaardigheden en competenties verwerven, maar acht het belangrijk dat de instromende studenten ook onderzoeksvaardigheden specifiek voor de vroedkunde voldoende aangeleerd krijgen. In het verkorte traject wordt van de studenten een grotere graad van zelfstudie verwacht, maar wordt er via specifieke demonstratielessen en casusmomenten gepolst naar de graad van basiskennis en inzicht. De opleiding maakt geen compromissen wat de stage betreft, de studenten uit het verkort traject moeten evenveel stage volgen. Het enige verschil is dat ze dit langer op voorhand kunnen vastleggen.

De opleiding kiest in het verkort traject voor een andere begeleidingsvorm, die individueler is en meer gericht. Studenten maken zich de leerinhoud eigen via zelfstudie en gebruiken de aangeleverde contacturen voor verduidelijking en verwerking. Het klinisch onderwijs dat de studenten volgen bevat evenveel begeleidingsuren als de basisopleiding. Er wordt een minimum aan contacturen voorzien, maar er zijn ook specifieke demonstratielessen en casusmomenten ingepland en de studenten hebben ook een wekelijks contactmoment met de docenten. De opleiding wil nog meer gebruik maken van blended learning en technology enhanced learning, en

wordt daarin ondersteund door de KdG-onderwijsceel en via ICT. De commissie stelt dat de studenten uit deze doelgroep via deze zelfstudie hetzelfde competentieniveau dient te bereiken als het normale traject voor de klassieke doelgroep. De opleiding stelt dat na een cyclus van één jaar de doorstroom van het eerste naar het tweede deeltraject alvast volledig is, wat de commissie vertrouwen geeft in het traject. Ze vraagt de opleiding om blijvend aandacht te besteden aan de leeromgeving en –omkadering van deze studenten.

De commissie betreurt dat het wetenschappelijk onderzoek specifiek gericht op de vroedkunde te weinig aanwezig is in het programma. De commissie stelt dat de studenten met hun vooropleiding reeds een aantal generieke competenties ontwikkeld hebben, maar dat een aantal specifiek vroedkundig gerichte aspecten van het wetenschappelijk onderzoek ontbreken. Het gebruik van richtlijnen voor evidence based midwifery mag uitgebreider aan bod komen, in het bijzonder gezien de kerncompetentie 7.2. (Kritisch professioneel functioneren op basis van EBM). De commissie acht het noodzakelijk dat de opleiding, gezien de vrijstelling voor 'De vroedvrouw als wetenschapper' en de 'Literatuurstudie' het wetenschappelijk onderzoek ook voldoende aanbiedt in de overige opleidingsonderdelen.

De commissie is van oordeel dat het verkort traject in haar huidige vorm voldoet, maar dat er nog werkpunten zijn. De commissie begrijpt dat de opleiding een oplossing op maat wil bieden van studenten die zich voordien inschreven in de basisopleiding en vrijstellingen kregen. De opleiding richt zich met deze opleiding op studenten met een vooropleiding in de verpleegkunde, eventueel met werkervaring. Van de studenten in dit traject wordt meer zelfstudie verwacht, en de commissie vraagt dat de opleiding blijvend een veilige leeromgeving aanbiedt voor deze studenten. De commissie vraagt ook om rekening te houden met de eerder gemaakte opmerkingen in verband met het wetenschappelijk onderzoek.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau de voltijdse opleiding als voldoende en het verkort traject als onvoldoende.

De commissie stelt dat de kwaliteit van de toetsing aan de maat is. De opleiding gebruikt verschillende toetsvormen, waarvan de studenten op de hoogte gebracht worden via de elektronisch beschikbare studiegids, via informatie tijdens de lessen en via voorbeeldvragen en voorbeeldexamens. De studenten geven aan dat ze voldoende geïnformeerd zijn over de manier van toetsen en dat de opleiding hier transparant over communiceert. Om de betrouwbaarheid en validiteit te verhogen werkt de opleiding met een toetsmatrijs per opleidingsonderdeel, om op die manier de examens te structureren en variatie te brengen in de gestelde vragen. De commissie kon vaststellen dat een duidelijk toetsplan nog in volle ontwikkeling is, maar dat de opleiding op vlak van validiteit en betrouwbaarheid reeds het nodige minimum doet. De commissie kan zich vinden in het voorgestelde stappenplan van de opleiding, maar vraagt dat ze dit dringend omzet in een degelijk toetsbeleidsplan.

De toetsing verloopt volgens de commissie ook transparant, gezien de duidelijke evaluatiecriteria die gehanteerd worden voor de studenten en het werkveld. De docenten overleggen reeds over het toetsbeleid, zowel binnen de themagroep als via het overleg met de VLOV. De opleiding kan op vlak van toetsing niet enkel rekenen op steun vanuit de instelling, maar ook het werkveld is actief betrokken bij de beoordeling van de stage. Het werkveld heeft inspraak in de scores die toegekend worden aan de studenten bij stage-evaluaties en zijn verder nog actief betrokken bij andere evaluatiemomenten. Vertegenwoordigers van het werkveld treden ook vaak op als externe lezer van bachelorproeven.

De commissie stelt vast dat de studenten met een sterk gevoel van zelfstandigheid en zelfzekerheid afstuderen. De studenten geven aan dat ze zich klaar voelen voor het werkveld, en het werkveld geeft aan dat de vroedvrouwen die afstuderen aan de Karel De Grote-Hogeschool voldoende toegerust zijn om in het werkveld te starten. Elke pas afgestudeerde vroedvrouw heeft een inwerkingsperiode nodig, maar dat is evident, omdat de vroedvrouw zich ook moet aanpassen aan de werkomgeving. In een aantal gevallen kunnen alumni aan de slag op de plaats waar stage gelopen werd, omdat ze de werkomgeving en de collega's reeds kennen, wat de transitie makkelijker maakt.

De commissie stelt dat het gerealiseerde niveau in het klinisch onderwijs ruim voldoende is. De studenten worden in het eerste deeltraject adequaat voorbereid op de stage in het werkveld, getuige daarvan de zogenaamde snuffelstage en het assessment dat de facto gebeurt in het skillslab. De commissie waardeert het dat de opleiding een aantal duidelijke breekpunten hanteert op stage, foute handelingen waarop studenten terug naar het skillslab dienen te gaan. De aanvullende oefening in de praktische vaardigheden in het tweede deeltraject dragen bij aan de verdieping van de vaardigheden, wat de commissie waardeert. De beoordeling via de stagebundel en het evaluatieformulier is helder opgesteld en duidelijk naar de studenten en de mentoren toe. De commissie waardeert de samenwerking met AP Hogeschool op dit vlak om een eenvormig formulier op te stellen naar het werkveld toe.

De commissie is van oordeel dat het doel van de bachelorproef voor de commissie niet duidelijk was. De kwaliteit van de gelezen bachelorproeven was volgens de commissie voldoende, maar de opleiding legt te sterk de nadruk op het zoeken, lezen en begrijpen van de literatuur eerder dan het kritisch interpreteren ervan. De opleiding vertrekt voor de bachelorproef vanuit de evidence based practice, maar de studenten maken vaak geen kritische beschouwing of brengen geen eigen coherent verhaal. De commissie vraagt de opleiding dan ook om het niveau van de bachelorproef op te krikken.

Ondanks de intensieve begeleiding stelt de commissie vast dat er nog steeds een grote uitval is tijdens het eerste deeltraject. De opleiding stelt dat ze geen assessment vooraf organiseert, maar start met iedereen die wil starten. Studenten die echter niet succesvol zijn in de opleiding worden begeleid om zich te heroriënteren. De commissie waardeert het feit dat de opleiding haar verantwoordelijkheid opneemt, maar stelt dat het wenselijker is om studenten te oriënteren voor ze aan de opleiding beginnen. Dit voorkomt niet alleen dat de opleiding tijd en middelen moet investeren in studenten die de opleiding niet zullen afwerken, maar ook dat studenten meteen de juiste keuze kunnen maken. Dit zorgt er ook voor dat het personeel, dat reeds intensief ingeschakeld wordt in diverse vormen van begeleiding, minder belast wordt.

De opleiding geeft aan dat ze op vlak van toetsing geen verschil maakt tussen het verkort traject en de voltijdse opleiding. Ze argumenteert dat de beoogde eindcompetenties dezelfde zijn, ondanks de verschillende uitgangspositie en werkvormen. De opleiding geeft aan dat de toetsen op

andere momenten georganiseerd worden, wat meer op maat is van de studenten. De opleiding heeft nog geen zicht op het rendement van het traject, maar stelt vast dat er tot op heden nog geen studenten afgehaakt hebben.

Gezien het ontbreken van een uitstroom en de twijfels die ze heeft bij het behalen van kerncompetentie 7, en in het bijzonder competentie 7.2., kan de commissie zich moeilijk uitspreken over het gerealiseerd eindniveau van het verkort traject. De commissie stelt dat studenten op basis van het programma, mits voldoende aandacht voor wetenschappelijk onderzoek in staat moeten zijn het beoogde eindniveau te behalen, maar zij acht zichzelf niet in staat om op basis van deze elementen de score van voldoende toe te kennen aan het verkort traject van de opleiding op GKW 3.

Integraal eindoordeel van de commissie voor de voltijdse opleiding

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	G
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde in de Karel De Grote-Hogeschool, conform de beslisregels, voldoende.

Integraal eindoordeel van de commissie voor het verkort traject

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	O

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als onvoldoende, is het eindoordeel van het verkort traject van de opleiding Vroedkunde in de Karel De Grote-Hogeschool, conform de beslisregels, voldoende met beperkte geldigheidsduur.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Omarm de visie die impliciet gehanteerd wordt en werk ze uit in een duidelijke profilering van de opleiding.
- Ontwikkel een duidelijk (middel)langetermijnperspectief dat verder reikt dan ingrepen op het curriculum. Er is nood aan een helder toekomstperspectief om stilstand te vermijden.
- Maak werk van de internationale benchmarking van het competentieprofiel.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Maak werk van een overkoepelend professionaliseringsplan dat niet enkel inspeelt op de individuele noden van het personeel, maar ook aansluit bij de richting die de opleiding uit wil.
- Vertaal de gedragsindicatoren naar de opleidingsonderdelen.
- Volg de verbeteracties systematisch op via een PDCA-cyclus.
- Integreer het wetenschappelijk onderzoek beter in het verkort traject.
- Hou het aantal contacturen in het verkort traject op peil.
- Integreer blended learning sterker in het verkort traject.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Organiseer het beginassessment voor instromende studenten vooraleer ze aan de opleiding beginnen.
- Werk het stappenplan uit in een volwaardig toetsbeleidsplan.

THOMAS MORE KEMPEN

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 16 en 17 april 2013 werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van Thomas More Kempen in het kader van een onderwijsvisite op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aan Thomas More Kempen aangeboden in de groep 'Gezondheid & welzijn' en wordt aangeboden op 2 campussen, in Lier en Turnhout.

Het profiel van de opleiding werd pragmatisch opgebouwd en is gebaseerd op verschillende documenten, waaronder het Competentieprofiel Bachelor in de Vroedkunde van de Associatie KU Leuven en het Opleidingsprofiel Bachelor in de Vroedkunde van de VLOR. Op basis van dit profiel heeft de opleiding verschillende lijnen uitgewerkt, die samenvallen met hun uitgangspunten. Naast zes basisleerlijnen kiest de opleiding ook voor een Ontwikkelingslijn, waarin de persoonlijk ontwikkeling van de student centraal staat en een overkoepelende Integratielijn.

Volgens haar visie op vroedkunde wil ze opleiden tot vroedvrouwen die pleitbezorger zijn van de fysiologische verloskunde en willen ze conform de up-to-date wetenschappelijke literatuur werken. De vroedvrouw die opgeleid wordt aan Thomas More Kempen moet kunnen optreden als coach en zorgverlener, waarvoor communicatie cruciaal is.

De opleiding heeft de voorbije jaren gewerkt aan de samensmelting van twee opleidingen, waardoor de aanpak erg pragmatisch en onderwijskundig aangepakt is. De vakinhoudelijke visie van de opleiding mag scherpgesteld worden en actiever uitgedragen worden.

De opleiding 'Bachelor in de vroedkunde' telde in het academiejaar 2012-2013 289 ingeschreven studenten.

Programma

De opleiding biedt een programma aan van 180 studiepunten die verdeeld worden over drie jaren, fasen genoemd.

Opbouw van het programma

De opleiding heeft een programma opgebouwd dat bestaat uit leerlijnen, waar verschillende opleidingsonderdelen (OPO) in terug te vinden zijn. De vernieuwingsoperatie van de voorbije jaren heeft voor een doordacht programma gezorgd, waarin het evidence based aspect van de vroedkunde goed in verweven zit. In het programma worden alle domeinspecifieke leerresultaten afgedekt en zien studenten al het nodige om opgeleid te worden tot een competente vroedvrouw.

Keuzeopleidingsonderdelen

Studenten hebben de keuze uit verschillende minoren van de opleiding zelf, waaronder 'Interculturele Zorg', 'Complementaire therapieën in de verloskunde', 'Verloskundige zorg in de eerste lijn' en 'Wetenschappelijk onderzoek', maar ook uit een aantal minoren van andere opleiding. Deze vrijheid is mooi meegenomen voor de studenten, maar kan nog iets beter verweven worden in het curriculum als geheel.

Bachelorproef en begeleiding

Het opleidingsonderdeel Bachelorproef maakt deel uit van de integratielijijn en omvat 5 studiepunten. In het nieuwe concept van de opleiding moeten studenten een fictieve verloskundige casus bevatten, zodat studenten een goed overzicht krijgen over de ontwikkeling van de zwangerschap, waarbij niet enkel de nadruk ligt op het medische aspect, maar ook ethiek en

psychologie komen aan bod. Op het moment van de visitatie waren nog geen resultaten beschikbaar, maar het concept van de bachelorproef zit goed in elkaar.

Klinisch onderwijs

Het klinisch onderwijs in de integratielijijn bestaat voornamelijk uit de stage. Studenten stellen voor de stage zelf hun leerdoelen op en bespreken deze dan met de stagebegeleider. Door de PIM-sessies in fase 1 en 2 voelen de studenten zich goed voorbereid op de stage, en ze kunnen hun technische vaardigheden noteren in het vaardigheidsportfolio, dat ze meenemen vanaf de eerste fase. Op stage krijgen ze voldoende leerkansen, maar op vlak van fysiologie is het volgens de studenten die als zelfstandige of in Nederland aan de slag willen gaan soms iets te beperkt.

Internationalisering

Studenten worden in elke fase van de opleiding geconfronteerd met internationalisering. Daarbij kiest de opleiding voornamelijk voor een interculturele bewustwording van de studenten, met een aantal ingepland internationale dagen en het uitwerken van een internationale dimensie in de verschillende opleidingsonderdelen. Studenten krijgen de kans om in het buitenland stage te lopen, onder andere in de zusterschool in Rwanda.

Gehanteerde werkvormen en kwaliteit cursusmateriaal

Het cursusmateriaal en de elektronische leeromgeving zijn goed uitgewerkt. Cursussen volgen een cursussjabloon en de elektronische leeromgeving is meer dan een distributieplatform: de opleiding experimenteert volop met vernieuwende onderwijskundige concepten.

Beoordeling en toetsing

Evaluatieactiviteiten

Studenten weten via de studiewijzers wat ze moeten kennen voor de examens. Examens bestaan uit verschillende vormen, waarvan het vaardigheidsportfolio, PIM-sessies (Praktijk Integratie Moment) en de voortgangstoets de opvallendste zijn. Het portfolio is goed uitgewerkt en nuttig, maar mag professioneler aangepakt worden. De PIM-sessies helpen studenten om op basis van een casus inzicht te verwerven en is een interessante toetsvorm.

Studenten worden op stage geëvalueerd door de stagebegeleider van de opleiding, die samen met de stagementor van de zorginstelling de evalu-

atie bespreekt. Ze komen samen tot een oordeel, maar het is de stagebegeleider die finaal de punten geeft.

Begeleiding en ondersteuning

Materiële voorzieningen

De infrastructuur van de opleiding is goed uitgerust, in het bijzonder in Turnhout, waar een modern en toegankelijk leerklimaat ontwikkeld is. Studenten kunnen gebruik maken van een openleercentrum daar, en beide opleidingen beschikken over mooi materiaal, waaronder een modern fantoom en de mogelijkheid tot videostreaming. Studenten geven echter aan dat het materiaal frequenter gebruikt mag worden, aangezien het momenteel eerder beperkt is. De skillslabs zijn verder goed uitgerust en studenten kunnen online instructiefilmpjes bekijken.

Begeleiding

De opleiding heeft goed uitgewerkte studie- en trajectbegeleiding. Studenten zijn zelf verantwoordelijk voor het doorlopen van hun studietraject, maar de trajectbegeleider organiseert begeleidingsmomenten, individueel en in groep, om de studenten te ondersteunen waar nodig. In het geval van problemen kunnen studenten aankloppen bij de studiebegeleider, die kijkt naar studieaanpak en -vaardigheden. Ook in het geval van specifieke leerstoornissen is voldoende ondersteuning vanuit de opleiding.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

De opleiding kent een relatief hoge drop-outratio en iets meer dan de helft van de studenten behaalt het diploma.

De opleiding slaagt erin competente vroedvrouwen af te leveren voor de arbeidsmarkt. Studenten die afstuderen aan Thomas More Kempen hebben een gedegen praktische opleiding en hebben voldoende theoretische bagage. De opleiding is sterk gericht op de Vlaamse context, wat voor studenten die in de eerstelijns in Nederland willen gaan werken voor hinderenissen kan zorgen.

Studenten worden door de opleiding voldoende geïnformeerd over de werkgelegenheid als vroedvrouw in de sector. De opleiding stelt dat studenten in de Kempen vlot werk kunnen vinden en ook gemakkelijk doorstromen naar een vervolgopleiding neonatologie. Een deel van de afgestudeerden studeren verder, anderen gaan aan de slag als vroedvrouw of als verpleegkundige.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.
www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bachelor Vroedkunde van de Thomas More Kempen.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan Thomas More Kempen. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 16 en 17 april 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatierapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteits-

zorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De opleiding Vroedkunde van Thomas More Kempen bestond tot 1995 uit twee aparte opleidingen, een in het Sint Aloysiusinstituut voor Verpleegkunde te Lier en het Hoger Instituut voor Verpleegkunde St.-Elisabeth. De opleidingen bleven na de fusie tot de Katholieke Hogeschool Kempen in 1995 op twee verschillende campussen in twee verschillende departementen, maar smolten uiteindelijk samen.

De opleiding Vroedkunde situeert zich in de groep 'Gezondheid & welzijn' en wordt aangeboden op 2 campussen, Lier en Turnhout. De opleiding biedt een programma aan van 180 studiepunten dat verdeeld wordt over drie jaren, die fasen genoemd worden. De opleiding telde in het academiejaar 2012-2013 289 ingeschreven studenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de opleiding als voldoende.

De commissie kon vaststellen dat de opleidingsspecifieke leerresultaten voldoen aan de vereisten van het Vlaams kwalificatieraamwerk. De opleiding hanteert verschillende documenten en uitgangspunten om haar profiel te bepalen, met in het bijzonder het 'Opleidingsprofiel Bachelor in de vroedkunde' van de VLOR uit 2008 en het 'Competentieprofiel Bachelor in de Vroedkunde' van de Associatie KU Leuven uit 2007.

Het opleidingsprofiel van de VLOR wordt gehanteerd voor de zes 'theoretische leerlijnen'. De opleiding geeft aan dat de keuze eerder praktisch is:

het VLOR-profiel is het meest recente profiel, en op basis daarvan heeft de opleiding de zes theoretische leerlijnen 'Prenatale Zorg', 'Intra- en postnatale zorg', 'Gespecialiseerde zorg in de verschillende levensfasen van de vrouw', 'Biomedische wetenschappen', 'De vroedvrouw als kwaliteitsbewaker en organisator' en de 'Psycho-sociaal agogische lijn' ontwikkeld. Aanvullend op de acht kerncompetenties uit het VLOR-profiel wil de opleiding ook aanvullend de nadruk leggen op evidence based midwifery en aandacht geven aan communicatie, zowel naar cliënten en hun naasten als binnen het multidisciplinaire zorgteam. De competenties zijn verder verdeeld over drie niveaus, namelijk verkennend, verdiepend en integrerend, waarvan het laatste niveau het niveau is dat op het eind van de opleiding behaald dient te worden. De persoonlijke ontwikkeling van de student wordt door de opleiding centraal geplaatst in de 'Ontwikkelingslijn', waar ze aandacht heeft voor persoonlijk welbevinden, attitudevorming en ethisch, filosofisch en juridisch redeneren.

De integratielijijn, waarvoor de opleiding het competentieprofiel van de Associatie gebruikt, wordt niet echt als een afzonderlijke leerlijn beschouwd, maar als een integratiemoment. Deze lijn bestaat uit het klinisch onderwijs, dat voornamelijk de stage omvat, en de bachelorproef. De reden om voor deze lijn te werken met het competentieprofiel van de Associatie is eerder praktisch, aangezien op dit niveau ook het evaluatiedocument opgesteld is. De internationale competenties van de opleiding worden vastgesteld op basis van de competenties die de instelling naar voor schuift. De commissie waardeert de keuze van de opleiding om intensief bediscussieerde teksten als basis te nemen voor het opstellen van de leerlijnen, maar ze betreurt het feit dat dit niet geleid heeft tot een eengemaakt opleidingseigen competentieprofiel. De profielen van VLOR en de Associatie zijn waardevolle documenten op zich, maar niets belet de opleiding om beiden samen te voegen en samen met de toevoeging van de internationale competenties van de instelling tot een eengemaakt, opleidingseigen competentieprofiel te komen.

De opleiding geeft aan dat ze de vertaalslag van de domeinspecifieke leerresultaten (DLR) naar het opleidingsprofiel nog niet gemaakt heeft, maar ze stelt wel dat er reeds een aftoetsing gebeurd is via het profiel van de Associatie. Op basis van de concordantiematrix kan de commissie vaststellen dat alle te toetsen competenties en alle DLR afgedekt zijn. In de opleidingseigen visie worden DLR 5, 6 en 9 volgens de commissie echter onderbelicht. Ethiek en wetgeving, gezondheids promotie en professionalisering komen volgens de opleiding voornamelijk aan bod in de Ontwikkelingslijn, maar

de commissie vraagt de opleiding om deze DLR explicieter een plaats te geven in het profiel van de opleiding. De opleiding zegt ervoor gekozen te hebben om na de grondige wijziging van het curriculum die ze reeds gehad hebben de actieve vertaling van de DLR naar het opleidingsprofiel uit te stellen. De commissie heeft hier begrip voor, maar vraagt desalniettemin dat de opleiding de actieve vertaling uitvoert op korte termijn. De opleiding geeft verder aan dat het competentieprofiel via de associatie afgetoetst is aan het competentieprofiel van de International Confederation of Midwives (ICM). Waar het opleidingsprofiel niet aan voldeed, waren de zaken die wettelijk niet toegelaten zijn in België (het zelfstandig uitvoeren van een abortus, bijvoorbeeld), of de elementen die niet relevant zijn voor de Europese context.

De competenties worden naar de studenten toe duidelijk geformuleerd in de studiewijzers, de handvaten waar studenten alle informatie in terug kunnen vinden. De competenties komen uitgebreid aan bod in het eerste jaar, vooral in het portfolio, en worden ook elke dag in het stageformulier en het stageverslag gebruikt. Verder wordt er ook via Toledo gecommuniceerd met de studenten over de competenties en wordt het regelmatig communiceren hierover als uitgangspunt gehanteerd door de docenten. De opleiding erkent evenwel dat dit nog niet overal optimaal is, en stelt dat de communicatie over de visie en het profiel nog beter kan. Dit wordt door de commissie onderschreven.

De commissie stelt vast dat de opleiding veel grondige wijzigingen ondergaan heeft, waarvan de samensmelting van twee opleidingen tot één waarschijnlijk de grootste uitdaging was. De commissie is van oordeel dat de opleiding er duidelijk in geslaagd is om over de twee campussen heen een samenhangende opleiding uit te bouwen. Ze waardeert daarbij in het bijzonder de keuze om dit op een democratische manier bottom-up aan te pakken, ongeacht de moeilijkheden die dit met zich kon meebrengen. De commissie is van oordeel dat er voornamelijk een impliciete visie tot stand gekomen is, en vooral dat de opleiding geen onderscheid maakt tussen een opleidingsgeïmagineerde visie op de vroedkunde en een visie op de opleiding Vroedkunde. Wat de visie op de opleiding Vroedkunde betreft werden ook hier de acht kerncompetenties van het Opleidingsprofiel van de VLOR als uitgangspunt genomen. Er werd duidelijk gekozen voor een pragmatische aanpak, waarbij de opleiding voornamelijk inzet op de vertaling van de kerncompetenties naar de leerlijnen. De studenten lijken een aantal aspecten van de opleidingsgeïmagineerde visie te kennen, zonder echt een heldere idee te hebben van wat nu echt de opleidingsgeïmagineerde visie is. Op basis van

de gesprekken met de studenten stelt de commissie vast dat de studenten een aantal aspecten van die visie vatten, maar dat de kennis van de visie eerder fragmentarisch is. De commissie vreest dat de opleiding door de fusie en de naamsverandering weinig ruimte had voor verdieping en visiebespreking, en raadt de opleiding dan ook aan om naast een visie op de opleiding Vroedkunde ook een eigen visie op de vroedkunde op zich te ontwikkelen.

De commissie stelt vast dat de opleiding voornamelijk pragmatische keuzes gemaakt heeft en die naar de studenten helder vertaald heeft, maar is van oordeel dat de veelheid aan documenten en de impliciet gehanteerde visie de situatie nodeloos complex maken. De commissie vraagt de opleiding om de verschillende profielen en competenties samen te voegen tot een eengemaakt, opleidingseigen competentieprofiel en dat te baseren op een duidelijke, opleidingseigen visie. De commissie is wel van oordeel dat de opleiding voldoet aan de decretale vereisten, in grote mate door de gebruikte documenten en duidelijke concordantiematrix, waarin het programma en de DLR op elkaar afgestemd zijn.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding als voldoende.

De commissie stelt vast dat de inhoud van de opleiding aansluit bij de competentieprofielen en dat de opleiding bij haar indeling naar leerlijnen de opleidingsonderdelen zeer gedetailleerd uitgewerkt heeft. De commissie stelt echter vast dat de zes theoretische leerlijnen na hun vertaling naar opleidingsonderdelen schijnbaar onderbroken worden, op leerlijn 2 na. De opleiding argumenteert dat ze leerlijnverantwoordelijken inschakelt, telkens een duo van een persoon per campus, die er over waken dat op het eind van de opleiding de competenties gerealiseerd zijn. Ook organiseert de opleiding via de 'kerngroep' een overkoepelend overleg om overlap te vermijden en waar de leerlijnverantwoordelijken hun opmerkingen kunnen aftoetsen. Verder zorgt de concordantiematrix van de opleiding ervoor dat de docenten kunnen nagaan of in hun OPO alle competenties afgedekt zijn. De commissie erkent dit, maar stelt zich vragen bij de gehanteerde logica, aangezien slechts één leerlijn als een volwaardige leerlijn beschouwd kan worden. Een leerlijn is per definitie een lijn die begint en eindigt, zonder onderbreking. De commissie wil vragen dat de leerlijnen

omgevormd worden tot coherente, continue eenheden, desnoods met enige inkorting van de leerlijn zelf. De opleiding heeft een zekere prioritering in haar programma gestopt, maar de commissie vraagt de opleiding om binnen de leerlijnen rekening te houden met een inhoudelijke volgtijdelijkheid. Ze vraagt dit in het bijzonder voor leerlijn 1 en 2, waar het OPO Normale zwangerschap en het OPO Normale baring pas na het OPO Normale postpartum en het OPO Neonatologie komt.

De opleiding heeft de ambitie pleitbezorger te zijn van de fysiologie en heeft dit ook vertaald naar het curriculum door het in fase 1 centraal te stellen in de theoretische leerlijnen. Fysiologie is volgens de opleiding ook het hoofdaccent in het vaardigheidsonderwijs, waar de studenten steeds een fysiologische casus bespreken. De opleiding is zich echter bewust van de typisch Vlaamse context, waar de vroedkunde sterk gemedicaliseerd is, en ze wil daarom vooral een soort bewustwording teweeg brengen door onder andere in te spelen op de paradigmashift richting meer fysiologie in de Vlaamse verloskamers. De commissie begrijpt dat de opleiding studenten opleidt voor een gemedicaliseerde context, maar ze ziet de fysiologie als uitgangspunt niet consequent terugkeren in het programma en het leerresultaat. De commissie stelt dat in het cursusmateriaal de essentiële fysiologie aanwezig is, maar dat het niet veel verder gaat dan dat. In de practica ziet de commissie op verschillende onderdelen ook een sterk gemedicaliseerde invloed, zoals bijvoorbeeld het niet toepassen van de skin-to-skin techniek bij de neonat vlak na de geboorte. De commissie wil benadrukken dat in het programma de fysiologie aanwezig is. Ze is echter van oordeel dat als de opleiding dit als hoofdaccent wil hanteren, wat ze nastreeft volgens haar visie, ze de aandacht voor die fysiologie gevoelig dient op te drijven. De opleiding heeft sinds de vorige visitatie een aantal stappen in de juiste richting gezet, maar de commissie stelt dat er nog heel wat werkpunten zijn. De commissie acht het wenselijk dat de docenten zich ook vakinhoudelijk en in het bijzonder op vlak van fysiologie blijven bijscholen. Het belang van borstvoeding, bijvoorbeeld, wordt volgens de commissie niet altijd goed uitgediept in vakken waar dit een essentieel onderdeel zou moeten zijn. De docenten hebben de ambitie om het curriculum waar mogelijk te baseren op het onderzoek dat zij realiseren. De opleiding stelt de fysiologie centraal in de visie en stelt dat het onderzoek dat uitgevoerd wordt ook visiegebonden is. De commissie is echter van oordeel dat de keuze voor de onderzoeksonderwerpen echter niet in die lijn liggen en veraf staan van de daadwerkelijke fysiologie. De focus ligt volgens de commissie minder op de kerntaak van de vroedvrouw, maar eerder op de latere levensfase van het kind en de preconceptionele zorg. Vanuit

het departement wordt ingezet op de onderzoekslijn 'Moeder en Kind', dat aangestuurd wordt door een onderzoeksleider. De opleiding heeft verschillende projecten lopende momenteel, waarvan het voornaamste het onderzoeksproject rond 'Preconceptionele zorg' is. De docenten koppelen onderling terug via de studiedagen, waar de vordering en eventuele resultaten van het onderzoek toegelicht worden. De opleiding probeert ook terug te koppelen naar de studenten, onder andere door het ophangen van posters in de gangen, waarop het onderzoek uitgelegd staat. In de les zelf koppelen de docenten ook terug over het onderzoek dat zij momenteel uitvoeren, en de opleiding probeert waar mogelijk een OPO te baseren op het onderzoek binnen de opleiding. Een direct resultaat van het onderzoeksproject rond de 'Preconceptionele zorg' was de inrichting van het OPO 'Preconceptionele zorg' in fase 3. De commissie stelt daarmee vast dat samen met de onderwijskundige vernieuwing de opleiding het evidence based aspect van de vroedkunde wordt verweven in het programma.

Door haar pragmatische aanpak en het intensieve overleg in de opleiding is een doordacht programma tot stand gekomen, waarbij in het kader van de fusie voornamelijk ingezet werd op onderwijskundige vernieuwing. De pilootgroep heeft voor de curriculumontwikkeling een checklist uitgewerkt waaraan het personeel haar materiaal kan aftoetsen. Er is een cursussjabloon om de cursussen vormelijk uniform te maken, maar de inhoudelijke checklist doet de docenten voornamelijk nadenken over de onderbouwing van de cursus en de helderheid van de gehanteerde begrippen. De commissie stelt vast dat moderne technologieën op een doeltreffende manier ingezet worden in de opleiding, de leeromgeving het gebruikelijke niveau van 'distributieplatform' overstijgt en dat de opleiding experimenteert met vernieuwende onderwijskundige concepten. De opleiding heeft gekozen voor een evolutie van docentgestuurd naar studentgestuurd onderwijs en wil de zelfstandigheid van de studenten stimuleren. De opleiding doet dit onder andere via de minor die de studenten uit de tweede en derde fase de keuze geeft uit een aantal vakken en de coachingsprojecten. De studenten kunnen kiezen uit de vier minors die de opleiding zelf aanbiedt, waaronder 'Interculturele Zorg', 'Complementaire therapieën in de verloskunde', 'Verloskundige zorg in de eerste lijn' en 'Wetenschappelijk onderzoek', maar ook uit een aantal minors die buiten de opleiding aangeboden worden. De commissie vindt de minors een verrijkende aanvulling op het programma, maar is van oordeel dat de inhoud van de minors minder sterk verweven is met de rest van het curriculum, wat zonde is gezien het verdiepend karakter van de minors. Ze waardeert echter de vrijheid die de opleiding geeft aan haar studenten om zelf hun leerkansen te kiezen en hun opleiding

verder vorm te geven. De studenten worden altijd correct geïnformeerd via de studiewijzer, waar de voor hen relevante informatie op terug te vinden is.

De curriculumwijziging die doorgevoerd werd sinds de vorige visitatie is op een grondige en doordachte wijze gebeurd. De commissie stelt vast dat de opleiding niet enkel intern intensief overleg gepleegd heeft, maar dat er ook input gevraagd is aan werkveld, alumni en studenten. Het werkveld geeft aan dat zij nauw samenwerken met de opleiding, en waarden de toegenomen praktijkgerichtheid van het curriculum.

De commissie waardeert het 'coachingsproject' dat de opleiding organiseert als onderdeel van het OPO 'Omgaan met het team' in leerlijn 6, de 'Psycho-sociaal agogische lijn'. De opleiding wil met dit project het coachen bij de studenten aanwakkeren. Studenten krijgen de kans om zelf een project te kiezen en een aantal skills over te brengen aan studenten uit de eerste of de tweede fase. Die projecten kunnen gaan van het aanleren van ICT-vaardigheden tot het meewerken aan de Infodag, vaardigheidsonderwijs e.d.m. De studenten geven aan dat dit project een absolute meerwaarde heeft, maar dat ze soms moeite hebben om tutees te vinden. De opleiding stelt dat dit ook de verantwoordelijkheid is van de student uit fase 3.

De commissie kon vaststellen dat het cursusmateriaal, de elektronische leeromgeving en de faciliteiten op niveau zijn. De beide campussen zijn adequaat voorzien en de instelling heeft duidelijk geïnvesteerd in Campus Turnhout, waar een modern en toegankelijk leerklimaat ontwikkeld is. De commissie waardeert in het bijzonder het openleercentrum dat daar ingepland werd. De opleiding heeft op beide campussen veel materiaal voor handen, maar lijkt het slechts beperkt te benutten. Zo halen de studenten aan dat hoewel er een mogelijkheid is tot videostreaming, er slechts beperkt gebruikt van gemaakt wordt. De opleiding bevestigt dit, en stelt dat ze momenteel vooral voor teamtraining gebruikt wordt. Het gebruik van het moderne fantoom verschilt ook van campus tot campus, want terwijl het in Lier sporadisch gebruikt wordt door enkele studenten geven de studenten uit Turnhout aan dat ze de pop nog niet gebruikt hebben. De commissie vraagt dan ook dat de opleiding het materiaal intensiever en efficiënter inzet in de opleiding, zeker gezien de meerwaarde die ze bieden kan. Wat de commissie waardeert is dat de opleiding instructiefilmpjes opneemt en die ter beschikking stelt van de studenten via Toledo. De com-

missie acht het ook interessant dat het werkveld, die vragende partij is, ook toegang kan krijgen tot deze instructiefilmpjes. De studenten kunnen zoals de commissie vastgesteld heeft ook frequent gebruik maken van de goed uitgerust skillslabs, waar ook docenten aanwezig zijn om wanneer nodig de studenten te ondersteunen.

De 'integratielijijn' van de opleiding bestaat uit twee centrale elementen: het OPO Klinisch Onderwijs en het OPO Bachelorproef. Het OPO 'Klinisch Onderwijs' komt terug in alle fasen van de opleiding en omvat naast de stage ook de praktijkintegratiemomenten (PIM), de voortgangstoets en het vaardigheidsportfolio en beslaat doorheen de 3 fasen in totaal 58 ECTS. De bachelorproef, die enkel in fase 3 aangeboden wordt, omvat 5 ECTS.

De commissie was op het moment van het bezoek niet in staat om resultaten van het in het academiejaar 2012-2013 gebruikte bachelorproef te beoordelen, maar stelt wel vast dat de opleiding in het vernieuwde concept de bachelorproef een centralere rol wil geven. Het aantal studiepunten van de bachelorproef blijft beperkt tot 5 ECTS, maar de opleiding compenseert dit door de stijging van de studiepunten voor het klinisch onderwijs. De nieuwe bachelorproef vormt samen met dat klinisch onderwijs 29 ECTS in de derde fase en omvat de eigenlijke eindtoetsing van de studenten in de integratielijijn. In het nieuwe concept begeleiden de studenten een (fictieve) casus van begin tot eind, om op die manier een overzicht te krijgen over de ontwikkeling van zwangerschap. De studenten behandelen in de casus niet enkel medisch-verloskundige aspecten, maar moeten ook een psychologische benadering hanteren of een ethisch probleem behandelen.

De studenten kunnen zelf kiezen met wie ze samenwerken in groep, maar de opleiding bepaalt de onderwerpen die de studenten behandelen, om de controle over de casus te behouden. De studenten moeten zich baseren op de voorhanden wetenschappelijke literatuur om een antwoord te formuleren op de vragen. Het feit dat de studenten dit in groep moeten doen betekent ook dat zij op het eind een groepsproduct afleveren. Aan de hand van de logboeken, groeps gesprekken en een peer-assessment is de opleiding ook in staat om het individuele proces van de groepsleden te beoordelen. De studielast van de bachelorproef wordt door de opleiding bewaakt via de logboeken, maar volgend jaar plant zij een aantal studietijdmetingen in fase 3 om de exacte studielast te bepalen. De studenten geven in de gesprekken aan dat de samenwerking in groepen van 5 soms moeilijk kan zijn – rekening houdend met stages, dan wel met een internationale uitwisseling – maar dat ze via de logboeken, de gesprekken en de peer as-

assessment altijd kunnen aangeven wanneer er problemen zijn. Hoewel ze duidelijk op de hoogte zijn van de te behalen competenties en de criteria halen de studenten aan dat zij de studielast niet in overeenstemming vinden met het aantal studiepunten dat aan de bachelorproef gegeven wordt. De commissie vraagt de opleiding dan ook om de studietijdmeting uit te voeren en waar nodig te remediëren. Ondanks het feit dat de bachelorproef een groepswerk is die via een casus gestuurd wordt wil de opleiding toch voldoende ruimte laten voor zelfstandigheid. Om dit te garanderen telt het proces van totstandkoming van de bachelorproef voor 35% in het eindtotaal. Het intercollegiaal samenwerken wordt in een micro-oefening afgewerkt en de studenten worden geëvalueerd op hun evolutie in het proces, de mate waarin ze rekening houden met feedback en hoe zelfstandig ze kunnen optreden. De commissie wil de opleiding wel waarschuwen voor het risico van een te grote sturing op de beoogde zelfstandigheid van de studenten in deze fase van de opleiding.

De commissie wil alvast haar waardering uitspreken voor het originele bachelorproefconcept dat de opleiding hanteert, in het bijzonder door de bijkomende aandacht voor het fysiologisch aspect in het nieuwe concept. Zoals eerder gesteld kan de commissie geen oordeel vellen over de resultaten ervan, gezien de timing van de invoering. De bachelorproeven die de commissie wel heeft kunnen inkijken waren van een degelijk niveau en zijn een emanatie van wat de opleiding probeert te bereiken. De commissie vond echter dat niet alle competenties afgetoetst werden en dat de afstemming van de bachelorproef op het klinisch onderwijs suboptimaal was. De commissie stelt dat de wijzigingen in het nieuwe concept tegemoetkomen aan haar bezwaren bij de oude bachelorproef, maar kan dit niet valideren.

Het klinisch onderwijs bestaat voornamelijk uit de stage. Zoals eerder aangehaald baseert de opleiding zich voor de stage, op het competentieprofiel van de Associatie uit 2007, gemotiveerd door de opleidingsoverschrijdende keuze voor de op associatieniveau uitgewerkte stagedocumenten. De commissie waardeert de keuze van de opleiding om reeds in het eerste semester van de opleiding studenten de kans te geven mee te lopen in een kijkstage, om reeds een beeld te ontwikkelen van het werkveld en studenten die willen heroriënteren zo vroeg mogelijk de kans te geven dit te doen. De opleiding vraagt de student om bij elke stage zelf de leerdoelen te bepalen in functie van de eigen verwachtingen, en deze dan te bespreken met de begeleidende docent. De student wordt door een docent van de opleiding (de stagebegeleider) en een vroedvrouw ter plaatse (de stagementor) be-

geleid. Over het algemeen ervaren de studenten dat ze voldoende voorbereid zijn op stage, onder andere door de PIM in opleidingsfase 1 en 2. Tijdens deze sessies worden de studenten geconfronteerd met een aantal verloskundige casussen, met als doel de koppeling te maken tussen de verloskundige theorie, het verloskundig denkproces en de verloskundige handelingen. Samen met de PIM hanteert de opleiding ook een vaardigheidsportfolio, welke een selectie omvat van technische vaardigheden welke getoetst worden in het skillslab. Het werkveld erkent dat de studenten naast de nodige theoretische bagage een gedegen praktische voorbereiding hebben. Wat de stageplaatsen betreft geeft het werkveld aan dat het soms moeilijk blijft om alles te bolwerken, zeker gezien de grote hoeveelheid studenten.

De studenten zijn van mening dat ze voldoende leerkanalen krijgen op stage, maar geven aan dat ze op vlak van fysiologie vast zitten in de Vlaamse context, wat vooral voor Nederlandse studenten en studenten die graag als zelfstandige aan de slag willen gaan een probleem is. De studenten die in Nederland stage volgen hebben het gevoel dat er veel meer ruimte is voor autonomie, terwijl er in Vlaanderen een veel sterkere hiërarchische lijn is die weinig ruimte geeft voor autonomie. De studenten geven, net als het werkveld en de alumni aan, dat de studenten in de Vlaamse opleidingen bijvoorbeeld zeer beperkt leren hoe ze moeten hechten, terwijl dat in Nederland een vereiste vaardigheid is. De studenten krijgen wel de kans om niet enkel in Vlaanderen stage te lopen, maar ook in Brussel en Nederland, zonder dat dit als een 'buitenlandse' stage beschouwd wordt. De opleiding geeft aan dat ze er telkens in slaagt om voor al haar studenten stageplaatsen te voorzien, ondanks de relatief grote hoeveelheid studenten die een stageplaats nodig hebben. Van de studenten wordt enige flexibiliteit verwacht: er worden stages aangeboden die starten in augustus en stages die pas eindigen in juli. Studenten lopen ook stage in het weekend of op feestdagen. Om dit te bolwerken overlegt de opleiding intensief met ziekenhuizen en organisaties uit de regio.

De opleiding organiseert frequent een vrijwillige mentorenopleiding rond een aantal thema's waarop vroedvrouwen die stagestudenten begeleiden op kunnen intekenen. Het werkveld waardeert deze opleiding en probeert op de diensten waar zij stages aanbieden minstens één opgeleide mentor aanwezig te hebben. Het werkveld geeft aan dat er met de opleiding nauw en frequent overleg is, maar dat de feedback naar de Nederlandse stageplaatsen iets stroever verloopt.

In elke fase van de opleiding worden de studenten geconfronteerd met internationalisering. De opleiding maakt daarbij de keuze om voornamelijk in te zetten op interculturele bewustwording van de studenten, en vertaalt dit niet enkel naar een aantal ingeplande 'internationale dagen', maar ook naar de verschillende OPO, waarin verwezen wordt naar internationale ontwikkelingen en literatuur. De internationale dimensie van het curriculum is de verantwoordelijkheid van twee coördinatoren internationalisering, één per campus, en zij verrichten voornamelijk beleidsvoorbereidend werk en bewaken de integratie van de internationale competenties van de instelling in het programma. De studenten geven aan dat ze inderdaad geconfronteerd worden met een zeker vorm van internationalisering, maar dat het eerder als iets perifeer ervaren wordt dan sterk geïntegreerd in het curriculum. De studenten van Campus Turnhout leken aan te geven dat op hun campus meer geënthousiasmeerd werd voor de internationale ervaring. Op vlak van studentenmobiliteit gaf de opleiding aan dat het op inkomend vlak moeilijk is om studenten aan te trekken, in het bijzonder door de specifieke, gemedicaliseerde Vlaamse context en de taalbarrières die er heersen. Het aantrekken van docenten loopt een stuk vlotter, en zij worden tijdens de internationale dagen dan ook ingeschakeld in het programma. De studenten hebben ook de mogelijkheid om in de minor te kiezen uit een aantal opleidingsonderdelen rond internationalisering, zoals de 'Interculturele zorgverlening', 'Medical English' en 'Dealing with global challenges'.

De opleiding heeft haar contacten vooral opgebouwd via persoonlijke contacten, maar de internationale coördinator overziet de samenwerkingsverbanden momenteel. De opleiding werkt in het bijzonder samen met een zusterschool in Rwanda, waar een project loopt waar studenten ook aan kunnen deelnemen. De studenten worden gestimuleerd voor een buitenlandse ervaring door ze reeds in fase 1 bloot te stellen aan internationalisering. Via een infosessie in de eerste fase worden studenten ook geïnformeerd, samen met de informatie die op Toledo beschikbaar is. De opleiding organiseert zelfs een avond voor de ouders, omdat zij steeds vaker betrokken zijn bij het maken van de beslissing om naar het buitenland te gaan. Er wordt nagestreefd om alles zo laagdrempelig mogelijk te houden, maar er wordt wel een selectie uitgevoerd op de binnengelopen aanvragen. De opleiding neemt hierbij de resultaten van de stage mee in acht, de werkpunten die de studenten nog heeft en de mogelijkheden tot persoonlijke ontwikkeling. De internationaal coördinator stelt dat er een zekere graad van vertrouwen moet zijn tussen de opleiding en de lokale partners, maar ze stelt dat de persoonlijke ervaring van de student primeert en dat het

welzijn en het welbevinden van de student prioritair is. Veiligheid is daarbij een belangrijke pijler, wat blijkt uit het feit dat de opleiding samenwerkingen met Senegal en Ghana on hold gezet heeft wanneer de veiligheid van de studenten niet gegarandeerd kon worden.

De studenten krijgen zowel binnen de eigen instelling of via een buitenlandse stage de mogelijkheid om te proeven van internationalisering. De opleiding legt voornamelijk de nadruk op de interculturele bewustwording. Internationalisation@home via de internationale dagen, de minor of de internationale referenties in de OPO lijken volgens de commissie echter te perifeer te zijn en te weinig geïntegreerd in het curriculum. De opleiding kiest er duidelijk voor om de focus op de student te leggen en de persoonlijke ervaring te benadrukken, wat de commissie waardeert.

Het docententeam voldoet zowel qua kwaliteit als kwantiteit aan de vereisten. De commissie trof een divers, samenhangend en gedreven team aan dat duidelijk betrokken is bij de inhoud, de vormgeving en organisatie van de opleiding. Het team heeft van de samensmelting van de twee opleidingen gebruik gemaakt om de opleiding sterker te maken en elkaar aan te vullen. De personeelsleden volgen verschillende navormingen en dienen hun aanvraag in via het professionaliseringshandboek. Via de functioneringsgesprekken en het persoonlijk ontwikkelingsplan worden de aanvragen afgetoetst. Het personeel heeft zich de voorbije jaren voornamelijk bijgeschoold rond toetsen en de curriculumhervorming. Deze focus is gezien de grondige hervorming van de opleiding en de nadruk op het organisatorische zeker gerechtvaardigd, maar de commissie heeft de indruk dat het personeel op die manier de voeling met de praktijk dreigt te verliezen. Door in de vorming intensiever aandacht te besteden aan praktijkgerichte bijscholing kan het personeel deze opgedane ervaring in de praktijk beter integreren in het curriculum, in het bijzonder wat de fysilogie betreft.

De commissie stelt vast dat de opleiding een goed uitgebouwde studie- en trajectbegeleiding heeft. Elke student draagt zelf de verantwoordelijkheid voor het succesvol doorlopen van het studietraject, maar de trajectbegeleider organiseert enkele begeleidingsmomenten, individueel en in groep, om de student te ondersteunen waar nodig. Gezien de kleinschaligheid van de opleiding en de laagdrempeligheid van de begeleiders hebben de studenten weinig moeite om zich met problemen tot hen te wenden. De studenten kunnen ook rekenen op de studenten uit fase 3 via het coachingsproject, wanneer dat nodig is. Studenten die stuiten op studieproblemen kunnen terecht bij de studiebegeleider, die samen met de student naar de

studieaanpak en –vaardigheden kijkt. Deze gesprekken lopen vertrouwelijk en worden niet teruggekoppeld naar de docenten, tenzij het specifieke leerstoornissen betreft waarvoor faciliteiten nodig zijn. De commissie is van oordeel dat de studie- en trajectbegeleiding aan de maat is, maar dat er desalniettemin tijdens de eerste fase veel studenten afhaken. De opleiding stelt dat dit een algemeen fenomeen is, voornamelijk te verklaren door het maken van een foute keuze door de abiturienten, die nog steeds onvoldoende duidelijkheid hebben over wat de opleiding inhoudt. De studenten die zich willen heroriënteren krijgen na een consultatiegesprek advies over welke richting ze het best uitgaan. De opleiding organiseert intakegesprekken, maar deze vinden pas plaats nadat de studenten reeds ingeschreven zijn. Een meerderheid van de startende studenten legt ook een LEMO-test af, een leerstijl en motivatietest, maar dit is niet verplicht. De commissie stelt dat de opleiding reeds heel wat inspanningen doet om de studenten te informeren over de opleiding, maar heeft vragen bij de timing van het intakegesprek; idealiter zou dit plaatsvinden voordat de studenten zich inschrijven.

De commissie kon verder vaststellen dat doorheen de opleiding gebruik gemaakt wordt van een portfolio, een persoonlijk document, waar op de twee campussen verschillend mee omgegaan wordt. De portfolio's die de commissie kon inkijken van Campus Lier toonden een sterk emotioneel karakter, waar studenten vaak erg persoonlijke verhalen in deelden. De portfolio's van Campus Turnhout toonden volgens de commissie een professioneler karakter. De commissie adviseert om in het licht van professionalisering en voorbereiding op de beroepspraktijk de studenten al bij het schrijven van reflecties te trainen in het meer zakelijk en professioneel rapporteren.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding als voldoende.

De commissie stelt vast dat de transparantie van de toetsing duidelijk is. Via de studiewijzers en de gehanteerde criteria worden de studenten goed op de hoogte gehouden, en zij lijken de criteria ook voldoende te kennen. De opleiding laat de betrouwbaarheid en validiteit van de toetsing niet enkel over aan de organiserende docent, maar organiseert frequent overleg en een peer review van de gehanteerde toetsen. Bij het opstellen van

de toetsen vertrekken de docenten bij de doelstellingen en hoe ze bereikt dienen te worden. Daarbij merken de docenten op dat ze in fase 1 vaker kiezen voor kennisgerichte toetsen, terwijl in de latere fasen eerder geop- teerd wordt voor klinisch redeneren en het integrerend toepassen. De op- leiding ondersteunt de docenten, onder andere door het in 2011 verspreide boekje rond toetsen, 'Toetsen verbeteren', waar alle mogelijke toetsopties in vermeld stonden. De opleiding geeft aan dat er nog steeds werk aan de winkel is, maar dat er reeds grote stappen genomen zijn, waaronder de peer review, het organiseren van bijscholingen door de opstellers van de handleiding en het bevragen van studenten rond de manier van evalueren door de docenten. De opleiding geeft docenten onder andere de mogelijk- heid om per OPO onder begeleiding hun toetsbeleid te optimaliseren.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding diverse toetsvormen han- teert, waarvan het vaardigheidsportfolio, de PIM-sessies en de voortgangs- toets de voornaamste zijn. Het portfolio en de PIM-sessies hebben volgens de commissie een duidelijke meerwaarde. Naar analogie met de andere opleidingen uit de Associatie KU Leuven organiseert de opleiding een voortgangstoets bij haar studenten. Deze voortgangstoets is momenteel formatief en heeft als doel te peilen naar de mate waarin de beklijvende kennis bij de studenten blijft hangen. De gehanteerde vragen komen uit een lijst van 5000 vragen die in de werkgroep van de associatie opgesteld zijn en kwalitatief beoordeeld zijn door de docenten. De vragen omvatten verder niet enkel kennisvragen, maar ook toepassingsvragen. De commis- sie heeft echter haar bedenkingen bij de intentie om de voortgangstoets in haar huidige vorm summatief te maken. De opleiding stelt dat de voort- gangstoets een extra middel voor eindtoetsing is, het levenslang leren bij de studenten stimuleert en het belang van de beklijvende kennis vanaf de eerste fase centraal stelt. De commissie is van oordeel dat de voortgangs- toets als formatieve toets haar meerwaarde heeft als benchmarking en om de studenten de indicatie te geven in welke mate de opgedane kennis blijft hangen, mits de juiste vragen gesteld worden. De commissie heeft echter haar twijfels bij het niveau van een aantal vragen en vraagt zich af wat de rol is van een voortgangstoets rond beklijvende kennis in een competen- tiegericht curriculum. De voortgangstoets organiseren als een extra mid- del om de eindtoetsing te valideren wekt volgens de commissie de indruk dat er een wantrouwen is ten opzichte van de huidige manier van toetsen.

De beoordeling van de bachelorproef gebeurt op basis van het groepspro- duct, het groepsproces, een presentatie met verdediging en het assess- mentcenter. Het slagen voor het assessmentcenter is een voorwaarde om

te slagen voor de bachelorproef. De opleiding kiest er specifiek voor om het groepsproces voor 35% van het totaal te laten meetellen, om het intercollegiaal samenwerken als een micro-oefening mee te toetsen. Het product zelf wordt geëvalueerd voor 45% van het eindtotaal en de overige 20% draagt de verdediging voor de jury. De projectbegeleiders beoordelen het eindwerk en het werkveld leest ook mee als externe beoordelaar, dit als verdere garantie dat de beoordeling transparant en objectief is. De inhoudelijke beoordeling gebeurt altijd door vroedvrouwen, met een bachelor- dan wel een masterdiploma.

De evaluatie van de studenten op stage gebeurt door een stagebegeleider van de opleiding, die langskomt op stage en samen met de stagementor van de zorginstelling de evaluatie van de student bespreekt. De stagebegeleider en –mentor komen samen tot een oordeel, maar het is de stagebegeleider die de punten geeft. De studenten krijgen de kans om na afloop van de stage een gesprek te voeren met de stagebegeleider om onder andere de opmerkingen van de vroedvrouwen te bespreken. De studenten geven aan dat de evaluatie objectief verloopt, dat de stagebegeleider de vroedvrouwen ter plaatse kent en waar nodig voldoende context kan geven aan de gemaakte opmerkingen. De opleiding gebruikt voor de evaluatie van de stage het werkdocument van de Associatie, zoals opgesteld in 2007. Het evaluatiedocument is uniform voor alle stageplaatsen en de opleiding geeft met elke student een handleiding mee om de invulling van het evaluatieformulier uit te leggen. Het werkveld heeft echter heel wat opmerkingen bij het gebruik van dit document. Zij stellen dat de evaluatieformulieren zeer omslachtig zijn en dat de scores die de vroedvrouwen moeten geven eerder van subjectieve aard lijken te zijn. Het werkveld lijkt vragende partij om het evaluatieformulier om te gooien, door te vertrekken van een zelfevaluatie van de student. Dit geeft de stagementoren ook meer inzicht in de achtergrond van de student, de vooropleiding, het traject dat ze volgen en de persoonlijke situatie. Daarop kan verder gebouwd worden door aandacht te spenderen aan attitude, technieken en kennis. De opleiding erkent dat er bij het werkveld veel wrevel bestaat over het evaluatiedocument, niet in het minst omdat er in de Antwerpse context talrijke verschillende evaluatiedocumenten met bijhorende feedbackformulieren gehanteerd worden, wat het niet makkelijker maakt voor de zorginstellingen. Het werkveld heeft de mogelijkheid om een eigen feedbackformulier te gebruiken, maar voor de evaluatie verkiest de opleiding haar eigen evaluatieformulier, omdat ze denkt hierdoor de objectiviteit en transparantie beter te kunnen garanderen. De opleiding geeft aan dat ze het voornemen heeft om met de DLR aan de slag te gaan en dat er binnen het overleg op de

VLOV beslist is om te evolueren naar een uniform evaluatieformulier voor heel Vlaanderen. De commissie acht het niet wenselijk dat de opleiding het werkveld toestaat af te wijken van het opleidingsfeedbackformulier, omdat dit de objectiviteit en de transparantie van de beoordeling in gevaar kan brengen. De opleiding remedieert door de feedbackformulieren van het werkveld te vertalen naar de opleidingseigen formulieren, maar de commissie stelt dat de opleiding in afwachting van een eengemaakt document overleg pleegt met het werkveld en remedieert waar nodig.

De commissie is van oordeel dat de opleiding binnen de 180 studiepunten competente vroedvrouwen aflevert voor de arbeidsmarkt. Het werkveld geeft aan dat de studenten een gedegen praktische opleiding krijgen samen met voldoende theoretische bagage om te beginnen. De opleiding leidt duidelijk op voor de specifiek Vlaamse context, wat voor een aantal studenten die in Nederland in de eerste lijn willen beginnen voor hindernissen zorgt. De docenten geven aan dat de studenten in de Kempen wel werk kunnen vinden en ook makkelijk doorstromen richting de neonatologie en aan de slag kunnen in Nederland. De studenten en alumni geven echter aan dat er momenteel weinig werkgelegenheid is in de sector, maar dat zij hier voldoende over geïnformeerd worden door de docenten.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde van Thomas More Kempen, conform de beslisregels, voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Werk een eengemaakt, opleidingseigen competentieprofiel uit op basis van de verschillende uitgangspunten die momenteel gehanteerd worden.
- Ontwikkel een expliciet, duidelijk uitgewerkte en opleidingseigen visie op de vroedkunde en draag die uit naar werkveld, alumni en studenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- De opleiding hertekent haar leerlijnen om tot coherente, continue gehelen te komen.
- De opleiding voert een studietijdmeting uit voor de bachelorproef en brengt indien nodig het aantal studiepunten in overeenstemming met de reële studielast.
- Fysiologie dient een prominentere rol te krijgen in het curriculum, het cursusmateriaal en de instructiefilmpjes.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- -De opleiding stemt haar evaluatieformulier voor de stage beter af op de noden van het werkveld.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG EN HOGESCHOOL PXL

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 24 en 25 april werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Limburg en de Hogeschool PXL (Vroedkunde Limburg) in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De professioneel gerichte bacheloropleiding in de Vroedkunde wordt gezamenlijk aangeboden door de Katholieke Hogeschool Limburg en de Hogeschool PXL. De opleiding situeert zich binnen de departementen Gezondheidszorg van beide hogescholen en wordt aangestuurd door de 'staf vroedkunde', die bestaat uit de departementshoofden, de opleidingscoördinator en de departementale secretarissen.

De opleiding kiest voor studentgecentreerd onderwijs, waarbij de nadruk ligt op de ontwikkeling van competenties bij de studenten. Voor haar competentieprofiel vertrekt ze van het competentieprofiel van de Associatie KU Leuven, waarop ze haar eigen accenten legt. De opleiding vertrekt van zes rollen: de vroedvrouw als persoon in de samenleving, coach/begeleider,

zorgverlener, professional, teamlid en organisator. Studenten en werkveld herkennen zich in deze rollen.

De opleiding heeft de ambitie om op te leiden tot competente vroedvrouw die evidence based handelt en een fysiologische reflex heeft. Studenten worden in Limburg ook opgeleid met belangrijke aandacht voor het value based aspect van de vroedkunde, zodat ze als zorgverlener aan de slag kunnen.

In het academiejaar 2012-2013 waren er 157 studenten ingeschreven in de drie opleidingsfasen in de opleiding.

Programma

De opleiding biedt een programma aan dat bestaat uit 180 studiepunten, verspreid over drie jaar die door de opleiding als 'opleidingsfasen' benoemd worden.

Opbouw programma

Vroedkunde Limburg heeft gekozen voor een sterk pedagogisch concept. In het programma zit een sterke evolutie van opdrachtgestuurd onderwijs (OGO), met begeleide zelfstudie en opdrachten, naar probleemgestuurd onderwijs (PGO), waar studenten zich meer richten op het analyseren van problemen in groep. Het programma is weldoordacht en samenhangend en stelt het aanleren van competenties centraal. In het OGO werkt de opleiding met modules, thematische behandelingen van zowel theorie als praktijkgerichte leerinhoud. In het PGO kiest de opleiding voor meer geïntegreerde blokken, waar de verschillende rollen van de opleiding in samen vloeien. De integratie van theorie en praktijk zorgt ervoor dat studenten op een systematische manier problemen kunnen aanpakken in de lessen.

Bachelorproef en begeleiding

De bachelorproef is het sluitstuk van de modules rond wetenschappelijk onderzoek. Studenten gaan per twee aan de slag met een aantal praktijkrelevante thema's. De opleiding heeft de ambitie om studenten niet enkel te leren werken met wetenschappelijke literatuur, maar hen ook te leren samenwerken en discussiëren, wat de studenten waarderen. Het niveau van de kritische reflectie en de discussie is echter niet optimaal en kan nog verder aangemoedigd worden.

Klinisch onderwijs

De stage loopt over de drie opleidingsfases heen. Studenten stellen zelf leerdoelen op rond relationele vaardigheden, technische vaardigheden en beroepsattituden, en krijgen vooral de kans om te groeien in de rol van 'zorgverlener' en 'professional'. De stage in de eerste opleidingsfase is een kennismaking met het werkveld, terwijl in de tweede opleidingsfase een actieve deelname van de studenten verwacht wordt. In de derde fase wordt de stage complexer en krijgen de studenten de kans om in het buitenland op stage te gaan. Studenten kunnen ook bij een zelfstandige vroedvrouw aan de slag, maar moeten zelf een plaats zoeken hiervoor. Op elke stageplek kunnen de studenten rekenen op mentoren die een opleiding gevolgd hebben, maar deze opleiding is niet verplicht.

Internationalisering

Het programma bevat een internationale component, waarin studenten in elke fase geconfronteerd worden met internationalisering. In het begin van de opleiding ligt de nadruk op attitudevorming ten opzichte van andere culturen, in de tweede fase ligt dit op het omgaan met zorgontvangers uit andere culturen. Studenten gaan verplicht op bezoek naar een Europese grootstad en kunnen verder ofwel deelnemen aan de Cultural Awareness Week, een internationaliseringsproject in Hasselt, of op inleefreis gaan naar Tanzania, waarin de persoonlijke ontwikkeling van de student centraal staat. In de derde fase tenslotte is er een curriculumreis naar een Europees land. Studenten die internationaal actief willen zijn hebben die kans, maar voor de overige studenten beperkt internationalisering zich teveel tot observeren.

Gehanteerde werkvormen en kwaliteit cursusmateriaal

In de eerste opleidingsfase vertrekt de opleiding zoals aangegeven van het 'opdrachtgestuurd onderwijs', een vorm van begeleide zelfstudie waarin de lector de student coacht en begeleidt in het leerproces. In de derde opleidingsfase wordt gekozen voor 'probleemgestuurd onderwijs', waar studenten in groep verschillende casussen en problemen analyseren. Doorheen de opleiding zit de evolutie van dat OGO naar het PGO. De studenten komen terecht in een goede leeromgeving, waarbij de creativiteit die gestopt wordt in het didactisch materiaal de aandacht trekt.

Beoordeling en toetsing

Evaluatieactiviteiten

De opleiding heeft een toetscoördinator aangesteld, die de docenten helpt in het opstellen van de examenvragen. Studenten krijgen examens op mo-

dulenniveau en de vragen worden door de verschillende docenten samen opgesteld. Voor de stage stellen de studenten een stageportfolio op, waar hun kritische reflectieverslagen in komen, samen met de opmerkingen van de stagementoren. De studenten stellen een verloskundig dossier op waarin ze een cliënt voor langere tijd opvolgen en hebben daarnaast ook leermomenten, korte momenten waarop ingegaan wordt op een aantal specifieke aspecten. Het concept is waardevol, maar de kritische reflectie op het eigen technische handelen in die portfolio's kan beter.

Begeleiding en ondersteuning

Materiële voorzieningen

De infrastructuur en voorzieningen van de opleiding voelt verouderd aan, maar is tegelijkertijd authentiek ingericht en met veel aandacht voor de eerstelijnszorg. Studenten kunnen gebruik maken van een centrale bibliotheek en een adequate digitale collectie. De bibliotheek van de KHLim te Hasselt was erg gedateerd en had geen stille ruimtes, maar in de toekomst kunnen de studenten terecht op de nieuwe campus te Genk.

Begeleiding

Studenten worden in de opleiding goed omkaderd door ondersteunend personeel, waar de trajectbegeleiders het belangrijkste eerste aanspreekpunt voor zijn. Deze begeleiders coachen de studenten doorheen de opleiding en verwijzen hen door naar andere personen indien nodig. Studenten moeten bij het begin verplicht een persoonlijk gesprek voeren vooraleer ze aan de opleiding beginnen. Na inschrijving wordt een oriënterende test afgelegd. De opleiding bestaat verder uit een klein maar hecht team, met een erg lage drempel naar studenten toe. Indien er klachten zijn kunnen de studenten terecht bij een ombudspersoon.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Slaagkansen en uitstroom

De uitval in de opleiding is eerder beperkt, en studenten voelen zich klaar voor het werkveld. Ze worden voldoende geïnformeerd over de mogelijkheid om verder te studeren en het solliciteren. Studenten worden door het werkveld erkend als goed toegeruste vroedvrouwen, die klaar zijn voor de vuurdoop van het werkveld en het levenslang leren.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bachelor Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Limburg en de Provinciale Hogeschool Limburg.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Limburg en de Provinciale Hogeschool Limburg, sinds academiejaar 2013-2014 Hogeschool PXL. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 24 en 25 april 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatierapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoorde-

lijken, de lesgevers, de studenten, de alumni en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidingsspecifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De professioneel gerichte bacheloropleiding in de vroedkunde wordt gezamenlijk aangeboden door de Katholieke Hogeschool Limburg en de Provinciale Hogeschool Limburg. Deze gezamenlijke opleiding werd voor het eerst aangeboden in academiejaar 2003-2004 en bestaat uit een gemeenschappelijk lectorenkorps onder leiding van één opleidingscoördinator. De opleiding situeert zich binnen de departementen Gezondheidszorg van beide hogescholen en wordt aangestuurd door de 'staf vroedkunde', die bestaat uit de departementshoofden, de opleidingscoördinator en de departementale secretarissen.

De opleiding biedt een programma aan dat bestaat uit 180 studiepunten, verspreid over drie jaar die door de opleiding als 'opleidingsfasen' benoemd worden.

In het academiejaar 2012-2013 zijn er 157 studenten ingeschreven in de drie opleidingsfasen in de opleiding Vroedkunde Limburg.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de opleiding als voldoende.

In 2003 hebben de KHLim en de PHL een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor het inrichten van de professionele bacheloropleiding in de vroedkunde. Hoewel de opleiding plaatsvindt op twee locaties, met name

op de campus aan de Guffenslaan (PHL) en de campus aan de Oude Luikerbaan (KHLim), hebben de departementen van beide hogescholen specifiek gekozen voor één opleiding met een gemeenschappelijke visie, een gemeenschappelijke coördinator en een gemeenschappelijk (praktijk)lectorenkorps. De commissie trof een opleiding aan die een duidelijke voortrekkersrol wil spelen in Vlaanderen, niet enkel op vlak van samenwerking tussen hogescholen, maar ook door de opportuniteiten en de expertise die de samenwerking tussen twee associaties samen te brengen.

De opleiding kiest expliciet voor studentgecentreerd onderwijs en het ontwikkelen van competenties bij haar studenten.. De opleiding stelt te willen evolueren van de lesgever als lector naar de lesgever als tutor, die samen met de studietrajectbegeleider studenten begeleidt doorheen hun opleiding. De opleiding wil dat haar studenten evidence-based handelen en wil daarbij steunen op de meest recente inzichten in de vroedkunde, zowel nationaal als internationaal.

De opleiding heeft meegewerkt aan het opstellen van de DLR voor de professionele bachelor vroedkunde, die begin juli 2012 goedgekeurd werden door de VLUHR. De opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR) van de opleiding zijn geformuleerd in de vorm van competenties, en gebundeld in een competentieprofiel binnen de Associatie KU Leuven (AKUL). Het competentieprofiel van de AKUL komt overeen met het beroepsprofiel van de Belgische vroedvrouw, met verschillende internationale bronnen, en is ook in overeenstemming met de DLR. De opleiding voelde de nood om haar eigen accenten te leggen op het competentieprofiel, en focust daarin voornamelijk op de rol van de vroedvrouw als coach en begeleider. Op die manier wil ze meer aandacht geven aan het value based aspect van de vroedkunde en wil ze vroedvrouwen opleiden die communicatiever en empathischer zijn, en bewust van hun rol als persoon in de samenleving. Het competentieprofiel van de opleiding is gebaseerd op zes rollen, met de vroedvrouw als persoon in de samenleving, als coach/begeleider, zorgverlener, professional, teamlid en organisator. De opleiding hanteert deze rollen als leerlijnen, doorlopende verhalen die een consistent geheel vormen. De zes rollen zijn telkens gekoppeld aan kerncompetenties, die op hun beurt onderverdeeld kunnen worden in deelcompetenties.

Zowel docenten, studenten als werkveld kunnen zich herkennen in deze rollen. De rollen zijn vertaald naar (deel)competenties, gedragsindicatoren en corresponderende niveaus, waarbij de eerste fase vooral het inleidend niveau betreft en het finale integrerend expertniveau behaald wordt in het

werkveld. De verantwoordelijkheid voor het bepalen van de niveaus ligt bij de individuele docent, maar de commissie stelt vast dat er geen richtlijnen zijn omtrent het bepalen van de niveaus. De commissie kan zich vinden in het principe van de zes rollen en is van oordeel dat de vertaling naar competentieprofiel helder gebeurd is. De opleiding hanteert haar zes rollen als rode draad doorheen het programma, maar de commissie wil de opleiding waarschuwen voor mogelijke begripsverwarring. Zo kwam in de gesprekken regelmatig het begrip leerlijn wetenschappelijk onderzoek naar voren, maar deze is niet als aparte leerlijn benoemd en opgenomen in het curriculum. De opleiding geeft via de naam van de modules, de gehanteerde casussen en de moduleboeken impliciet aan welke rol en competenties aan bod komen in de modules, maar de commissie acht het wenselijk dat deze expliciet uitgeschreven worden.

De commissie stelt vast dat de opleiding met de gehanteerde rollen duidelijk focust op de fundamenteën van de vroedkunde en de ambitie heeft om op te leiden tot competente vroedvrouwen. Naast de opleidingseigen visie op het studentgecentreerd leren en het evidence based handelen wil de opleiding haar studenten een fysiologische reflex aanleren. Daartoe vertrekt ze vanuit een fysiologisch kader en verwacht van haar studenten dat ze zelfstandig met de fysiologie kunnen omgaan en samen met de arts de pathologie. De vroedvrouwen die afstuderen in Limburg moeten volgens de opleiding een goede basis hebben in evidence based midwifery en een kritische reflex hebben op de werkvloer.

De opleiding wil daarnaast ook sterk inzetten op het value based aspect van de vroedkunde en vroedvrouwen opleiden die als zorgverlener aan de slag kunnen. De resonantiegroep van de opleiding geeft ook aan dat die ambitie inderdaad uitgesproken aanwezig is en dat de vroedvrouwen uit Limburg hier inderdaad toe opgeleid worden. Het werkveld waardeert ook de aandacht die de opleiding hier aan geeft. De commissie erkent de duidelijke keuze die de opleiding hiermee maakt en stelt vast dat ze hiermee aansluit op de noden van het Vlaamse werkveld, maar minder op de noden van het internationale vakgebied. Het fysiologisch kader en de nadruk op het evidence based aspect van de vroedkunde komt wel aan bod in de opleiding, maar is eerder impliciet aanwezig. De internationale aftoetsing van de opleidingsdoelstellingen is enkel gebeurd via het competentieprofiel van de Associatie KU Leuven. De commissie vraagt de opleiding dan ook om actief de opleidingseigen visie en doelstellingen expliciet af te toetsen aan opleidingen uit het buitenland en op die manier aan benchmarking te doen, met name wat betreft de fysiologische gerichtheid.

De commissie stelt vast dat de opleiding ook in haar visie en opleidingsconcept duidelijk aandacht besteedt aan internationalisering en dit ook helder vertaalt naar de drie opleidingsfasen. Op basis van de gesprekken heeft de commissie echter moeite met de visie die de opleiding hanteert rond ontwikkelingssamenwerking. De commissie heeft de indruk dat de studenten de partners, voornamelijk in Afrika, vooral vanuit een afhankelijkheidspositie beschouwen eerder dan gelijkwaardige partners. Het idee om studenten die op inleefreis gaan naar Tanzania zich te laten voorbereiden door onder andere materiaal in te zamelen om mee te nemen is nobel in haar opzet, maar niets wijst aan dat dit steunt op de noden die de partners ter plekke hebben. Sommige studenten vertrekken met een mentaliteit dat ze gaan helpen en tegelijkertijd iets leren, terwijl studenten die voor het eerst in het buitenland stage lopen vaak niet vertrouwd zijn met de context waarin ze terechtkomen. De commissie vraagt de opleiding dan ook om haar visie op ontwikkelingssamenwerking te actualiseren en zich hiervoor te baseren op de Verklaring van Parijs, die eigenaarschap, afstemming, harmonisatie, resultaatgericht management en wederzijdse verantwoordelijkheid centraal stelt. De commissie wil daarbij aansluitend opmerken dat de opleiding de neiging heeft om 'andere culturen' en interculturaliteit te definiëren als een onderdeel van internationalisering, terwijl ze als een onderdeel van de hedendaagse samenleving beschouwd dienen te worden.

Tot slot wil de commissie even ingaan op een aantal uitdagingen waar de opleiding mee geconfronteerd wordt. Binnenkort verhuist de KHLim naar Campus Genk, wat ook gevolgen heeft voor de opleiding Vroedkunde, die vanaf dan zowel in Hasselt als in Genk zal doorgaan. De opleiding benadrukt dat ze de verhuis voornamelijk als een opportuniteit ziet, aangezien Genk een andere stedelijke context is en ook een andere samenstelling van het werkveld kent. Een andere ontwikkeling is enerzijds de personele unie die ontstaan is tussen de KHLEUVEN, GROEP T en de KHLim en anderzijds de fusie tussen PHL en Xios tot de Hogeschool PXL. De commissie kon geen plannen rond de fusie inkijken, maar vraagt de opleiding om blijvend in te zetten op de samenhang en de kwaliteit van de opleiding te laten primeren.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding als goed.

De opleiding heeft haar curriculum op basis van het opleidingsprofiel opgesteld en kiest daarbij voor een competentiegericht curriculum. In de

eerste opleidingsfase wordt initieel gefocust op de normale menselijke voortplanting of de fysiologie, in de tweede fase op de bedreigde menselijke voortplanting of de pathologie en in de derde fase tenslotte kiest de opleiding voor een verbreding en verdieping van zowel de fysiologie als de pathologie. De commissie trof niet enkel een goed uitgewerkt pedagogisch concept aan, maar ook een doordacht en samenhangend programma dat tijdig wordt bijgestuurd en waar aandacht is voor de integratie van theorie en praktijk. De rollen zijn vertaald naar een erg helder en goed uitgewerkt programma, waarvan de modules de cruciale bouwstenen zijn.

Het pedagogisch concept van de opleiding vertrekt van het opdrachtgestuurd onderwijs (OGO) in de eerste opleidingsfase, een vorm van begeleide zelfstudie waarin de lector tegelijk coach en begeleider is van het leerproces. In het OGO hanteert de opleiding als voornaamste werkvormen hoorcolleges, werkcolleges en practica. In de eerste twee opleidingsfasen wordt overwegend gekozen voor OGO omdat dit volgens de opleiding een meerwaarde biedt voor het aanleren van de basiscompetenties, door de grotere vorm van sturing die de opleiding heeft. In fase drie van de opleiding wordt geopteerd voor probleemgestuurd onderwijs (PGO), gebaseerd op de 7-sprong en gelijkaardig aan het Maastricht-model. In het PGO spendeert de opleiding aandacht aan het groepsdynamisch proces door onderwijs aan te bieden aan groepen van 10 à 12 studenten, die samen als onderwijsgroep een probleem analyseren. De opleiding wil de studenten op die manier een kritische wetenschappelijke ingesteldheid aanleren. Het leerproces wordt begeleid door een tutor, die het proces mee stuurt en door de aard van het onderwijs flexibeler kan optreden. Aanvullend bij het onderwijs in de onderwijsgroepen organiseert de opleiding hoorcolleges om een aantal topics verder uit te diepen dan wel om nieuwe elementen aan te halen. In de practica oefenen de studenten op complexe casussen. Een aantal docenten zijn via tutortrainingen opgeleid tot experts in het PGO, en zij worden daarbij ondersteund door de systemen en expertise binnen de beide hogescholen. De opleiding beschouwt het PGO als een ideale methode om in de derde fase tot een duidelijke integratie van kennis, vaardigheden als attitudes te komen. Het OGO en het PGO geven de opleiding de opportuniteit om studentgecentreerd onderwijs aan te bieden, door de kleine groepen en de attitudes die meegegeven worden aan de studenten.

Op basis van de gesprekken met de studenten kon de commissie oordelen dat de studenten dit systeem waarderen en dat voor hen het PGO gerust iets vroeger in de opleiding mag starten. De studenten geven wel aan dat ze het gevoel hebben dat ze in fase 2 reeds wat losgelaten worden en dat er

meer van hen verwacht wordt. De studenten ervaren de overgang van het OGO naar het PGO niet als een grote schok. De opleiding hanteert volgens de commissie een overtuigend pedagogisch concept, dat zich vertaalt in een weldoordacht en samenhangend curriculum waarin het aanleren van competenties centraal staat. Het onderwijskundige standpunt om te evolueren van sturing naar zelfstandigheid zit fundamenteel verweven in het programma. De opleiding is er volgens de commissie in geslaagd om het OGO te laten overvloeien in het PGO zonder de logica en de samenhang in de opleiding te doorbreken.

Deze verticale samenhang wordt bewaakt door de jaarverantwoordelijken, die aangestuurd worden door de opleidingsraad. Samen met de toetscoördinator en de curriculumverantwoordelijke wordt ook de horizontale samenhang tussen de verschillende modules bewaakt. De modules zijn de bouwstenen voor het OGO en zijn thematische behandelingen van zowel theorie als praktijkgerichte leerinhouden. In de eerste fase ligt de aandacht in de 9 modules op de normale menselijke voortplanting, waar de opleiding voornamelijk de fysiologische reflex wil meegeven aan de studenten, samen met de basiselementen van de vroedkunde. De kwaliteit en inhoud van de leerinhoud zijn in aansluiting op het vereiste niveau maar de fysiologische reflex als uitgangspunt en rode draad mag door al het lesmateriaal nog consequenter aan bod komen. De commissie stelt dat dit voornamelijk in de stageopdrachten explicieter kan en mag. De opleiding maakt de keuze om de rol van coach sterk te benadrukken, maar mag daarbij de technische aspecten van het medisch beroep niet onderbelichten. Studenten kunnen in de stageopdrachten bijvoorbeeld uitgebreid reflecteren over de ervaringen, maar de commissie vraagt dat de opleiding studenten actiever laat reflecteren over het waarom van een bepaalde medische handeling op een bepaald moment.

De opleiding legt in deze fase de basis zowel op vlak van elementaire biomedische kennis als de rol van de vroedvrouw als zorgverlener, professional, onderzoeker en coach. In de tweede fase volgt de bedreigde menselijke voortplanting en zet de opleiding sterker in op de integratie van theorie en praktijk. Ook hier worden de biomedische wetenschappen verder thematisch behandeld, maar de nadruk ligt sterker op de pathologie. De opleiding wil de studenten ook met het aanleren van de bedreigde menselijke voortplanting een fysiologische reflex meegeven, door de normale zwangerschap telkens als uitgangspunt te nemen en deze dan in conflict te zetten. In de coachende modules buigen de studenten zich ook over de pathologie, door na te gaan hoe ze ondanks de pathologische context de

bevalling als een positieve ervaring te benaderen. De verdere integratie van theorie en praktijk wordt duidelijk door de keuze van de opleiding om ook in de theoretische modules te vertrekken van een concrete praktijksituatie, een casus, die verder uitgewerkt wordt.

In de derde en laatste fase focust de opleiding op de gespecialiseerde aspecten van de menselijke voortplanting. De derde opleidingsfase wordt voor de helft van de studiepunten (30) binnen de instelling aangeboden, de overige helft lopen de studenten stage. De doelstelling is om in de derde fase de student competenties in het gevorderde niveau te laten ontwikkelen, waardoor de opleiding inzet op een integratie van theorie en praktijk in competentiegerichte modules, die in het PGO blokken genoemd worden. In de blokken 'Hoogrisico', 'Eerstelijns' en 'Fertiliteit' worden de studenten getraind in een verdiepende benadering van zowel het theoretische als het praktijkgerichte aspect van het onderwerp, aan de hand van problemen die op een systematische manier aangepakt wordt. De commissie waardeert de doorgedreven integratie en de samenvloeiing van de verschillende rollen in deze blokken. De commissie stelt op basis van de leerinhoud echter wel vast dat het blok 'Eerstelijns' voornamelijk een verdieping van de fysiologie inhoudt, wat de naam 'Eerstelijns' niet meteen impliceert. De commissie stelt dat een verdieping in de fysiologie evengoed in de tweede en derde lijn aan bod komt en stelt dat de benaming van het opleidingsonderdeel dan ook in overeenstemming gebracht dient te worden met de leerinhoud.

De bachelorproefmodule is belangrijk onderdeel van de derde fase volgens de opleiding en vormt het sluitstuk van de modules rond wetenschappelijk onderzoek. De studenten gaan per twee aan de slag met een aantal praktijkrelevante thema's, om zowel de individuele inbreng als het werken in team te stimuleren. De opleiding wil via die samenwerking ook het voeren van een discussie over wetenschappelijke literatuur stimuleren. De bachelorproef bestaat enerzijds uit een literatuuronderzoek en anderzijds uit een praktijkgedeelte waarin de studenten een aantal 'praktische aanbevelingen' doen op basis van de verwerkte theorie. De commissie ziet de meerwaarde van het bachelorproefconcept, maar is van oordeel dat het in haar huidige vorm niet de centrale rol in de opleiding speelt die beoogd wordt. De commissie stelt dat de opleiding haar bachelorproefconcept dient scherp te stellen, door het belang van de bachelorproef te laten toenemen en het aantal studiepunten, dat momenteel 6 studiepunten bedraagt, in overeenstemming te brengen met de effectieve werkdruk.

In de gelezen bachelorproeven trof de commissie kritische beschouwingen en praktische aanbevelingen aan van een wisselend niveau. De opleiding erkent dit als de moeilijkste stap in het komen tot een succesvol eindwerk, maar ze stelt dat dit in het 'discussie'-luik in het eindwerk aan bod dient te komen. De commissie vindt het idee om studenten per twee te laten samenwerken interessant, zeker gezien de mogelijkheid tot discussie, kritische reflectie in groep en het werken in team. Uit de gesprekken bleek ook dat de studenten deze samenwerking waarderen. De commissie heeft echter haar bedenking bij de huidige uitwerking. De commissie vraagt de opleiding om die discussiecultuur nog verder te stimuleren en het niveau van de weergave van die discussie in de bachelorproef te verhogen om daarmee het niveau van een kritische reflectie te kunnen verhogen. De commissie vraagt de opleiding ook om de bachelorproef beter te laten aansluiten bij het PGO van de derde bachelor en dat tevens bewaakt moet worden dat de student individueel de competenties behaalt.

De opleiding heeft haar stage verdeeld over de drie opleidingsfases. De studenten stellen individuele leerdoelen op rond de relationele vaardigheden, technische vaardigheden en beroepsattituden. De opleiding stelt dat de studenten in de stage voornamelijk de kans krijgen om te groeien in de rol van 'zorgverlener' en 'professional'. De opleiding voorziet een stagemodule van 15 studiepunten in de eerste opleidingsfase, waarin de studenten na een klinische onderwijsweek met hun individuele leerdoelen aan de slag kunnen in de materniteit op stage en kennis maken met het werkveld. In de tweede fase wordt er actief geparticipeerd door de studenten, met aandacht voor het integreren en verdiepen van de leerdoelen en competenties, wat leidt tot complexere opdrachten. In de derde fase is de stage gericht op verdere professionalisering en krijgen ze de kans om een buitenlandse stage te volgen. De binnenlandse stage wordt opgedeeld in de 3 modules 'Verloskamer', 'Hoogrisico' en 'Specifieke perinatale zorg'. De opleiding voorziet stageplekken via samenwerking met lokale ziekenhuizen en met diverse organisaties. Studenten die stage willen lopen bij een zelfstandige vroedvrouw kunnen vlot een stageplaats vinden, maar zij moeten hier zelf initiatief in nemen. Van studenten in de eerstelijnszorg wordt door de opleiding verwacht dat ze zelfstandig kunnen functioneren, maar de opleiding mag dit verwachten van iedere student volgens de commissie, ongeacht de werkplek. De commissie vraagt de opleiding om ook structurele stageplaatsen bij zelfstandige vroedvrouwen aan te bieden. Gezien het belang dat de opleiding hecht aan het voorbereiden van studenten op hun taak als pleitbezorgers van de fysiologische verloskunde, mag verwacht worden dat de opleiding een actievere rol vervult bij het faciliteren van

stages waarbij studenten nadrukkelijk kennis maken met de fysiologische verloskunde (zoals bijvoorbeeld eerstelijns stages). Het werkveld wordt betrokken bij de stagebegeleiding en geeft aan dat de afspraken die gemaakt worden met de opleiding helder zijn. De opleiding neemt duidelijk het voortouw in het maken van afspraken en de partners kunnen vooraf aangeven hoeveel studenten ze kunnen ontvangen. De opleiding voert jaarlijks gesprekken waarin alle positieve en negatieve punten besproken worden. De samenwerking tussen de stagebegeleider van de opleiding en de stagementor op de stageplek verloopt over het algemeen vlot, zo vernam de commissie. De stagementoren hebben de kans om een opleiding te volgen bij de hogeschool en kunnen regelmatig bijscholing volgen. Dit is echter niet verplicht, maar de opleiding stelt wel dat er minimum twee vroedvrouwen per stageplaats de mentorenopleiding gevolgd hebben. De commissie begrijpt dit, maar merkt op dat het voorwaardelijk stellen van de mentoropleiding voor het begeleiden van studenten een belangrijke kwaliteitsimpuls van de stagebegeleiding kan betekenen.

Tijdens de stage schrijven de studenten verschillende kritische reflectieverslagen, die samen met de opmerkingen van de stagementoren in het stageportfolio terecht komen. De studenten maken tijdens de stage een 'verloskundig dossier' op, waarbij ze een cliënt langdurig opvolgen, terwijl de studenten via de 'leermomenten' ingaan op een aantal specifieke aspecten, waarin gevraagd wordt om de link te leggen tussen de situatie in de praktijk en wat er in de theorie beschreven staat. De dossiers en leermomenten worden steeds complexer en dragen bij tot de uiteindelijke score van de stage. De opleiding heeft ervoor gekozen om de studenten zelf de leermomenten te laten kiezen, omdat ze kritisch moeten reflecteren over de handelingen die ze stellen of wat ze doen. Er is geen afchecklijst met aspecten van de fysiologie aanwezig, de studenten moeten focussen op wat zij zelf belangrijk vinden. De studenten beschouwen de leermomenten als interessant, maar stellen dat de eisen voor en de invulling van de leermomenten kan verschillen van stagebegeleider tot stagebegeleider. De commissie stelt vast dat ook hier de nadruk ligt op het value based aspect en de communicatieve vaardigheden en vraagt de opleiding om meer aandacht te hebben voor het evidence based aspect, en vooral voor de fysiologie en de kritische reflectie hierop. De vrijheid van de student is belangrijk in het kader van de ontwikkeling naar zelfstandigheid, maar de reflex voor de 'makkelijkste' casus is er zeker niet, mede door de rol die de stagebegeleiders hierin spelen. De afgeronde leermomenten worden doorgestuurd naar de stagebegeleider, die het document van de student als basis neemt voor een gesprek, waarvan rapportage gemaakt wordt. Hoewel de oplei-

ding aanhaalt dat evidence based en de fysiologie vooral in dat gesprek aan bod komen, is het voor de commissie veel te weinig zichtbaar in de leermomenten en vraagt zij dit explicieter te formuleren.

De opleiding heeft een uitgesproken internationale component doorheen het hele programma. Via de module 'internationaal traject' worden de studenten in elke fase geconfronteerd met internationalisering, ook al wordt er pas in de derde fase studiepunten aan toegekend. In de eerste opleidingsfase beperkt de internationale ervaring zich tot attitudevorming ten opzichte van mensen uit andere culturen tijdens de stage. Bij de studenten uit de tweede fase gaat de opleiding hier op verder door studenten te leren omgaan met zorgontvangers uit andere culturen. De studenten krijgen naast een verplicht bezoek aan een Europese grootstad ook de keuze tussen deelname aan de 'Cultural Awareness Week', een internationalisation@home project in Hasselt en een inleefreis in Tanzania. Een meerderheid van de studenten kiest voor de Cultural Awareness Week, een lesweek waarin vroedvrouwen uit andere landen komen spreken over hun werkervaring. De studenten worden verwacht een aantal activiteiten te organiseren en een aantal vragen voor te bereiden en uit te werken om aan de vroedvrouwen te stellen. De inleefstage is een ervaringsgerichte stage in Tanzania die studenten laat proeven van ontwikkelings samenwerking, waarbij vooral de persoonlijke ontwikkeling van de student centraal staat. In de derde fase nemen de studenten verplicht deel aan een curriculumreis met een Europees land als bestemming, waar studenten de kans krijgen om studenten en begeleiders uit een andere cultuur te leren kennen. In deze fase kan ook de buitenlandse stage gevolgd worden als onderdeel van het internationaal traject. Studenten krijgen de kans om stage te lopen in Senegal, Suriname, Mali, Tanzania en Aberdeen, en dienen een specifiek voorbereidingstraject te volgen, waarin taal, cultuur en eventueel tropische geneeskunde aan bod komen.

De commissie stelt vast dat de opleiding een duidelijke inbedding van internationalisering, interculturaliteit en diversiteit in het programma gerealiseerd heeft. De commissie waardeert de keuze om het internationaal traject te spreiden over de drie jaar en het feit dat studenten de kans krijgen om een intensievere internationale ervaring op te doen via de inleefreis en de buitenlandse stage. De commissie stelt vast dat een accent van de opleiding ligt op de interculturele bewustwording bij studenten en vraagt de opleiding om interculturele bewustwording zeker niet gelijk te stellen met internationalisering, maar het eerder te beschouwen als een onderdeel ervan. De commissie vraagt de opleiding ook om aandacht te

spenderen aan het stimuleren van de instroom van buitenlandse studenten, een probleem dat ook de opleiding erkent. De zoektocht naar partnerschappen met andere scholen die de opleiding onderneemt is in de ogen van de commissie een belangrijke eerste stap.

De commissie wil tenslotte nog opmerken dat de studenten in de opleiding voldoende kansen krijgen om actief te participeren aan internationalisering, maar dat dit door de optionele inleefstage en buitenlandse stage voor een meerderheid van de studenten enkel beperkt blijft tot observatie of tot het organiseren van een activiteit in de Cultural Awareness week, meestal in een vertrouwde omgeving. De reflectieverslagen in de eerste fase, de Cultural Awareness Week en ook de curriculumreis zijn sterk observerend van aard, en het leek de commissie wenselijk om ook in de curriculumreis een meer actieve component te steken.

De leeromgeving voor de studenten voldoet volgens de commissie aan de eisen. De commissie stelt vast dat de voorzieningen op de campussen af en toe verouderd aanvoelen, maar dat de opleiding ook kiest voor een vaak authentieke inrichting van de lokalen. De commissie trof een skillslab aan dat op maat van de eerstelijnszorg gemaakt werd en trof ook een grote mate van creativiteit aan met het didactisch materiaal. De opleiding maakt gebruik van de beide campussen en doet dit fasegebonden, waardoor de studenten in campus van KHLim meer materiaal gericht op de tweede fase terugvinden. Studenten kunnen ook gebruik maken van een centrale bibliotheek met een digitale collectie, die volgens de commissie aan de maat is. De commissie is van oordeel dat de bibliotheek op de campus KHLim erg gedateerd aanvoelde en geen stille ruimtes had, maar stelt tegelijk vast dat de opleiding dit remedieert door de nakende verhuis naar de nieuwe campus in Genk.

De studenten kunnen verder ook rekenen op een goede omkadering door ondersteunend personeel, waarbij de 'trajectbegeleiders' voor studenten het eerste aanspreekpunt vormen. De trajectbegeleiders coachen de studenten doorheen de opleiding en hebben een doorverwijsfunctie in het geval van studieproblemen. De commissie kon vaststellen dat de uitval beperkt is in de opleiding, en stelt ze een positieve tendens vast. Alle studenten vullen de LEMO-test in. Nieuwe studenten zijn verplicht om een persoonlijk gesprek te voeren alvorens de opleiding te starten, hetzij op de opendeurdag, hetzij bij inschrijving, waar gepolst wordt naar de persoonlijke motivatie van de studenten. Ook tijdens de opleiding worden regelmatig gesprekken georganiseerd, zowel in groep als individueel, en

studenten kunnen ook een aantal facultatieve gesprekken volgen na de examenperiodes.

De commissie kon vaststellen dat zowel de kwaliteit als de kwantiteit van het personeel voldoende zijn. De opleiding wordt gedragen door een klein maar hecht team, dat frequent overleg pleegt en zowel docenten, studenten als werkveld betreft bij de ontwikkelingen. De studenten geven aan dat de docenten erg toegankelijk zijn. De opleiding heeft de keuze gemaakt om enkel mensen met een masterdiploma aan te nemen. De opleiding stelt dat vroedvrouwen met een masterdiploma vanuit Evidence Based Midwifery (EBM) het kritisch karakter meer kunnen aanwakkeren, meer vertrouwd zijn met het wetenschappelijke karakter van de vroedkunde en kunnen aangeven waarom de methodologie verschilt. Hoewel er geen metingen gebeurd zijn hieromtrent merkt de opleiding een duidelijke verbetering van de kwaliteit van de bachelorproeven op.

De keuze van de opleiding sluit aan bij de opmerking van de commissie dat de kritische reflectie een van de aandachtspunten is wat de bachelorproef betreft, zoals eerder geformuleerd. Tegelijkertijd merkt de commissie op dat de praktijkgerichtheid net een sterk punt van de opleiding is. Door voor die praktijkgerichtheid sterk te leunen op de praktijklectoren en de mensen uit het werkveld, dreigt het docentenkorps zelf haar voeling met de praktijk te verliezen, hoewel de opleiding via het LEF-project, waarbij de docent de kans krijgt om zich 6 weken vrij te roosteren om hun praktijkervaring bij te spijkeren. De opleiding onderzoekt het dit in de toekomst ook kan gebeuren via het Leerzorgcentrum, waarbij de docent als leer-specialist in het werkveld tewerkgesteld wordt. Dit model bestaat reeds in de opleiding verpleegkunde van de KHLim en kan vertaald worden naar de stageterreinen van de vroedkunde. De commissie is van oordeel dat het essentieel is dat leden van het personeel het masterniveau beheersen, hetzij door een diploma, hetzij door ervaring en het volgen van de nodige bijscholingen.

De commissie waardeert de duidelijke aanwezigheid van een verbetercultuur in de opleiding, wat een gevolg is van de grote mate van overleg die er georganiseerd wordt. Er is een duidelijk formeel systeem van kwaliteitszorg via geïnstitutionaliseerd overleg, hoewel alles in een gemoedelijke sfeer verloopt. De verantwoordelijkheden zijn goed gespreid, de rollen zijn doordacht en zijn structureel uitgebouwd. De commissie vindt de aanstelling van een toetscoördinator een positieve zaak en vraagt dat de opleiding deze persoon een grotere rol laat spelen in de opleiding. De opleiding heeft

geen duidelijke cijfers van de studiebelasting en de commissie vraagt om deze te achterhalen.

De overlegcultuur in de opleiding is duidelijk merkbaar door de werking van de adviesraad, de betrokkenheid van de studenten en het veelvuldige overleg dat gepleegd wordt tussen de docenten. De commissie betreurt echter het ontbreken van een duidelijke alumniwerking, en vraagt de opleiding om de intenties die ze hieromtrent heeft, te realiseren.

De commissie waardeert de keuzes die de opleiding gemaakt heeft. De aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn goed meegenomen, er is een continue bijsturing en optimalisering van het programma. De opleiding heeft duidelijk gekozen voor beproefde onderwijsconcepten en die ook helder vertaald naar het curriculum. De ontwikkeling van het OGO naar het PGO voelt natuurlijk aan, en ook al ligt de studielast in deze vorm van onderwijs hoger stelt de commissie vast dat de opleiding er in slaagt de studenten uit te dagen en ze actief te betrekken in het onderwijs.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding als voldoende.

De opleiding heeft tot op heden geen formeel toetsbeleid, maar heeft recent wel een toetscoördinator aangesteld die een toetsplan uitgewerkt heeft. De toetscoördinator heeft als taak alles wat rond toetsen reeds gebeurt binnen de opleiding samen te brengen en te formaliseren. Het plan wordt opgevolgd en bewaakt door de coördinator, die het verspreid heeft onder de docenten, en met de input van de lectoren werden toetsmatrixen uitgewerkt. Momenteel is de opleiding bezig met het nagaan of de gehanteerde toetsvormen matchen met de leerresultaten van de opleidingsonderdelen. De commissie waardeert dat de opleiding al veel (informeel) overleg voert over het toetsgebeuren, en dat de vragen voor toetsen en examens op moduleniveau worden vastgesteld. Om de betrouwbaarheid te garanderen hebben de docenten reeds de afspraak om samen vragen op te stellen bij aangrenzende opleidingsonderdelen. De docenten stellen de vragen op basis van antwoordsleutels op en er wordt een statistische analyse gemaakt van de vragen. De transparantie naar de studenten toe gebeurt voornamelijk via de studiegids en via Toledo. De opleiding acht het noodzakelijk dat de studenten inzicht hebben in de weging van de toetsen

en vraagt dat de docenten dit ook duidelijk maken, zowel aan het begin van de lessenreeks als aan het eind ervan.

De opleiding heeft verschillende verbeterplannen uitgewerkt. Zo gaat de opleiding volgend academiejaar van start met een toetsmatrijs om de validiteit van de vragen te garanderen en gaat ze ook gebruik maken van het toetsprogramma dat momenteel gehanteerd wordt in de opleiding verpleegkunde van de PHL. In dat programma kunnen de vragen gekoppeld worden aan een kernthema en kan de diepgang van de vraag gecodeerd worden. Door dat programma krijgt de docent inzage of de accenten juist gelegd zijn en kan er transparant gekeken worden naar de vragen.

De aanstelling van de toetscoördinator is vrij recent, maar uit de gesprekken leidt de commissie af van de impact ervan al gevoeld wordt. De docenten stellen dat het een aangename manier is om examens voor te bereiden. De aandacht voor validiteit, betrouwbaarheid en transparantie was reeds impliciet aanwezig maar door de toetscoördinator en de ontwikkeling van het toetsbeleid wordt alles geformaliseerd en worden vooral de aspecten van validiteit en betrouwbaarheid meer benadrukt. Verder kunnen de docenten momenteel reeds op eigen initiatief navorming volgen rond toetsing, wat past in het aanbod van de instelling rond onderwijsvorming. De toetscoördinator zal nagaan in welke mate alle docenten mee gestapt zijn in het verhaal en zal aangeven wanneer aanvullende vormingen mogelijk zijn. Het navormingsplan is momenteel nog in wording.

De commissie kan zich vinden in de aanpak van de opleiding. De aspecten validiteit, betrouwbaarheid en transparantie zijn duidelijk aanwezig en de aanstelling van de toetscoördinator is reeds een belangrijke stap in de ontwikkeling van het toetsplan naar een toetsbeleid. De commissie spreekt haar vertrouwen uit in de plannen van de opleiding en vraagt om de toetscoördinator een centrale rol te laten spelen in de opleiding. De commissie vindt het niveau van de ingekeken toetsen en de frequentie, via examens of opdrachten, van een aanvaardbaar niveau. De commissie waardeert het gebruik van antwoordsleutels door de opleiding, aangezien die de opleiding in staat stellen om objectiever examens te beoordelen.

Een belangrijke tool van de opleiding om het gerealiseerd niveau van haar studenten te meten is de 'Digitale Voortgangstoets Vroedkunde'. In 2011 werd dit met steun van de Associatie KU Leuven aangestuurd vanuit het departement gezondheidszorg van de KHLim, met als doel een instrument te ontwikkelen om het beklijvende functionele kennisaspect van een com-

petentie formatief en summatief te meten doorheen het opleidingstraject van de studenten. De lectoren van de opleiding hebben multiple choice vragen aangereikt, waarop de toets in 2011-2012 voor een eerste keer gebruikt werd. De opleiding heeft de intentie om de voortgangstoets summatief te gebruiken, aangezien het gebruik van de toets volgens de opleiding leidt tot een toename van de beklijvende kennis en helpt om een duidelijke cesuur te bepalen.

De commissie beschouwt de voortgangstoets als een goede benchmarkingtool voor de opleiding, mits het stellen van de juiste vragen, en kan de studenten informeren over hun kennisniveau parate kennis en wat de verdere werkpunten zijn. Uit de inzage van een selectie vragen moet de commissie echter concluderen dat heel wat vragen uit de lijst niet als 'beklijvende kennis' gedefinieerd kunnen worden. De commissie stelt dat de voortgangstoets als een verhoging van de kwaliteitswaarborg beschouwd kan worden, maar dat als de voortgangstoets als een hertoetsing van eerder getoetste kennis wordt ingezet het tegelijkertijd een gebrek aan vertrouwen in de huidige manier van toetsen met zich meebrengt. Het format lijkt volgens de commissie niet te passen in het idee van een competentiegericht curriculum, waar een geïntegreerde eindproef meer op haar plaats zou zijn.

De commissie kon vaststellen dat de studenten zich klaar voelen voor het werkveld. Hoewel ze zich bewust zijn van het overaanbod aan vroedvrouwen en de moeilijkheid om werk te vinden als vroedvrouw, voelen ze zich voldoende geïnformeerd door de opleiding over eventuele verdere studiemogelijkheden en het solliciteren. De studenten voelen zich alvast voldoende opgeleid en stellen dat ze zeker reeds over een degelijke ervaring beschikken. Het werkveld stelt dat de opleiding vroedvrouwen aflevert die voldoende toegerust zijn, maar dat elke vroedvrouw een zekere vuurdoop moet ondergaan en nog veel moet leren.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	G
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde Limburg, conform de beslisregels, voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- De opleiding actualiseert haar visie op ontwikkelingssamenwerking.
- De opleiding toetst haar doelstellingen af aan het buitenland.
- De opleiding expliciteert welke rollen en competenties aan bod komen in de modules.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- De commissie vraagt de opleiding om consequent en in alle modules de vertaling van de rollen naar de competenties, deelcompetenties en het daartoe te bereiken niveau te maken.
- De commissie vraagt de opleiding om de cijfers van de studiebelasting te achterhalen.
- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteit van de discussie in de eindwerken op te drijven.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- De commissie beveelt de opleiding aan om de voortgangstoets niet summatief te hanteren, maar eerder te opteren voor een geïntegreerde eindproef die past in het competentiegerichte curriculum dat de opleiding hanteert in de derde opleidingsfase.

AP HOGESCHOOL

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 27 en 28 mei 2013 werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de AP Hogeschool in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aan de AP Hogeschool aangeboden in het departement Gezondheidszorg, in de campus J. De Boeckstraat te Merksem. De campus baat ook een Geboortehuis, 'Novo Vida', dat door docenten en studenten gebruikt wordt.

De opleiding vertrekt vanuit het Opleidingsprofiel Bachelor in de Vroedkunde, waarin 8 kerncompetenties centraal staan, die onderverdeeld worden in deelcompetenties. Deze competenties worden inzichtelijk gemaakt naar studenten en werkveld toe via de competentiegroeikaart.

De ambitie van de opleiding zit vervat in het 'Beroepsbeeld van de Vroedvrouw'. In haar beroepsbeeld stelt de opleiding dat de vroedvrouw vanuit een holistische benadering voornamelijk aanstaande ouders coacht en

begeleidt in het ruime proces van zwangerschap en geboorte. Zij verleent hierbij op evidentie gebaseerde kwaliteitsvolle en toegankelijke verloskundige zorg op maat, zowel in normale situaties als in probleemsituaties, in een multidisciplinaire setting, waarbij sociale en culturele diversiteit als een uitdaging worden gezien om mee te werken aan een niet-discriminerende samenleving. Zij is hiernaast een coach voor haar collega's en fungeert als een teamplayer, waarbij zij haar verantwoordelijkheden inzake beleidsmatige bevoegdheden weet op te nemen.

De kracht van de opleiding zit in de focus op de sterke ontwikkeling van de studenten, de kritische reflectie en het stimuleren van de studenten tot levenslang leren. De visie van de docenten en studenten op fysiologie kan verder scherpgesteld worden, met een betere afbakening van de begrippen 'fysiologie', 'eerstelij' en 'thuiszorg'.

De opleiding 'Bachelor in de vroedkunde' omvatte in het academiejaar 2012-2013 193 ingeschreven studenten.

Programma

Het opleidingsprogramma bestaat uit 180 studiepunten, dat verdeeld wordt over drie modeltrajecten van telkens 60 studiepunten, die opgedeeld worden in twee semesters.

Opbouw van het programma

De opleiding kiest voor een transparant curriculum dat vooral helder is naar de studenten toe. De leerdoelen van de opleiding wordt verdeeld over zes opleidingsonderdelen of OLODs, die de rode draad vormen doorheen de opleiding en elk semester terugkomen. De opleiding bouwt elk semester verder op een aantal thema's. Deze OLODs zijn Algemene Vorming (verdeeld over Sociale Wetenschappen en Beleidswetenschappen), Basistheorie en -praktijk, Beroepsspecifieke theorie en praktijk, Gezondheids promotie, Wetenschappelijke Praktijkvoering en Professionele Vorming (verdeeld over Studieloopbaancoaching en stage). De doelstellingen zijn helder vertaald via de competentiegroeikaart.

De opleiding heeft een volgtijdelijk programma opgesteld, dat evolueert van eenvoudig naar complex. De opleiding spendeert veel aandacht aan het wetenschappelijk onderbouwen van haar programma, iets waar ze met haar journal clubs – momenten waarop docenten discussiëren over

nieuwe wetenschappelijke literatuur – dit nog kan verbeteren. De nodige aandacht voor fysiologie is er, maar de inhoudelijke focus in het programma kan nog scherpgesteld worden.

In de opleiding Vroedkunde van AP Hogeschool zitten heel wat mooie elementen, waar het Geboortehuis Novo Vida er een van is. Studenten kunnen in het geboortehuis onder begeleiding van docenten direct met cliënten aan de slag kunnen voor pre- en postnatale consultaties, infosessies rond zwangerschap en geboorte en rond borstvoeding. Het geboortehuis is erg effectief als leervorm.

Keuzeopleidingsonderdelen

De studenten kiezen over welk onderwerp ze de systematic review schrijven en waar ze op internationale uitwisseling kunnen gaan.

Bachelorproef en begeleiding

De opleiding hanteert een eigen invulling van de bachelorproef, die bestaat uit een compilatie van onderwerpen uit verschillende opleidingsonderdelen. Het is een samenvoeging van de eindproducten uit vier verschillende opleidingsonderdelen, waaronder een opdracht omtrent het mentorschap, een managementopdracht en de IPSIG-oefening, rond Interprofessioneel Samenwerking in de Gezondheidszorg. Verder organiseren de studenten een workshop rond gezondheidspromotie. Studenten zullen ook een systematic review schrijven over een onderwerp naar keuze, gelinkt aan gezondheidspromotie. Tenslotte worden er ook stageboekopdrachten gemaakt tijdens de stage, die ook een onderdeel zijn van de bachelorproef.

Deze bachelorproef bestaat uit waardevolle onderdelen die de beoogde competenties afdekken, maar er ontbreekt een integratie in het conceptueel geheel.

Klinisch onderwijs

Het vaardigheidsonderwijs krijgt een centrale rol in de opleiding. Studenten worden via oefeningen en vaardigheidsonderwijs voorbereid op een stage in het werkveld, en biedt dit geïntegreerd aan in de verschillende opleidingsonderdelen. De opleiding heeft een helder uitgewerkte cyclus, waarbij studenten beginnen met een Praktijkoefening (POEF), gevolgd Do-centbegeleid oefenen (DOEF), Zelfstandig oefenen (ZOEF), Stationsproeven (STOEF), Geïntegreerd oefenen (GOEF) en uiteindelijk een assessment, een geïntegreerd praktijkexamen op het einde van het tweede semester van elk modeltraject. Studenten hebben voldoende garantie op leermomenten

tijdens de stage en worden goed begeleid door de stagebegeleider van de opleiding en de mentor van de zorgafdeling. Docenten bieden ook werkbegeleiding aan en draaien tijdens de stage van de studenten een week mee op dienst.

Een sterk punt van de opleiding is de 'leerwerkplek', dat samen met de Karel De Grote-Hogeschool georganiseerd wordt. In dit project nemen studenten als het ware een afdeling over en zijn studenten onder supervisie verantwoordelijke voor een geheel van 8 kamers. De student verzorgt het contact met de artsen, stellen het rooster op en houden de cliënten op de hoogte. Hoewel het idee bij het begin intimiderend lijkt zijn alle partners – studenten, werkveld en opleiding – bijzonder enthousiast over dit project. Studenten leren heel vlug autonoom werken en leren een grotere verantwoordelijkheid dragen.

Internationalisering

De opleiding heeft haar programma getoetst aan internationale opleidingen. De opleiding hanteert een erg realistisch beeld van internationalisering en heeft dit actief vertaald naar haar curriculum. Studenten hebben verschillende mogelijkheden om een internationale ervaring te doen, zowel via het Erasmusprogramma in Europa als buiten Europa als free mover. Aan deze studenten worden hoge eisen opgelegd en wordt een grote graad van zelfstandigheid verwacht, maar de opleiding biedt voldoende omkadering en geeft studenten de kans om een unieke internationale ervaring op te doen op deze manier.

Gehanteerde werkvormen en kwaliteit cursusmateriaal

Het cursusmateriaal van de opleiding voldoet. De opleiding biedt, onder andere via het Geboortehuis en de leerwerkplek, een interessante mix van werkvormen aan waar studenten mee aan de slag kunnen.

Beoordeling en toetsing

De opleiding heeft veel inspanningen geleverd om de betrouwbaarheid en de validiteit van de toetsen te verhogen en pleegt veelvuldig en intensief overleg over de toetsing.

Evaluatieactiviteiten

De opleiding houdt de studenten op de hoogte van wat verwacht wordt rond de toetsing, onder andere via het toetsplan van de opleiding, via Blackboard en tijdens de lessen. De opleiding gebruik verschillende toets-

vormen, die ze strategisch inplant in het programma. Na elk examen hebben de studenten recht op feedback en stage, en studenten kunnen met klachten terecht bij de ombuds.

Begeleiding en ondersteuning

Materiële voorzieningen

De commissie kon vaststellen dat de infrastructuur waar de opleiding over beschikt gedateerd maar voldoende is. De opleiding stelt dat ze in de toekomst verhuist naar een modernere campus, maar de commissie is van oordeel dat de huidige infrastructuur goed onderhouden is en dat alle faciliteiten voorhanden zijn om studenten, ondanks de beperkte capaciteit, voldoende leermomenten te geven.

Begeleiding

De begeleiding aan AP Hogeschool is intens en persoonlijk. In het kader van studieloopbaancoaching (SLC) wordt tweemaal per jaar tijd uitgetrokken voor een individueel gesprek met een studieloopbaancoach, waarin wordt gesproken over de loopbaan van de student. De studenten maken een SWOT-analyse van zichzelf en stellen samen met de begeleider een Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP) en een Persoonlijk Actieplan (PAP) op. De rode draad doorheen de begeleiding is de competentiegroei van de studenten, dat inzichtelijk gemaakt wordt door de competentiegroeikaart. Deze intensieve begeleiding verhindert niet dat de studenten zeer zelfstandig kunnen optreden in het tweede en derde modeltraject. De opleiding bestaat verder uit een gemotiveerd docententeam dat erg toegankelijk is. Studenten kunnen terecht bij de studiebegeleiding in het geval ze problemen hebben en kunnen in het geval van klachten terecht bij een ombuds.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Slaagkansen

De commissie kon vaststellen dat de opleiding een hoge drop-out kent en een iets lager dan gemiddeld diplomarendement heeft. De opleiding stelt dat er momenteel geen duidelijk streefdoel is, maar dat ze op basis van de outtakegesprekken met de studieloopbaancoach nagaan hoe ze hun intakegesprekken en begeleiding kunnen optimaliseren. Op basis daarvan wil de opleiding een duidelijk instroombeleid ontwikkelen.

Uitstroom in het werkveld

Studenten groeien volgens het werkveld doorheen de opleiding en worden steeds kritischer. Vroedvrouwen die afstuderen aan AP Hogeschool

zijn kritisch en zelfzeker en voelen zich klaar voor het werkveld. Leren organiseren en verantwoordelijkheid opnemen zijn belangrijk, iets wat de leerwerkplek enkel versterkt.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bachelor Vroedkunde van de AP Hogeschool.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan de Artesis Hogeschool Antwerpen, sinds 2013-2014 AP Hogeschool. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 27 en 28 mei 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de [opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, vertegenwoordigers van het werkveld, de

alumni en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding]. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings-specifieke faciliteiten, zoals o.a. de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt ingericht in de AP Hogeschool, in het departement Gezondheidszorg. De opleiding wordt gehuisvest in de Campus J. De Boeckstraat te Merksem en heeft naast de campus tevens een Geboortehuis 'Novo Vida', dat door docenten en studenten gebruikt wordt.

Het programma van de opleiding beslaat 180 studiepunten en wordt verdeeld over drie jaar, waarvan elk jaar een 'modeltraject' genoemd wordt met elk 60 studiepunten. De studenten kunnen in de Hogeschool Zeeland een combi-traject volgen, waarbij de studenten verpleegkunde volgen aan de Hogeschool Zeeland en vroedkunde aan de AP Hogeschool.

De opleiding Vroedkunde telde in het academiejaar 2012-2013 193 ingeschreven studenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de opleiding als voldoende.

De doelstellingen van de opleiding zijn gebaseerd op het Opleidingsprofiel Bachelor in de Vroedkunde, waarin de opleiding acht kerncompetenties centraal stelt, die elk op zich onderverdeeld worden in deelcompetenties. Het opleidingsprofiel werd opgesteld door de opleiding in 2008 maar werd intussentijd geactualiseerd werd opgesteld door de Federale Raad voor de Vroedvrouwen in 2008. Het op dit profiel gebaseerde opleidingsprogramma

werd daarna gradueel ingevoerd om de studievoortgang van elke student maximale kansen te geven, de volgtijdelijkheid optimaal te bewaken en bewaren, het personeel goed te kunnen opvolgen en een kwaliteitsvolle tussentijdse evaluatie en bijsturing te kunnen realiseren. De eerste studenten die het nieuwe opleidingsprogramma volgden studeerden af in 2011. Het opleidingsprogramma wordt voortdurend geactualiseerd. De meest recente aanvulling die volgens de opleiding nog moet gebeuren is een aanvulling rond preconceptionele zorg, waarvoor de opleiding nog wacht op de realisering van de gedragsindicatoren binnen het overleg van de VLUHR. De commissie kon vaststellen dat de opleiding deze kerncompetenties actief en adequaat afgetoetst heeft aan de domeinspecifieke leerresultaten. De kracht van de opleiding ligt in haar focus op de persoonlijke ontwikkeling van de studenten. In haar beroepsbeeld stelt de opleiding dat de vroedvrouw vanuit een holistische benadering voornamelijk aanstaande ouders coacht en begeleidt in het ruime proces van zwangerschap en geboorte. Zij verleent hierbij op evidentie gebaseerde kwaliteitsvolle en toegankelijke verloskundige zorg op maat, zowel in normale situaties als in probleemsituaties, in een multidisciplinaire setting, waarbij sociale en culturele diversiteit als een uitdaging worden gezien om mee te werken aan een niet-discriminerende samenleving. Zij is hiernaast een coach voor haar collega's en fungeert als een teamplayer, waarbij zij haar verantwoordelijkheden inzake beleidsmatige bevoegdheden weet op te nemen. De commissie stelt vast dat de opleiding de attitude tot levenslang leren nastreeft en nadruk legt op het evidence based handelen van de studenten.

De opleiding dekt alle aspecten van de vroedkunde af in haar profiel en legt volgens de commissie sterk de nadruk op communicatieve vaardigheden van de vroedvrouw en de rol als coach en begeleider. Deze uitgesproken aandacht voor het communicatieve en de kritische reflectie is volgens de commissie sterk aanwezig, maar overschaduwde deels de andere aspecten van de vroedkunde. De commissie merkt bijvoorbeeld op dat in de visie en profilering van de opleiding de eerste DLR rond fysiologie en autonomie amper aan bod komt, zowel in het zelfevaluatierapport als tijdens de gesprekken. De commissie stelt vast dat autonomie voornamelijk als de persoonlijke zelfstandigheid en zelfredzaamheid van de student beschouwd wordt, wat eerder een beperkte invulling is van die autonomie.

De commissie stelt vast dat de opleiding de neiging heeft om 'fysiologie', 'eerstelijns' en 'thuiszorg' als synoniemen te gebruiken, terwijl fysiologie een breder begrip is dat ook in de tweede- en de derdelijns aan bod komt. Deze begripsverwarring zorgt er niet enkel voor dat het naar de buitenwe-

reld niet altijd duidelijk is wat de opleiding bedoelt met ‘fysiologie’, maar dat ook studenten de begrippen als synoniemen dreigen te gebruiken. De commissie vraagt de opleiding op deze begrippen dan ook duidelijk te definiëren om verdere begripsverwarring te vermijden.

De commissie kon vaststellen dat de leerresultaten, die eindkwalificaties genoemd worden, passen binnen de vereisten van het niveau 6 van het Vlaams kwalificatiekader en aansluiten bij de eisen van het beroepenveld en vakgebied. De opleiding heeft een internationale benchmarking georganiseerd, wat de commissie een waardevolle oefening vindt. Wat het programma betreft heeft de opleiding reeds aanpassingen geleverd, maar dit heeft ze niet gedaan voor het profiel van de opleiding. De commissie vindt dit een gemiste kans. De opleiding heeft via de aftoetsing aan het beroepsprofiel, dat aansluit bij het profiel van de International Confederation of Midwives, impliciet voldaan aan de internationale eisen, maar de commissie vraagt dat de opleiding de oefening expliciet zelf maakt.

De opleiding heeft haar opleidingsprofiel en -doelstellingen afgetoetst bij de resonantieraad en via diverse onderzoeken bij studenten, werkveld en alumni. De doelstellingen zijn heel gedetailleerd opgesteld en worden via de competentiegroeikaart, waar in GKW 2 verder op ingezoomd wordt, sterk inzichtelijk gemaakt naar werkveld en studenten. Het profiel van de opleiding is gekend bij het werkveld, maar de opleiding geeft in haar zelf-evaluatierapport aan dat de resonantieraad van oordeel is dat het profiel nog onvoldoende herkenbaar is in het werkveld of onder toekomstige studenten. De profilering naar de buitenwereld toe wordt door de opleiding als een prioriteit beschouwd en de commissie stelt vast dat de opleiding acties rond profilering uitgewerkt heeft en die sinds mei 2013 uitvoert.

De commissie is van oordeel dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit. De focus op de persoonlijke ontwikkeling van de student en de aandacht die de commissie terugvond voor kritische reflectie en communicatieve vaardigheden bij de studenten zijn sterke punten van de opleiding. Fysiologie mag volgens de commissie veel explicieter aan bod komen en dient als begrip te worden scherp gesteld bij studenten en personeel. De commissie waardeert ten slotte de inspanningen van de opleiding op vlak van internationalisering, maar vraagt om haar profiel ook bij te sturen op basis van de recente benchmarkoefening.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding als voldoende.

De commissie stelt vast dat de opleiding een professionele bachelor is van 180 studiepunten, die verdeeld worden over drie modeltrajecten van telkens 60 studiepunten, telkens opgedeeld in twee semesters. De eindkwalificaties zijn door de opleiding verdeeld over zes opleidingsonderdelen of OLODs, die fungeren als rode draad doorheen de opleiding. Deze zes opleidingsonderdelen zijn Algemene Vorming (verdeeld over Sociale Wetenschappen en Beleidswetenschappen), Basistheorie en –praktijk, Beroepspecifieke theorie en praktijk, Gezondheids promotie, Wetenschappelijke Praktijkvoering en Professionele Vorming (verdeeld over Studieloopbaan-coaching en stage). De doelstellingen die de opleiding hanteert zijn erg gedetailleerd naar het programma vertaald, en de competenties worden bijzonder inzichtelijk gemaakt voor studenten en werkveld via de competentiegroeikaart, waar de commissie in het kader van de persoonlijke begeleiding nog dieper op in gaat.

De eerste vijf opleidingsonderdelen omvatten de theoretische en praktische vaardigheden die de studenten nodig hebben, terwijl het zesde opleidingsonderdeel, Professionele Vorming, als een integratielijn over de vijf andere opleidingsonderdelen heen loopt. De opleiding kiest voor de conventionele opbouw, waarbij in het eerste modeltraject de fysiologie aan bod komt, in het tweede modeltraject de pathologie en in het derde modeltraject de hoogrisico verloskunde, alsook innovatie, management en leiderschap. De commissie stelt vast dat de opleiding doorheen de modeltrajecten een gevarieerde mix van leersituaties hanteert en daarbij kiest voor een groeigestuurde opbouw van kennisgericht naar vaardigheidsgericht. De opleiding wisselt theorie regelmatig af met praktijk, en heeft een programma opgesteld dat evolueert van minder naar meer geïntegreerd en van eenvoudig naar complex. De commissie stelt dat de opleiding een consequent, samenhangend en sterk volgtijdelijk programma opgebouwd heeft, waarmee alle kerncompetenties afgedekt zijn. Het curriculum is gebaseerd op het opleidingsprofiel uit 2008, maar werd in tussentijd regelmatig geactualiseerd op basis van recente ontwikkelingen. De opleiding stelt dat de cursussen flexibel zijn en onder impuls van nieuwe inzichten kunnen veranderen. De uitwisseling van nieuwe wetenschappelijke inzichten wordt ook georganiseerd via de ingerichte journal clubs. Deze clubs zijn momenten waarop de docenten zich buigen over de waarde van nieuwe

literatuur. Via deze journal clubs benadrukt de opleiding het belang van refereren in de eigen cursussen belicht en kunnen docenten nieuwe inzichten verwerven die ze in hun eigen cursussen kunnen verwerken. De commissie waardeert het originele idee van de journal clubs, die in 2012 voor het eerst georganiseerd werden. De opleiding heeft actualisering en het hanteren van de meest recente literatuur aangestipt als speerpunt, iets waar de opleiding volgens de commissie nog groeimarge heeft. De journal clubs kunnen hier volgens de commissie aan bijdragen.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding haar opleidingsonderdelen de facto als leerlijnen doorheen het curriculum hanteert. De opleiding heeft het doel om een duidelijk en transparant systeem te ontwikkelen. De opleiding wijkt hiermee af van de definitie die het structuurdecreet en de andere opleidingen hanteren voor 'opleidingsonderdeel'. In de studiegids ziet de commissie dat haar opleidingsonderdelen per semester nummert van 1 tot 6 om op die manier een afsluitbaar geheel te scheppen waarvoor studenten een creditbewijs kunnen behalen.

De opleiding heeft haar programma intensief onderworpen aan een internationale benchmarking, wat volgens de commissie een interessante oefening is en zonder twijfel een meerwaarde biedt voor een toenemende verbetering van het programma. De resultaten van de benchmarking waren nog niet opgenomen in het zelfevaluatierapport, maar de opleiding ging wel reeds met de resultaten aan de slag.

Op inhoudelijk vlak stelt de commissie ook in het programma het door elkaar gebruiken van eerstelijns, fysiologie en thuiszorg vast. De commissie snapt dat de opleiding een link ziet tussen de drie, maar de terminologie verwatert omdat het niet altijd duidelijk is wat de opleiding er precies mee bedoelt. De commissie waardeert het originele concept van het Geboortehuis Novo Vida, waarmee de opleiding zich niet enkel profileert rond eerstelijnszorg, maar zich ook actief verankert in het lokale weefsel. Novo Vida wordt opengehouden door studenten van de opleiding, en geeft hen de kans om onder begeleiding van docenten bijkomende praktijkervaring op te doen. Cliënten kunnen in het Geboortehuis terecht voor pre- en postnatale consultaties, infosessies rond zwangerschap en geboorte en rond borstvoedingsbegeleiding. De commissie is van oordeel dat Novo Vida inhoudelijk en qua vorming bijzonder effectief is naar de studenten toe, maar dat de focus in overeenstemming met de visie voornamelijk op het communicatieve aspect en de coachende rol van de vroedvrouw ligt. Hierbij dreigt de opleiding het medische aspect uit het oog te verliezen.

De opleiding richt zich met haar Geboortehuis voornamelijk op kwetsbare cliënten. Deze keuze is gemaakt op basis van de bevindingen in de haalbaarheidsstudie rond dit Geboortehuis. Het is bedoeld als tussenstap tussen het vaardigheidsonderwijs en de stages waarin de gesimuleerde omgeving wel plaats maakt voor een authentieke, maar dan in de buurt van de school en onder continu toezicht van de docenten. Het aantal consultaties bedraagt momenteel 35 in het eerste werkingsjaar. Het originele project heeft zonder meer potentieel, en de commissie hoopt het in de toekomst sterk verankerd in de opleiding te zien.

De opleiding stelde op basis van bevragingen aan het werkveld in Nederland vast dat de studenten nog niet volledig zelfstandig aan beleidsbepaling deden. De opleiding heeft dit dieper bevraagd in focusgroepen om het nadien te kunnen remediëren, onder andere door dit in opleidingsonderdeel 3, Beroepsspecifieke theorie en praktijk, aan te bieden. De studenten krijgen in het vierde semester een specifieke casus voorgeschoteld, waar ze dienen aan te tonen hoe ze als vroedvrouw in staat zijn om zelf het beleid te bepalen en de correcte informatie door te geven aan de gynaecoloog en de pediatr. In voorbereiding op dat examen krijgen studenten oefeningen in het denkproces en de casuïstiek, begeleid door de docent. De commissie waardeert deze aanpassing van het curriculum, maar is van oordeel dat de opleiding bij de beleidsbepaling aan een aantal cruciale voorafgaande stappen te weinig aandacht schenkt, in het bijzonder de risicodetectie en -selectie die hier aan vooraf moet gaan. De commissie stelt verder dat de samenstelling van de jury het belang van het zelfstandig bepalen van het beleid door de vroedvrouw kan ondermijnen. De focus ligt te sterk op het communicatieve en het rapporteren naar de arts, eerder dan zelfstandige beleidsbepaling. Focus ligt op het nemen van de nodige stappen eerder dan het zelf identificeren wat er mis is. De stap van normaal naar abnormaal moet ook door de student gebeuren.

Evidence Based Midwifery (EBM) is iets waar de opleiding in haar beroepsbeeld duidelijk aandacht aan besteedt, het is ook iets wat duidelijk terugkomt in het programma, maar vaak geïsoleerd lijkt. EBM wordt volgens de commissie niet consequent in de opdrachten toegepast. De commissie betreurt dit, in het bijzonder gezien het specifieke karakter van opdrachten in het eerste modeltraject, zoals het beantwoorden van de onderzoeksvraag die voortvloeit uit de gezondheids promotie in OLOD 4, en de opbouw die de opleiding hanteert rond wetenschappelijk onderzoek. De commissie stelt dat dit zich ook vertaalt naar eerder beschrijvende stageverslagen, waar er slechts een minimum aan kritische reflectie over het vroedkundig

handelen terug te vinden is. De docenten hebben ook niet de reflex om de studenten hierop te beoordelen.

De commissie stelt vast dat de wetenschappelijke praktijkvoering door de opleiding als een apart blok wordt aangeboden, maar dit leidt ertoe dat de link met de andere OLODs niet altijd duidelijk is. De commissie vraagt dat de opleiding de wetenschappelijke praktijkvoering verder te integreren over alle opleidingsonderdelen heen. Het onderzoek waar de opleiding zich zelf op toespitst handelt voornamelijk over onderwerpen die direct implementeerbaar kunnen zijn in de praktijk. De opleiding focust zich op de link tussen kansarmoede en zwangerschap, waar onder andere een haalbaarheidsstudie rond het Geboortehuis uit is voortgevloeid. De opleiding heeft de ambitie meer aandacht te besteden aan de kwetsbare zwangere en de prenatale zorg, waarbij de achtergrond van de zwangere een belangrijke rol kan spelen. Studenten worden in het kader van de Wetenschappelijke Praktijkvoering in contact gebracht met het onderzoek van de opleiding via het gestructureerd leeronderzoek, waarvoor ze in het vijfde semester onder begeleiding van de opleidingsonderdeelverantwoordelijke in groep gegevens verzamelen en in een databank plaatsen. Het is een bewuste keuze van de opleiding om studenten te laten proeven van wetenschappelijk onderzoek, door hen te laten meewerken aan lopend wetenschappelijk onderzoek. De commissie is van oordeel dat de opleiding zich toespitst op relevante thema's, die niet enkel geënt zijn op het lokale weefsel waar ze zich bevindt, maar ook op de departementale prioriteiten die uitgetekend zijn, in het bijzonder rond de zorg voor moeder en het pasgeboren kind. Gezien de waarde van het onderzoek acht de commissie het wenselijk dat ze de communicatie rond dit onderzoek nog verhoogd wordt naar studenten, alumni en werkveld toe, en zoekt naar manieren om de onderzoeklijn, samen met het geboortehuis, uit te bouwen tot een speerpunt van de opleiding. De commissie apprecieert het recente initiatief van de journal clubs, momenten waarop de docenten van de opleiding in discussie gaan over recente wetenschappelijke literatuur. Dergelijk initiatief kan volgens de commissie ook een meerwaarde hebben voor gemotiveerde studenten.

Het concept van de bachelorproef dat de opleiding hanteert is volgens de commissie eerder ongebruikelijk. De proef is geen apart opleidingsonderdeel, maar het bestaat uit een compilatie van onderwerpen uit verschillende opleidingsonderdelen. De bachelorproef bestaat als een samenvoeging van de eindproducten van vier verschillende opleidingsonderdelen. Uit OLOD 1 Algemene Vorming haalt de opleiding een opdracht omtrent het mentorschap, een managementopdracht en de IPSIG-oefening, het

Interprofessioneel Samenwerken in de Gezondheidszorg. De studenten organiseren in het kader van OLOD 4 Gezondheids promotie een workshop, waarvoor ze in het vierde semester beginnen met het opstellen van het onderwerp en het verzamelen van de informatie. In het vijfde semester werken de studenten het thema verder uit en ontwikkelen ze de methodiek, om het op een gezondheids promotiebeurs in december voor te stellen. In het zesde semester brengen de studenten het onderwerp uiteindelijk in de realiteit en wordt het gefinaliseerd. In OLOD 5 Wetenschappelijke Praktijkvoering schrijven de studenten in het zesde semester individueel een systematic review schrijven over een onderwerp naar keuze, weliswaar gerelateerd aan gezondheids promotie. Studenten worden hier vanaf het eerste modeltraject op voorbereid. In het integrerende OLOD 6 Professionele Vorming lopen de studenten een deel van de stage in het kader van de bachelorproef en leggen ze een stageboekopdrachten af.

De opleiding verkiest deze structuur van de bachelorproef omdat ze van oordeel is dat op deze manier de eindkwalificaties van alle beoogde competenties afgetoetst kunnen worden. De commissie is van oordeel dat de opleiding intensief nagedacht heeft over wat ze met de bachelorproef wil bereiken, en daarmee is afgeweken van de traditioneel dominante focus op het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek, waar enkel de systematic review en het leeronderzoek van de opleiding nog gelijkenissen mee vertoont. De commissie is echter van oordeel dat het complexe bachelorproefconcept, hoewel nobel in haar opzet, geen meerwaarde betekent voor de opleiding, gezien het feit dat het geen enkele vorm van integratie vertoont. De commissie wil benadrukken dat de eindproeven van de afzonderlijke opleidingsonderdelen hun waarde hebben op zich. Aansluitend bij de eerder geformuleerde bedenking dat EBM eerder geïsoleerd zit in het programma wil de commissie deze vaststelling eveneens maken wat de systematic review betreft. De studenten slagen er in informatie op te zoeken en te verwerken, maar het maken van kritische beschouwingen, een essentieel onderdeel van EBM, vindt de commissie in veel gevallen slechts beperkt terug. De commissie kon tijdens het bezoek kennis nemen van de nieuwe beoordelingscriteria, en kan vaststellen dat de opleiding de nadruk nadrukkelijker legt op het kritische denken, wat de commissie waardeert.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding haar vaardigheidsonderwijs een centrale rol geeft in de opleiding. De opleidingsonderdelen bestaan niet enkel uit theoretisch onderwijs, maar worden aangevuld met praktijkoefeningen en vaardigheidsonderwijs om de studenten zo goed mogelijk voor te bereiden op de stage en het werkveld. Initieel worden voornamelijk OLOD 2

'Basistheorie en –praktijk' en OLOD 3 'Beroepsspecifieke theorie en praktijk' ondersteund door vaardigheidsonderwijs, maar de opleiding streeft geleidelijk aan naar een verdere integratie van de andere OLOD's. De cyclus in het vaardigheidsonderwijs bestaat uit zes fasen, waarbij de studenten beginnen met een Praktijkoefening (POEF), gevolgd Docentbegeleid oefenen (DOEF), Zelfstandig oefenen (ZOEF), Stationsproeven (STOEF), Geïntegreerd oefenen (GOEF) en uiteindelijk een assessment, een geïntegreerd praktijkexamen op het einde van het tweede semester van elk modeltraject. De studenten stellen dat dit systeem werkt voor hen, en de commissie waardeert de logische opbouw van de cyclus. Het succesvol afleggen van de stationsproef is een voorwaarde om op stage te gaan, maar de studenten dragen zelf de verantwoordelijkheid om voldoende zelfstandig te oefenen om te slagen voor de stationsproef. Het zelfstandig oefenen staat niet ingepland in het rooster, het docentbegeleid oefenen wel. Studenten geven aan voldoende gelegenheid te hebben om zelfstandig te oefenen.

Zoals overal in Vlaanderen zijn de stageplaatsen waar AP Hogeschool studenten naartoe stuurt eerder beperkt. Het werkveld geeft aan dat ze reeds eind juni van de opleiding een duidelijke planning krijgen van de opleiding, met namen van studenten en een uurrooster. De studenten worden ook flexibel ingeschakeld, zowel 's nachts, in het weekend of tijdens vakanties, met respect voor een gezond uurrooster. Het werkveld voelt zich betrokken bij de opleiding, niet enkel via de stagecoördinator die het aanspreekpunt is wat stageproblematiek betreft, maar ook door de ontvankelijkheid van de opleiding voor opmerkingen via de resonantieraad en het frequente informele overleg. De studenten worden voor de stage niet enkel begeleid door een mentor uit de afdeling zelf, maar ook door een stagebegeleider van de opleiding. Deze begeleiding vooraf en tijdens wordt procesbegeleiding genoemd, waarbij de begeleider samen met de student de startsituatie vaststelt en afspraken maakt. De ontwikkeling van de student wordt genoteerd in de stage- en evaluatiebundel, waarin de zelfreflectie van de student, de stageopdrachten en de opmerkingen van de afdeling en stagebegeleiding in gebundeld worden. Deze stage- en evaluatiebundel wordt door de studenten meegedragen van het eerste tot het laatste modeltraject en geeft op die manier een duidelijk overzicht van de ontwikkeling van de student in het persoonlijk leerproces.

Het werkveld spreekt, net als de commissie, haar waardering uit voor de werkbegeleiding op de verloskamer die de opleiding aanbiedt. De praktijklectoren van AP Hogeschool begeleiden de studenten door tijdens de stage een dag per week mee te functioneren op dienst. De opleiding kiest

hier voor (praktijk)-lectoren die reeds ervaring hebben binnen een bepaalde instelling, waardoor er reeds een vertrouwensband bestaat tussen de (praktijk)-lector en de afdeling, wat de begeleiding faciliteert. De commissie vindt dit een waardevol concept, in het bijzonder omdat de meeste opleidingen vroedkunde in de recente ontwikkeling de facto het vaardigheidsonderwijs voor een stuk uitbesteed hebben aan het werkveld. De opleiding neemt met de werkbegeleiding sterk haar verantwoordelijkheid op, zit met deze aanpak dicht op de studenten en zorgt er tegelijkertijd voor dat de lectoren hun vaardigheden blijven scherpstellen.

De commissie spreekt haar waardering uit voor het concept van de leerwerkplek. In het concept van de stage als leerwerkplek, dat samen met de Karel De Grote-Hogeschool georganiseerd wordt, dragen studenten 8 weken lang de verantwoordelijkheid van een bepaalde afdeling. De student is daarbij zelfstandig verantwoordelijk voor de zorg, het contact met de artsen, het opstellen van het rooster en het op de hoogte houden van de patiënten. Om dit te faciliteren hebben de studenten een eigen bureau, een eigen computer en toegang tot kasten en programma's. De leerwerkplek vindt normaliter plaats in de kraamafdeling, gezien het feit dat de verloskamer iets moeilijker verloopt gezien de mogelijke complexiteit. De commissie is van oordeel dat de leerwerkplek een waardevol concept is dat studenten een goed beeld geeft van wat het werkveld inhoudt. Het feit dat studenten in deze stages grotere verantwoordelijkheid dragen, meer autonomie krijgen en beslissingen dienen te nemen over zaken waar ze in een reguliere stage vaak niet aan komen (opstellen van roosters, de gesprekken met de arts voeren e.d.m.) is volgens de commissie een sterk punt van de leerwerkplek. Het werkveld van de AP Hogeschool geeft alvast aan dat de hoge verwachtingen ingelost zijn en dat de leerwerkplek een goede stap richting het afleveren van meer autonome en verantwoordelijke vroedvrouwen is. Het werkveld voelt zich betrokken bij discussies over de leerwerkplek, en stelt dat er ruimte is voor debat en overleg. De studenten geven aan dat ze het bijzonder leerrijk vinden en dat ze de mogelijkheid kregen om meer verantwoordelijkheid te nemen, meer aan kritische zelfreflectie doen en intensiever moeten nadenken over te maken interventies en de mogelijke gevolgen die deze interventies met zich meebrengen. De commissie stelt vast dat de leerwerkplek in hetzelfde semester doorgaat als de internationale stage, waardoor studenten moeten kiezen tussen de beiden. Om studenten de kans te geven om beide ervaringen op te doen wil de commissie de opleiding vragen na te gaan wat de mogelijkheden zijn om de beide te combineren.

Tijdens de opleiding hebben de studenten verschillende mogelijkheden om een internationale ervaring op te doen. Dit kan door deel te nemen aan het Erasmusprogramma in Europa, maar ook buiten Europa als een zogenaamde free mover. Als free mover kunnen studenten een stageplaats kiezen uit een lijst, maar ze kunnen ook zelf nieuwe bestemmingen bereiken. De ervaringen van de studenten die reeds op internationale stage gingen worden gebundeld in een algemeen draaiboek voor internationale uitwisselingen. De opleiding stelt strikte voorwaarden aan de studenten, ze eisen dat de student goed voorbereid is en ook voldoende motiveert waarom de stageplaats een meerwaarde is. De studenten worden verwacht een voorstelling te geven van de plek waar ze naartoe gaan, wat de statistische gegevens zijn (aantal bevellingen, omkadering, begeleiding) en hoe de studenten denken alle competenties te behalen. Van de studenten wordt verwacht dat ze zichzelf kunnen redden, zelfstandig zijn en voldoende gemotiveerd zijn om aan de stage te beginnen. De meeste studenten kiezen voor een voorbereid pakket bij een organisatie, waardoor ze een specifieke voorbereiding krijgen in de vorm van speciale cursussen. De opleiding volgt studenten die als free mover op stage gaan ook nauwlettend op. Ter plaatse gebeurt de begeleiding door lokale zorgverleners, terwijl de stagebegeleider in Vlaanderen contact houdt via e-mail, Facebook en Skype. De studenten worden verwacht elke week door te sturen hoe de stage verlopen is en moeten ook vier maal een tussentijdse evaluatie doorsturen. De stagebegeleider staat ook in direct contact met de hoofdvrouw ter plaatse indien nodig. De ervaringen die de studenten opdoen op buitenlandse stage worden ook opgenomen in de reguliere stage- en evaluatiebundel die ze doorheen de drie modeltrajecten hanteren. De commissie acht dit traject een meerwaarde. Er worden hoge eisen gesteld aan de studenten, maar daar staat tegelijkertijd een grote autonomie tegenover.

Een internationale ervaring als free mover naar een ongekende plaats lijkt een groot risico, maar de opleiding legt zowel de studenten als de stageplekken voldoende hoge eisen op om de drempel hoog genoeg te houden. De commissie stelt dat de opleiding de internationale uitwisseling serieus neemt, de student centraal stelt en een realistisch beeld van internationalisering hanteert. De opleiding geeft aan dat de toegenomen focus op internationalisering zich ook actief vertaald heeft naar een beleidsplan en onder andere naar een toename van internationale contextschetsen in de lessen en het cursusmateriaal. De commissie stelt vast dat de internationalisering van de opleiding zelf eerder beperkt is. De Werkgroep Internationalisering kwam met een draaiboek internationalisering, maar de eerste grote Internationalisation@Home activiteiten dienen nog te ge-

beuren. De commissie moedigt de opleiding aan om deze activiteiten te organiseren, gezien de meerwaarde die ze hebben voor het leerproces van de studenten. De commissie vraagt de opleiding tenslotte om verder te gaan met haar plannen rond internationalisering en dit verder te integreren in het materiaal. Zo kunnen de gehanteerde literatuur en syllabi volgens de commissie veel meer aandacht besteden aan internationale modellen van gezondheidszorg en vroedkunde.

De Hogeschool Zeeland biedt in samenwerking met de opleiding Vroedkunde van AP Hogeschool een traject aan dat studenten de kans geeft om in een vijfjarige opleiding twee diploma's te halen, namelijk dat van verpleegkundige en vroedvrouw. Het eerste jaar is een propedeusejaar in Zeeland, terwijl de studenten in het tweede jaar een deel van het programma van AP Hogeschool afleggen, met name OLOD 3 en 4. In het derde jaar volgen de studenten het volledige tweede jaar van de Vlaamse opleiding, terwijl het vierde jaar het volledige derde jaar uit AP Hogeschool is. De verpleegkundige opleiding wordt in het vijfde jaar afgelegd aan de Hogeschool Zeeland. De opleiding Vroedkunde van AP Hogeschool speelt geen rol bij de selectie van de studenten en biedt enkel onderwijs aan, ook de begeleiding gebeurt door de begeleider uit Zeeland.

De studenten ervaren de begeleiding als intens en persoonlijk. In het eerste jaar wordt in het kader van studieloopbaancoaching (SLC) tweemaal tijd uitgetrokken voor een individueel gesprek met een studieloopbaancoach, waarin gesproken wordt over de loopbaan van de student. Naast deze gesprekken wordt van de studenten ook verwacht dat ze een SWOT-analyse maken van zichzelf, een Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP) en een Persoonlijk Actieplan (PAP) opstellen. Deze opdrachten worden niet gequoteerd, maar er wordt wel verwacht van de studenten dat ze deze opdrachten doen naar het gesprek met de studieloopbaancoach toe. Deze studieloopbaancoach blijft de persoonlijke begeleider van de studenten door de trajecten heen. De rode draad doorheen de gesprekken is de competentiegroei van de studenten, die samengevat wordt in de zogenaamde competentiegroeikaart, die deel uitmaakt van het portfolio. De student brengt samen met de coach de persoonlijke competentieontwikkeling in kaart, reflecteert hier voortdurend op en werkt concrete werkpunten uit. Naast de individuele gesprekken heeft de opleiding sinds dit academiejaar ook groeps gesprekken ingevoerd, ook twee maal in het eerste jaar. De studenten waren aanvankelijk wat terughoudend, maar geven aan dat ze er de meerwaarde van inzien doordat ze elkaar aanvullen en tips uitwisselen. De groepen zijn ook beperkt tot 8 à 10 personen, en de mogelijkheid tot een

individueel gesprek met de studieloopbaancoach is nog altijd mogelijk indien wenselijk. Ondanks deze intensieve begeleiding blijft het doel van de opleiding nog altijd om de studenten te doen evolueren naar zelfsturing, iets waar ze ook in slagen. In het tweede en het derde modeltraject worden enkel nog groeps gesprekken georganiseerd, maar kunnen studenten met bijkomende vragen nog altijd terecht bij de studieloopbaancoach. Op departementaal niveau wordt ook studiebegeleiding voorzien indien de studenten vragen hebben over hun studiekeuze of het combineren van stage met examens, bijvoorbeeld. De studenten zijn over het algemeen tevreden, getuige daarvan het dalende aantal klachten bij de ombuds. Studenten die moeilijkheden ondervinden tijdens de opleiding kunnen afwijken van het standaard modeltraject via een geïndividualiseerd traject of GST. De commissie stelt vast dat het aantal individuele trajecten toeneemt en dat de opleiding een hoge drop-out kent.

De commissie kon vaststellen dat de infrastructuur waar de opleiding over beschikt gedateerd maar voldoende is. De opleiding stelt dat ze in de toekomst verhuist naar een modernere campus, maar de commissie is van oordeel dat de huidige infrastructuur goed onderhouden is en dat alle faciliteiten voorhanden zijn om studenten, ondanks de beperkte capaciteit, voldoende leermomenten te geven.

De opleiding wordt gedragen door een gemotiveerd team dat zich hard inzet om de kwaliteit van het onderwijs, het onderzoek en de dienstverlening te garanderen. De lectoren krijgen de kans om zich bij te scholen en de commissie kon vaststellen dat hier ook uitgebreid gebruik van gemaakt wordt. De navorming van de opleiding sluit aan bij het departementale beleid dat bestaat rond professionalisering. Docenten worden volgens dat beleid verplicht om minstens twee navormingen per jaar te doen, waarvan één onderwijskundige en één vakinhoudelijke navorming. De docenten kiezen ad hoc, op basis van interesse, maar de gevolgde navormingen komen ook ter sprake tijdens het functioneringsgesprek. Vanuit de hogeschool worden er ook verschillende verplichte bijscholingen aangeboden, zoals het 'Start als Lector'-pakket voor nieuwe lectoren, verschillende onderwijskundig gerichte sessies rond geïntegreerd toetsen, stagebundels en dergelijke meer. De nadruk ligt de voorbije jaren voornamelijk op digitalisering en het gebruik van ICT in Blackboard, het werken met de blog, wiki, en dergelijke meer. De studenten evalueren de docenten na elk semester, na de examens. De studenten vullen de evaluatie in op papier, behalve bij examens die geen schriftelijk examen hebben, daar verloopt het elektronisch. De feedback die de opleiding krijgt via deze bevestigingen wordt

gebruikt bij de functioneringsgesprekken. Gastprofessoren worden ook geëvalueerd en gebriefd over de feedback, maar er worden geen functioneringsgesprekken met hen gevoerd. 'De studenten worden systematisch bevraagd over eventuele bijsturingen aan het programma en worden gebriefd over de bijsturingen die op basis van die feedback genomen werden.

De commissie stelt vast dat er de voorbije jaren hard getimmerd werd aan de opleiding, en dat daarbij voornamelijk ingezet is op verbeteracties op vlak van het onderwijsproces. De opleiding heeft volgens de commissie een duidelijke ommezwaai gemaakt van een sterk verpleegkundig gerichte opleiding naar een opleiding in de vroedkunde. Op basis van de vorige visitatie heeft de opleiding haar programma qua opbouw reeds verbeterd, maar dient ze haar inhoudelijke focus scherp te stellen, door haar innovatieve projecten beter te verankeren in haar programma. De commissie stelt vast dat de opleiding zelf reeds via een PDCA-cyclus tal van verbeteracties gepland heeft en kon een duidelijke verbetercultuur vaststellen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding als voldoende.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding grote vooruitgang geboekt heeft wat de transparantie van de toetsing betreft, iets wat ook bevestigd wordt door de studenten. De doelstellingen rond het toetsen worden actief bekend gemaakt in het toetsplan van de opleiding, via Blackboard en tijdens de lessen. De opleiding heeft grote inspanning geleverd om de betrouwbaarheid en de validiteit van de toetsen te verhogen, waar ze volgens de commissie in geslaagd is. De opleiding kiest daarbij voor veelvuldig en intensief overleg. Om het geheel te overschouwen hanteert de opleiding een competentiematrix, waarin aangegeven staat welke (deel)competenties waar aan bod komen. Gezien het feit dat verschillende docenten samen een opleidingsonderdeel doceren wordt voor de toetsing vertrokken vanuit een toetsmatrijs, waarin specifiek per opleidingsonderdeel aangegeven staat welke competentie op welk niveau behaald dient te worden. Om de verschillende aspecten voldoende aan bod te laten komen wordt tijdens de toetsing vaak met casussen gewerkt. 'Om de verschillende aspecten voldoende aan bod te laten komen wordt tijdens de toetsing vaak met casussen gewerkt. De docenten stellen in overleg de casussen om alle onderdelen voldoende geïntegreerd aan bod te laten komen en de weging

in de toetsmatrijs te respecteren. De docenten verkiezen daarbij direct overleg, maar dit kan met de gastdocenten ook via e-mail. Op de toetsen wordt vervolgens een toetsanalyse gemaakt, waarbij rekening gehouden wordt met complexiteit van en de correlatie tussen de vragen.

Het werkveld stelt vast dat de studenten doorheen de opleiding duidelijk groeien en steeds kritischer worden doordat ze continu reflecteren over welke handelingen ze verrichten. Doordat studenten meerdere keren naar dezelfde stageplaats gestuurd worden is het werkveld in staat om hun ontwikkeling beter te zien. Studenten die afstuderen aan de AP Hogeschool zijn volgens het werkveld zelfzeker en zijn kritisch. De alumni geven aan dat zij zich klaar voelden voor het werkveld, mede door het totaalpakket dat ze krijgen, waar ook organisatie in verwerkt zit. De leerwerkplek laat hen reeds tijdens de opleiding verregaand kennis maken met verantwoordelijkheid, wat het werkveld ook bevestigt. De afgestudeerden geven wel aan dat ze nog een aantal dingen dienen te leren, zoals hechten, maar dat studenten nog moeten bijscholen na afstuderen is normaal volgens het werkveld. De opleiding stelt dat ze de intentie heeft haar alumni op te volgen en na te gaan wat de inzetbaarheid van haar studenten is, maar dat ze dit nog niet specifiek gedaan heeft wegens het ontbreken van een alumniwerking. De commissie stelt dat het opzetten van een alumniwerking nochtans een voornemen is van de opleiding, en vraagt dan ook dat ze dit realiseert. Hoewel de commissie van oordeel is dat de studenten het beoogde eindniveau behalen bij afstuderen, stelt ze toch vast dat de verwarring rond de fysiologie bij het beoogde eindniveau zich ook vertaalt naar het gerealiseerd niveau van de studenten. In het kader van de persoonlijke ontwikkeling reflecteren de studenten intensief rond persoonlijke en vroedkundige handelingen, maar studenten denken in die reflectie vaak niet verder over het feit dat een epidurale verdoving bijvoorbeeld niet fysiologisch is.

De evaluatie van de stage verloopt via een evaluatiedocument dat in samenwerking met de Karel De Grote-Hogeschool opgesteld is. De commissie waardeert samen met het werkveld dit initiatief om alvast voor de Antwerpse context een uniform document te hanteren. De opleiding stelt dat ze dit graag vertaald zou willen zien in een uniform Vlaams document, een idee waar de commissie zich zeker in kan vinden. Tijdens de stage leggen de studenten in het kader van de bachelorproef een aantal stageboekopdrachten af. Binnen de stage worden de acht kerncompetenties geïntegreerd getoond en getoetst. Op basis van de feedback die de studenten krijgen en de kritische reflectie die ze zelf moeten maken vullen de studen-

ten de stagebundel in, waar ze telkens de feedback per gedragsindicator vertalen, om op die manier de competentiegroei opnieuw te visualiseren. De commissie stelt echter vast dat de stageboekopdrachten sterk beschrijvend van karakter waren, weinig kritische reflectie bevatten en een eerder beperkte basis van EBM. De assertiviteit en kritische ingesteldheid die de studenten volgens het werkveld hanteren op stage is volgens de commissie niet merkbaar in deze verslagen. De commissie is van oordeel dat de opleiding hier een kans laat liggen, gezien de mogelijkheid om studenten beter te sturen naar de herkenning van het normale, waar ze duidelijk moeite mee hebben. De commissie stelt wel vast dat de studenten voldoende voorbereid worden op de stage via het vaardigheidsonderwijs en tijdens de stages voldoende leeransen krijgen.

De opleiding organiseerde tot voor kort in het laatste jaar een proeve van bekwaamheid, een moment tijdens stage waarop de student beoordeeld werd. Studenten die voorheen een buitenlandse stage gelopen hadden, moesten via de proeve van bekwaamheid, die voor alle studenten verplicht was, aantonen dat ze geschikt waren om in Vlaamse ziekenhuizen aan de slag te gaan. De commissie stelde zich vragen bij deze momentopname als een belangrijk evaluatiemoment, en stelt dan ook tevreden vast dat de opleiding hier van af gestapt is. De opleiding is via de werkbegeleiding op stage in staat om een betere kijk te krijgen op het functioneren van de student. De proeve van bekwaamheid werd dan ook vervangen door een portfolio-assessment, gelinkt aan de competentiegroeikaart.

De competentiegroeikaart die zowel tijdens SLC als tijdens de stage gebruikt wordt is een goed en hanteerbaar inzicht van het te realiseren en het gerealiseerd niveau van de studenten. Dit wordt bepaald door de kerncompetenties en de daaruit afgeleide deelcompetenties en gedragsindicatoren. Via de competentiegroeikaart kunnen zowel studenten, docenten als werkveld zien waar de student meer aandacht aan zou moeten besteden. De commissie stelt wel vast dat de studenten op de competentiegroeikaarten de gedragsindicatoren en de competenties vaak lijken te verwarren met hun eigen leerdoelstellingen. De commissie stelt dat deze verwarring voornamelijk komt uit de complexe opzet van de groeikaart en vraagt om ze inzichtelijker en minder complex te maken.

De bachelorproef zoals gehanteerd door de opleiding bestaat uit een afronding van vier opleidingsonderdelen. De commissie stelde eerder reeds dat de afstudeeropdracht geen geïntegreerd geheel vormt, maar dat de delen op zich wel hun waarde hebben. De systematische review komt het dichtst in

de buurt bij een bachelorproef of literatuurstudie zoals het vroeger gehanteerd werd, als afsluiter van een leerlijn wetenschappelijk onderzoek. De commissie stelde vast dat de huidige bachelorproeven de nadruk te sterk leggen op het opzoeken van informatie en het verwerken ervan, eerder dan het kritisch beschouwen ervan. De commissie vond de meerwaarde van de huidige bachelorproeven in heel wat gevallen dan ook beperkt en de kwaliteit erg wisselend. Hoewel een aantal reviews blijken gaven van kwaliteit en kritische beschouwing trof de commissie ook een aantal reviews aan die een eerder beperkte wetenschappelijke onderbouwing hadden, met een beperkte keuze van artikels, die meestal niet de meest relevante of actuele waren. In een aantal gevallen ontbrak zelfs een vraagstelling. De commissie hoopt dat de opleiding de kwaliteit van de bachelorproeven dan ook opkrikt met het nieuwe concept.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding een iets lager dan gemiddeld diplomarendement heeft. De opleiding stelt dat er momenteel geen duidelijk streefdoel is, maar dat ze op basis van de outtakegesprekken met de studieloopbaancoach nagaan hoe ze hun intakegesprekken en begeleiding kunnen optimaliseren. Op basis daarvan wil de opleiding een duidelijk instroombeleid ontwikkelen.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde aan AP Hogeschool, conform de beslisregels, voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Definieer fysiologie en de autonomie van de vroedvrouw duidelijk als opleiding en vertaal DLR 1 dan ook actief naar het eigen leerresultatenkader.
- Expliciteer de communicatie rond het profiel en breng het actiever naar buiten.
- Gebruik internationale benchmarking om de opleidingsdoelstellingen scherp te stellen.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- De opleiding probeert de grote hoeveelheid afkortingen en complexe structuren te beperken en zo helder mogelijk te maken voor de studenten.
- De opleiding gaat na of een combinatie van de leerwerkplek met een internationale ervaring mogelijk is.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- De opleiding maakt de competentiegroeikaart minder complex en maakt het duidelijker naar studenten toe. Studenten hebben de neigen om hun eigen leerdoelstellingen te verwarren met de competenties, een misverstand dat vermeden dient te worden.

- De opleiding verhoogt de kwaliteit van de afstudeeropdrachten door actiever de nadruk te leggen op het formuleren van kritische beschouwingen door de studenten.

BIJLAGE 1

Personalia van de leden
van de visitatiecommissie

Peter Evers (1962) haalde na zijn middelbare school de HBO-diploma's Operatie-assistent Chirurgie respectievelijk Anesthesie en was enige tijd werkzaam als teamleider van een anesthesie-afdeling. Naast het behalen van diverse managementopleidingen werd in 1993 aan de Universiteit Maastricht de Master Beleid en Beheer van de Gezondheidszorg Gezondheidszorg behaald. Aansluitend was hij in diverse (senior)docent- en beleidsfuncties in het Hoger Onderwijs en aan verschillende Hogescholen werkzaam. Van diverse organisatieveranderingstrajecten, auditing en onderwijsvernieuwingstrajecten was hij projectleider. Sinds 2006 is dhr. Evers werkzaam als hoofd van de bacheloropleiding Verloskunde aan de Academie Verloskunde Maastricht, faculteit Verloskunde van Zuyd Hogeschool.

Anne-Mie Van de Vyver (1965) behaalde haar diploma van gegradueerde verpleegkundige aan het Hoger Instituut voor Verpleegkunde H. Pius X te Brussel en haar diploma van vroedvrouw aan het Hoger Rijksinstituut voor Paramedische Beroepen te Brussel. Heeft een bijzondere beroepstitel verpleegkundige gespecialiseerd in de pediatrie en de neonatologie en een getuigschrift postgraduaat verpleegkunde/vroedkunde en andere culturen. Mevr. Van de Vyver werkt sinds 1987 als vroedvrouw te AZ Jan Portaels Vilvoorde op de diensten verloskamer/materniteit/n-dienst. Verder is zij verbonden met het onderwijs als gastdocent en stagementor en heeft ze talrijke buitenlandse ervaringen opgedaan met Artsen zonder Vakantie en met de B-FAST missies.

Margriet Pluymaekers (1978) studeerde in 2001 af aan de Universiteit van Leiden als niet-westers socioloog. Hierna volgde zij de Advanced Master International Development aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Na een korte carrière in de ontwikkelingssamenwerking, besloot zij dat het beroep van vroedvrouw haar meer lag. Zij studeerde vroedkunde aan de Erasmus Hogeschool Brussel en ontving in 2007 haar diploma. Na haar studie werkte Margriet een klein jaar in een Brussels ziekenhuis en sinds 2008 werkt zij bij de vroedvrouwenpraktijk 'Zwanger in Brussel' in hartje Molenbeek. Hier begeleidt zij normaal verlopende zwangerschappen, bevallingen thuis én in het ziekenhuis en doet zij postnatale opvolging aan huis.

Sabine Van de Vyver (1966) behaalde het diploma van vroedvrouw in 1988 aan het Hoger Instituut voor paramedische beroepen te Gent. In 1988-1990 volgde zij de opleiding pedagogische bekwaamheid aan het HIPB te Gent en in 1993 voegde zij daar het diploma van de kaderopleiding aan de Hogeschool te Gent aan toe. Mevr. Van de Vyver verdiepte zich later nog in evidence based management, coachend leren en evidence based midwifery.

Sedert 1988 is Sabine Van de Vyver werkzaam als vroedvrouw in het Sint-Vincentiusziekenhuis te Deinze, waar ze op 1 juli 1991 benoemd werd als hoofdvroedvrouw. In haar 25-jarige loopbaan bouwde zij samen met haar gedreven team deze materniteit uit. Mevr. Van de Vyver is mede-verantwoordelijke voor het project Ziekenhuis voor ziekenhuis en als voorzitter van de werkgroep hoofdvroedvrouwen en lid van de Raad van bestuur van VLOV zet Sabine Van de Vyver zich ook actief in voor het behartigen van de belangen van (hoofd)vroedvrouwen in Vlaanderen.

Ivan D'haese studeerde pedagogische wetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel en heeft meer dan 30 jaar ervaring in het hoger onderwijs. Hij startte zijn loopbaan in de lerarenopleiding. Hij was gedurende 8 jaar verbonden aan de VUB als praktijkassistent en stageleider. In 1989 werd hij stafid-onderwijskundige bij het Studiecentrum Open Hoger Onderwijs (afstandsonderwijs). Sinds 1997 is hij verbonden aan de Hogeschool Gent, aanvankelijk als coördinator van de opleiding 'onderwijsmanagement', naderhand als stafmedewerker onderwijsontwikkeling en -vernieuwing. Zijn uitgebreide reeks bijdragen op conferenties en in vaktijdschriften omvatten een brede waaier aan onderwijskundige onderwerpen, hoofdzakelijk inzake onderwijsprofessionalisering, afstandsonderwijs en ICT-implementatie. Hij heeft er meerdere legislaturen als bestuurslid van de 'Scholengroep aan zee' (Gemeenschapsonderwijs) op zitten en was regelmatig actief als evaluator van onderwijsprojecten in het kader van ontwikkelingsamenwerking. Hij was eerder ook al commissielid in diverse andere visitatiecommissies voor zowel professionele als academische opleidingen.

Sara Christiaen (1991) haalde haar diploma 'Bachelor in de vroedkunde' in het schooljaar 2011-2012 aan de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO). Mevr. Christiaen studeerde af met als eindwerk 'Wat als een vroedvrouw persen moet... - Exploratief onderzoek naar de beleving van de vroedvrouw haar eigen arbeid en bevalling'. In september 2012 startte zij de opleiding 'Master in de vroedkunde' aan de Universiteit Gent. Als masterproef onderzoekt zij de preconceptionele noden van vrouwen met een kinderwens.

Do Dockers (1990) studeerde in 2011-2012 af aan de Katholieke Hogeschool Kortrijk (KATHO) als bachelor in de vroedkunde. Sinds september is mevrouw Dockers aan de slag als verpleegkundige in het operatiekwartier van het AZ Oudenaarde en volgt ze haar specifieke lerarenopleiding bij het CVO Oudenaarde.

BIJLAGE 2

Reactie AP Hogeschool

Afzender: Keizerstraat 15 | BE-2000 Antwerpen

VLUHR
De heer Joeri Deryckere
Ravensteingalerij 27
Bus 3 & 6, 1ste verdieping
B-1000 BRUSSEL

contactpersoon

Mirjam Woutersen
Diensthoud kwaliteitszorg
Centrale administratie

T +32 3 213 85 42
F +32 3 213 93 41
mirjam.woutersen@ap.be

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen	datum
		PDG/nd/20131129/01	2	29-11-2013

opmerkingen bij de tweede terugmelding inzake de opleiding Voedkunde van AP

Geachte heer Deryckere

De opleiding betreft dat de visitatiecommissie, ondanks alle argumenten die de opleiding heeft aangehaald in haar reactie op de eerste terugmelding, bij haar oorspronkelijke oordelen blijft. De opleiding voelt zich hiermee enorm tekortgedaan. Het is opvallend dat de opleiding in het vergelijkend perspectief veel positiever wordt beoordeeld door de commissie. Dit bevestigt haar stelling dat zij goed had kunnen scoren. Met name de volgende elementen werden niet naar waarde geschat door de visitatiecommissie:

- De opleiding heeft een sterk en transparant toetsbeleid. Dit beleid is ook voor het overgrote deel reeds enkele jaren geïmplementeerd. De opleiding oogst hiermee in het vergelijkende deel van de commissie Evers meer lof dan de andere opleidingen. Het oordeel goed zou voor GWK3 voor de opleiding derhalve op zijn plaats zijn geweest.
- Het is bovendien jammer dat de commissie aan het einde van iedere generieke kwaliteitswaarborg geen transparante afweging maakt tussen de positieve en minder positieve aspecten van de opleiding. De opleiding verzoekt de VLUHR dit bij volgende commissies verplicht te stellen.
- De commissie gebruikt veelvuldig het woord dreigen als zij veronderstellingen heeft over de kwaliteit van de opleiding in de (nabije) toekomst. Aangezien het hier slechts veronderstelling van de commissie betreft, zou een minder pejoratief taalgebruik van de commissie aangewezen zijn geweest. De terugmelding betreft immers een feitelijke weergave van de situatie.
- De Begripsverwarring rond fysiologie en eerste lijn wordt de opleiding te zwaar aangerekend, namelijk bij alle kwaliteitswaarborgen. Dit vindt de opleiding niet terecht. Uit de terugkoppeling van de commissie blijkt bovendien dat zijzelf deze begrippen ook niet consistent hanteert. 'Fysiologie kan ook in de tweedelijn plaatsvinden, bijvoorbeeld in het geval van een tweeling of een stuitbevallig, wat een complicatie is, maar niet per se niet-fysiologisch.'

Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen

Lange Nieuwstraat 101, BE-2000 Antwerpen

WWW.AP.BE

Dit druist in tegen Het KB van 1.02.1991 waar in beschreven staat dat 'De normale zwangerschap en de normale bevalling zijn het geheel van fysiologische, mechanische en psychologische verschijnselen die leiden tot spontane uitdrijving à terme vooreerst van de foetus in achterhoofdsligging en vervolgens van de placenta.' Hier wordt de term 'fysiologie' gekoppeld aan 'de normale zwangerschap en normale bevalling enz.'. Indien je het vanuit het perspectief van de patiënt zou bekijken, kan je eventueel discussiëren of een stuitbevalling ook 'goed' verlopen is. Dit is echter dit geen taak van de vroedvrouw. In Nederland worden deze definities anders gehanteerd, maar we moeten hier de Belgische wetgeving volgen. Uiteraard is de opleiding ook van mening dat fysiologie niet enkel behoort tot de eerstelijnsgezondheidszorg, dit spreekt voor zich. En verder: 'De uitgesproken aandacht voor de eerstelijnsverloskunde in het geboortehuis is waardevol, maar de commissie vindt het jammer dat dit impliceert dat de eerstelijns buiten het ziekenhuis plaatsvindt, terwijl dit het fundament van de verloskunde dient te zijn, ongeacht de locatie.' De opleiding vindt dat het hier om cultuurgebonden oordelen gaat. De tweedelijns gezondheidszorg wordt omschreven als zijnde na doorverwijzing en/of in een ziekenhuissetting. De Vlaamse opleidingen richten hun aandacht als het gaat over het begrip 'eerstelijns gezondheidszorg' naar alles wat zich buiten de muren van het ziekenhuis afspeelt. Dat fysiologie in alle settings kan, staat hier buiten discussie en is voor ieder van ons duidelijk.

Bovenstaande voorbeelden tonen aan dat de termen lastig te hanteren zijn. Het lijkt de opleiding dan beter gezamenlijk met de andere opleidingen om nieuwe termen te zoeken die duidelijker de lading dekken. Dit is niet alleen in het belang van de Vroedkundeopleiding van AP, maar ook van alle andere Vroedkundeopleidingen in Vlaanderen.

- De competentiegroeikaart wordt door de commissie beoordeeld als duidelijk inzichtelijk en goed hanteerbaar. Tevens wordt het in het vergelijkend perspectief vermeld als een tip voor de andere opleidingen. Het is daarom vreemd dat hieromtrent nog steeds een aanbeveling in het rapport opgenomen is.
- De opleiding betwist de betiteling van haar 'bachelorproef' als gebruikelijk. De opleiding vraagt zich af welke definitie VLUHR en bijgevolg de visitatiecommissies hanteren voor de bachelorproef. Het kan geenszins de bedoeling zijn dat alle eindcompetenties van de opleiding in een enkele toets worden beoordeeld.

Tot slot heeft de opleiding twee opmerkingen bij de procedure bij het visitatieproces. Zo betreft de opleiding het dat zij niet in het volledige vergelijkende perspectief van alle opleidingen in Vlaanderen wordt geplaatst. De tweede terugmelding bevatte namelijk slechts de oordelen voor en een inhoudelijke vergelijking van de opleidingen van slechts één parallelcommissie. De opleiding is van mening dat zij in deze fase van het visitatie- en accreditatieproces recht heeft op een volledige vergelijking, zowel in een tekst als in een tabel met oordelen.

Daarnaast zijn er drie punten die de opleiding bij de eerste terugmelding aangaf niet gewijzigd door de commissie, zonder dat de commissie daarbij haar overweging en motivering heeft gegeven. Er is geen manier om dit recht te zetten.

De beroepsprocedure van de VLUHR voorziet daarnaast niet in de mogelijkheid tot beroep van opleidingen die geen oordeel onvoldoende hebben ontvangen. Dit vindt de opleiding bijzonder spijtig. Mocht het beroep mogelijk zijn geweest voor alle oordelen, dan had AP hier namelijk zeker gebruik van gemaakt. In het vergelijkend perspectief is duidelijk te lezen dat de opmerkingen binnen de Artesis opleiding in alle opleidingen terug werden gevonden.

We komen er zeer positief uit in dit perspectief t.a.v. de andere opleidingen, doch zijn wij een van de weinige opleidingen die geen enkele goed haall. De mooie vergelijking staat bijgevolg in schril contrast met de 'lage' score voldoende voor de drie generieke kwaliteitswaarborgen. Na een goede hervisitatie in januari en de woorden van dhr. Evers bij afsluiting van het bezoek 'proficiat met uw kwaliteitsvolle opleiding' zou een enkele goed zeker de motivering van het team kunnen aansterken.

Met vriendelijke groet

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'P' followed by a long horizontal line.

Pascale De Groote
algemeen directeur

